

KUHMON KAUPUNGIN
TILINPÄÄTÖS 2018
TOIMINTAKERTOMUS 2018

SISÄLLYSLUETTELO

I.	OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	5
1.1	Kaupunginjohtajan katsaus	5
1.2	Kaupungin hallinto	6
1.3	Yleinen taloudellinen tilanne ja Kuhmon taloudellinen kehitys	7
1.3.1	Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntatalouden kehitys	7
1.3.2	Talouden kehitys Kuhmossa	8
1.3.3	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	18
1.4	Muutokset kaupungin toiminnoissa	20
1.5	Kuhmon kaupungin henkilöstö 31.12.2018	22
1.6	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä, kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista	23
2	TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	39
2.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	39
2.2	Toiminnan rahoitus	40
2.3	Rahoitusasema ja sen muutokset	41
2.4	Kunnan kokonaistulot ja –menot (ulkoiset erät)	42
3	KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	43
3.1	Konsernin rakenne ja sisältö	43
3.2	Konsernin tunnusluvut	44
3.3	Olennot konsernia koskevat tapahtumat	45
3.4	Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut	57
3.5	Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	58
3.6	Konsernitase ja sen tunnusluvut	59
4	TILIKAUDEN TULOS	60
4.1	Tilikauden tuloksen käsittely	60
5	TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	61
5.1	Kuhmon kaupunkistrategia	61
5.2	Toimintasuunnitelma 2018 ja sen toteutuminen	62
5.3	Mittaristo	68
5.4	Käyttötalouden toteutuminen, Kuhmon kaupunki	71
5.5	Investointien toteutuminen	73
5.6	Rahoitusosan toteutuminen	76
5.7	Palvelualueiden tavoitteiden toteutuminen	77
5.7.1	Keskusvaalilautakunta	77
5.7.2	Tarkastuslautakunta	77
5.7.3	Kaupunginvaltuusto	77
5.7.4	Kaupunginhallituksen toimiala	78
5.7.5	Kasvun ja oppimisen palvelualue	92
5.7.6	Kaupunkiympäristön palvelualue	108
6	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	118
6.1	Tuloslaskelma	118
6.2	Rahoituslaskelma	119
6.3	Tase	120
6.4	Konsernituloslaskelma	121
6.5	Konsernin rahoituslaskelma	122
6.6	Konsernitase	123
7	TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	124
7.1	Jaksotus- ja arvostusperiaatteet sekä menetelmät	124
7.2	Tuloslaskelman liitetiedot	125
7.2.1	Toimintatuotot	125
7.2.2	Verotulot	125
7.2.3	Valtionosuudet	125

7.2.4	Palvelujen ostojen erittely	125
7.2.5	Valtuustoryhmille annetut tuet	125
7.2.6	Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet	126
7.2.7	Keskimääräiset poistot ja investoinnit vuosina 2016-2019	127
7.2.8	Pakollisten varausten muutokset	128
7.2.9	Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja –tappiot	129
7.2.10	Rahoitustuotot ja kulut	129
7.2.11	Satunnaiset erät	129
7.2.12	Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	129
7.3	Tasetta koskevat liitetiedot	130
7.3.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	130
7.3.1.1	Käyttöomaisuus	130
7.3.2.2	Kaupungin saamiset tytäryhtiöiltä, kuntayhtymiltä ja osakkuusyhteisöiltä	131
7.3.2.3	Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	132
7.3.2.4	Rahoitusarvopaperit	133
7.3.2.5	Arvopaperit 2018	134
7.3.2	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	135
7.3.2.1	Oma pääoma	135
7.3.2.2	Keskeiset liitetiedot	136
7.3.2.3	Pitkäaikainen vieras pääoma	137
7.3.2.4	Velkojen erittely	138
7.3.2.5	Erittely siirtovelloista	138
7.3.2.6	Käytettävissä oleva shekkilimiitti ja kuntatodistusohjelma	138
7.4	Vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	139
7.4.1	Vastuusitoumukset	139
7.4.2	Henkilöstöä koskevat liitetiedot	141
7.4.3	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat erittelyt	142
7.4.4	Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	144
7.4.5	Arvonlisäveron palautusvastuu	144
7.4.6	Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän maksuosuus	145
8	KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	146
8.1	Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	146
8.2	Konsernin oma pääoma	147
8.3	Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	148
8.4	Konsernin toimintatuotot (ulkoiset)	149
8.5	Konsernin satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely	150
8.6	Konsernin henkilöstöä koskevat liitetiedot	151
9	VESIHUOLTOLAITOS	152
9.1	Tuloslaskelma	152
9.2	Rahoituslaskelma	153
9.3	Tase	154
10	ERÄITÄ KÄSITTEITÄ	155
11	LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOITSTA 31.12.2018	156
12	TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS	157
13	TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	158

I OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

I.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Kuhmo kehittää ja kehittyy vaikeasta taloustilanteesta huolimatta

Vuodesta 2018 jää mieleen poikkeukselliset sääolot, kaupungin henkilöstön parissa aloitettu kehittäjäkoulutus, viestinnän aktivoiminen ja mahdollisuus ennustaa talouden toteumaa. Yksi vuoden kohokohdista olisi Kalevalan päivänä suoritettu Tuupalan puukoulun vihkiminen käyttöön. Vuoden varrella puukoulu ja koko Kuhmon puuklusteri on herättänyt valtavasti kiinnostusta ja koulumme voitti myös valtakunnallisen Puupal-kinnon. Kuhmo on noussut kansalliseksi näyteikkunaksi puurakentamiseen ja olemme onnistuneet monin tavoin toteuttamaan strategiaamme.

Vuoden aikana tavoitteenani on ollut saada alulle myönteinen kehittämisajattelu kaupungin toiminnassa ja uudistaa prosesseja vastaamaan nykyistä kuntalakia. Tavoitteena on ollut päästä pois sektorirajoista yhteisen kunnan ideaan ja johtamiskulttuuriin. Eräs ystäväni sanoi minulle, että tuore luuta lakaisee parhaiten ja niin se muuten on. On selvää, että organisaatiosta tulee tunnistaa se hyvä mitä siinä on, mutta samalla on kyettävä muuttamaan toimintatapoja nopeasti.

Kun talousjohtaja esitti minulle, että lähtisimme mukaan Kunteko-ohjelmaan, päätös oli helppo. Saisimme edullisesti ammattitaitoista sparrausta niin henkilöstölle kuin esihenkilöille. Esihenkilöille on pidetty säännöllisiä yhteispalavereita. Tämän lisäksi ostimme kehityskeskustelukoulutuksen, perustimme viestintätiimin ja hankin viestintäalan ammattilaiselta tiimille koulutuksen sekä apua uudenlaisen viestintäsuunnitelman tekoon. Kesäksi palkattiin korkeakouluharjoittelija kirjoittamaan suunnitelma ja potkimaan käyntiin todenteolla viestintää. Tällä hetkellä noin 20 työntekijämme osallistuu työnantajan tarjoamaan tuotekehittäjän ammattitutkintoon. Yhdelle työntekijälle on räätälöity tehtävään viestintäassistentin vastuu. Organisaatiota muutetaan vetovoimaisuuden palvelualueella vastaamaan paremmin tarpeita. Johtoryhmän ja suurimman osan esihenkilöiden tehtäväkuvat on tehty tai päivitetty, työtä jatketaan nyt työn vaativuuden arvioinneilla KVTES hinnoittelun ulkopuolella oleville esihenkilö- ja asiantuntijatehtäviä tekeville henkilöille.

Itä- ja Pohjois-Suomen alueiden kehityssuunta on kääntynyt myönteiseksi. Työttömyys on alentunut. Tämä myönteinen kehitys ei kuitenkaan heijastu kuntatalouteen. Monen kuntapäätäjän pää painuu talouslukujen edessä. Kuntatalous näyttää vuoden 2018 tilinpäätösarvioiden mukaan synkältä. Tulos on miinusmerkinen peräti noin kahdessa kolmasosassa kunnista. Yksittäinen vuosi ei toki ratkaise kuntatalouden tasapainoa vaan kuntatalouden kokonaistilaan vaikuttaa myös kuntien suunnitelmakauden tulos ja lainakanta.

Kuntien huonon tuloksen takana ovat huonosti kertyneet verot, valtionosuuksien heikko kehitys sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen menojen kasvu. Yhtälö on kestämaton. Tulot pienenevät ja samalla paineet sote-kustannusten nousulle ovat olemassa. On selvää, Kuhmon kaltaisessa kunnassa, jossa nuorten ikäluokkien määrä pienenee, on kyettävä hakemaan sopeutustoimia perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen menoista, mutta näillä sopeuttamistoimilla emme pysty kattamaan sote:n kustannuspainetta kokonaisuudessaan. Sen vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että sote:n kustannuskehitys on hallittavissa.

Verotulojen kasvun tulppana on työikäisen väestön määrän väheneminen. Mikäli haluamme pitää yllä palvelujen tasoa ja määrä tai jopa kasvattaa sitä, työllisyysasteen tulee edelleen nousta nykyisestään. Lisäksi tarvitsemme hyvin vakavaa pohdintaa yhteiskunnan tarjoamien palvelujen määrästä. Tarvitsemme ehdottomasti myös nykyistä enemmän yhteisöllisyyttä ja yksilön omavastuuta itsestään ja läheisistään.

Tulevien vuosien taloussuunnitelma ei ole vielä tarvittavassa tasapainossa. Palvelujen muotoilua ja talouden tasapainottamista jatketaan. Päivitetyt taloussuunnitelman mukaan taseeseen kertyy alijäämää noin 2,4 euroa vuoteen 2021 mennessä. Näin ei voi tapahtua ja siksi uusia toimenpiteitä tarvitaan.

Kunnan perustehtävä on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Kestävän kehityksen mukaisesti toiminnassa on huomioitava ihminen, ympäristö ja talous. Toivotan meille kaikille menestystä tässä työssä. Haluan kiittää tästä vuodesta koko työyhteisöä, lähimpiä työkavereitani ja johtoryhmää. Kiitän myös luottamushenkilöitä yhteistyöstä ja luottamuksesta.

18.3.2019 Kuhmossa

Kaupunginjohtaja Tytti Määttä

I.2 KAUPUNGIN HALLINTO

Kaupunginvaltuuston valitsevat toimielimet

Kv20.6.2017

Valtuuston vaalilautakunta	
Tarkastuslautakunta	2017-2021
Kaupunginhallitus (kv20.1.2015)	2017-2019
Keskusvaalilautakunta	2017-2021
Sivistyslautakunta	2017-2021
Tekninen lautakunta	2017-2021
Teknisen lautakunnan tietotoimitusjaosto	2017-2021
	2017-2021

Edustajat

Kainuun alueellinen pelastuslautakunta	
Kainuun Liitto –kuntayhtymän yhtymävaltuusto	2017-2018
Kainuun Poliisilaitoksen Poliisin neuvottelukunta	2017-2018
Oulun Poliisilaitoksen neuvottelukunta	2017-2021
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän yhtymävaltuusto	2017-2018
Kiinteistötoimitusten uskotut miehet	2017-2021
Käräjäoikeuden lautamiehet	2017-2021

Kaupunginvaltuusto

KD	2
Kesk.	16
Kok.	2
PS	7
Sdp	4
Vas.	2
Vihr.	2
Yhteensä	35

Kaupunginvaltuuston pj.	Tuomas Kettunen
Kaupunginvaltuuston I vpj.	Antti Komulainen
Kaupunginvaltuuston II vpj.	Maarit Rauhala

Kaupunginhallitus

Kesk.	5
Kok.	1
PS	2
Sdp	1
Vihr.	
Vas.	1

Kaupunginhallituksen pj.	Anneli Kinnunen
Kaupunginhallituksen I vpj.	Kari Nikulainen
Kaupunginhallituksen II vpj.	Pekka Heikkinen
Kaupunginhallitus, esittelijä, kaupunginjohtaja	Eila Valtanen 31.12.2017 saakka Tytti Määttä 1.1.2018 alkaen

1.3 YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE JA KUHKON TALOUDELLINEN KEHITYS

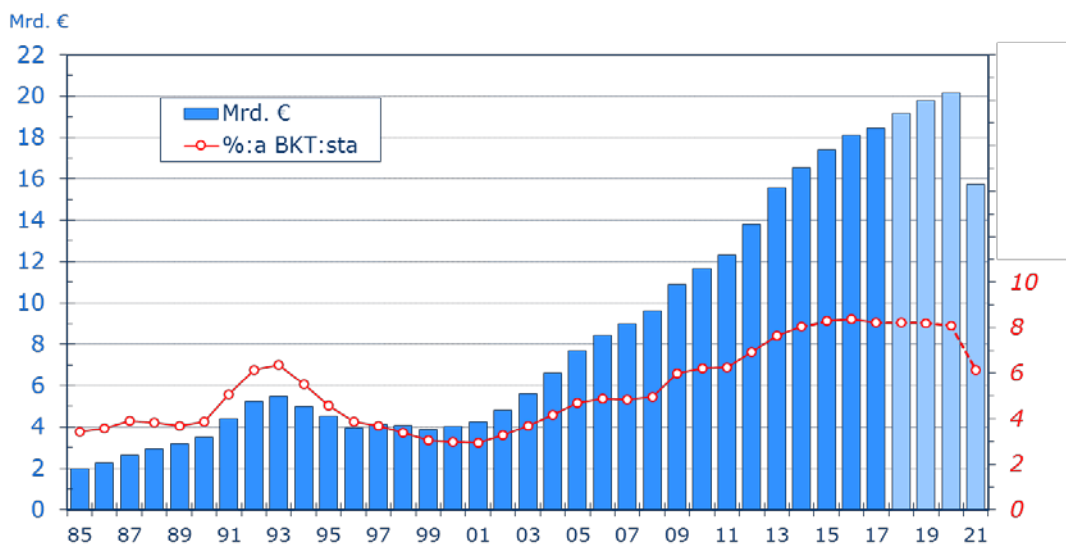
1.3.1 Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntatalouden kehitys

Taulukko: Kokonaistaloudelliset ennusteet ja taustaoletukset
(Lähde: Tilastokeskus, VM Taloudellinen katsaus, talvi 2018)

Prosenttia	2017	2018	2019	2020	2021
BKT, määrän muutos, %	2,8	2,5	1,5	1,3	1,1
Yleinen ansiotaso, muutos, %	0,2	1,8	2,7	3,0	2,8
Työttömyysaste, %	8,6	7,5	6,9	6,7	6,6
Kuluttajahintojen muutos, %	0,7	1,2	1,4	1,6	1,7
Euribor 3 kk, %	-0,3	-0,3	0,0	0,2	0,4
10 vuoden korko, %	0,5	0,7	1,0	1,5	2,1

Kuntatalouden kehitys

Kuvio: Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta 1985 – 2021 (Lähde: Kuntaliiton tiedote 21.1.2019)

Taulukko: Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot 2018, talousarviot ja taloussuunnitelmat 2019 – 2020 (Lähde: Kuntaliiton tiedotustilaisuus/tiedote 13.2.2019)

(Mrd €)	2017	TPA 2018	TA 2019	TS 2020	Muutos- % 2018	Muutos- % 2019	Muutos- % 2020
Toimintatuotot	9,18	9,39	9,54	9,69	2,3	1,5	1,6
Toimintakulut	-36,68	-37,94	-39,21	-39,56	3,4	3,4	0,9
Toimintakate	-27,50	-28,55	-29,40	-29,59	-3,8	-3,0	-0,7
Verotulot	22,55	22,44	23,57	24,56	-0,5	5,1	2,9
Valtionosuudet	8,54	8,49	8,34	8,38	-0,6	-1,8	0,4
Vuosikate	3,96	2,70	2,76	3,12	-31,7	2,2	12,8
Poistot ja arvonalentumiset	-2,82	-2,74	-2,86	-2,96	-2,6	4,4	3,4
Vuosikate % poistoista	141	99	96	105			
Neg. vuosikatteen kuntia kpl	55	196	185	142			
Investointimenot, brutto	-4,63	-4,77			3,1		
Toiminnan ja investointien rahavirta	0,13	-1,47					
Lainakanta 31.12	18,42	19,41			5,4		

Vuonna 2018 kuntatalous heikkeni dramaattisesti. Noin 2/3 Manner-Suomen kunnista teki negatiivisen tuloksen. Kunnat ja kuntayhtymät ottivat lainaa lisää lähes 1 Mrd €. Ilman Helsingin, Espoon ja Vantaan positiivista tulosta Manner-Suomen kuntien tulos olisi lähes 500 M€ alijäämäinen. Kuntatalouden heikkenemisen taustalla ovat toimintamenojen yli 3 %:n kasvu, verotulojen lasku 110 M € (-0,5 %), valtionosuuksien pienentyminen 50 M€ (-0,6 %). Verotuottojen taustalla oli verovuoden 2017 ennakoitua heikompi kehitys, johtuen pääosin kilpailukykysovimuksen vaikutuksista. Kunnallisveron heikko kehitys ja pääomatuloverojen voimakas kasvu verovuonna 2017 johtivat suuriin negatiivisiin oikaisuihin kunnallisveroon verotuksen päätyttyä. Oikaisu näkyvät vuonna 2018 verotilitysten pienentymisenä. Kuntien vuosikate heikkeni lähes -32 %.

Kuntakoon mukaan jaoteltuna vain yli 100 000 asukkaan kunnat tekivät positiivisen tuloksen (140 €/asukas). Heikoimman tuloksen keskimäärin tekivät 50 001 – 100 000 asukkaan kunnat (-150 €/asukas). Kunnat, joissa asukasluku on 5 001 – 10 000, tulos oli -51 €/asukas.

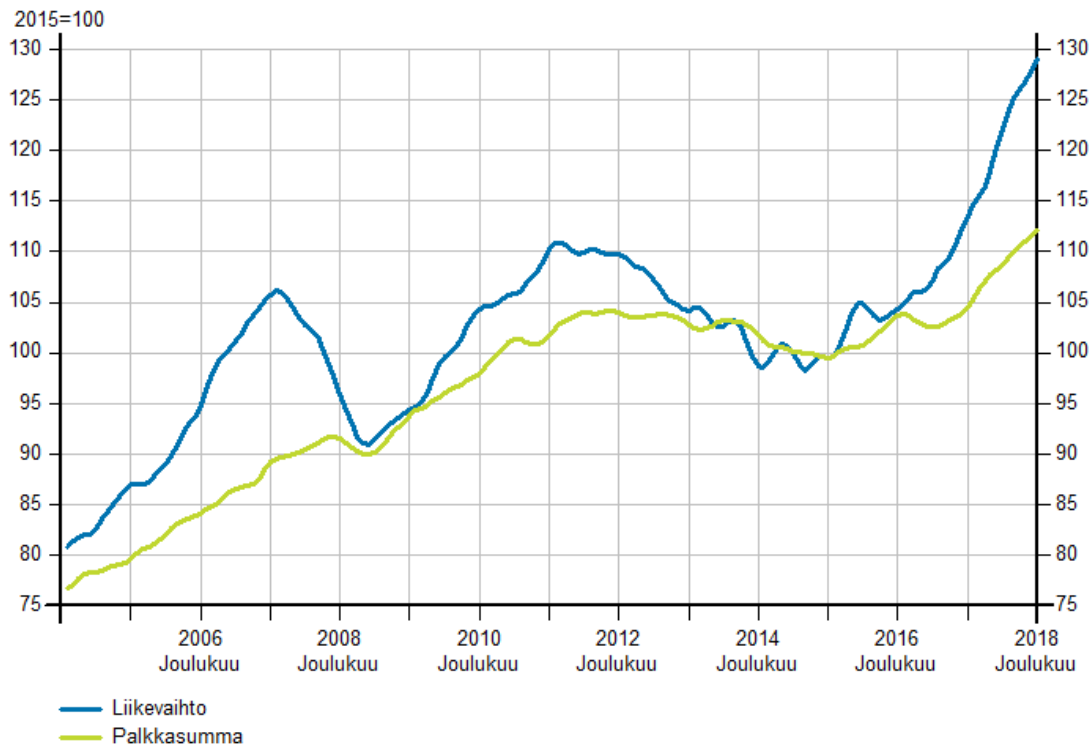
Ennakkotiedon mukaan Kainuun kunnista negatiivisen tuloksen tekee seitsemän kahdeksasta. Vain Hyrynsalmella ennakoitaan positiivista tulosta. Kainuun kuntien yhteinen yhteenlaskettu tulos/asukas on -150 €. Isoimmat negatiiviset tulokset/asukas ennakoivat Puolanka -372 €/asukas, Kuhmo -329 €/asukas ja Paltamo 290 €/asukas.

1.3.2 Talouden kehitys Kuhmossa

Kuvio: Liikevaihdon ja palkkasumman trendivertailu Kuhmon kaupungissa

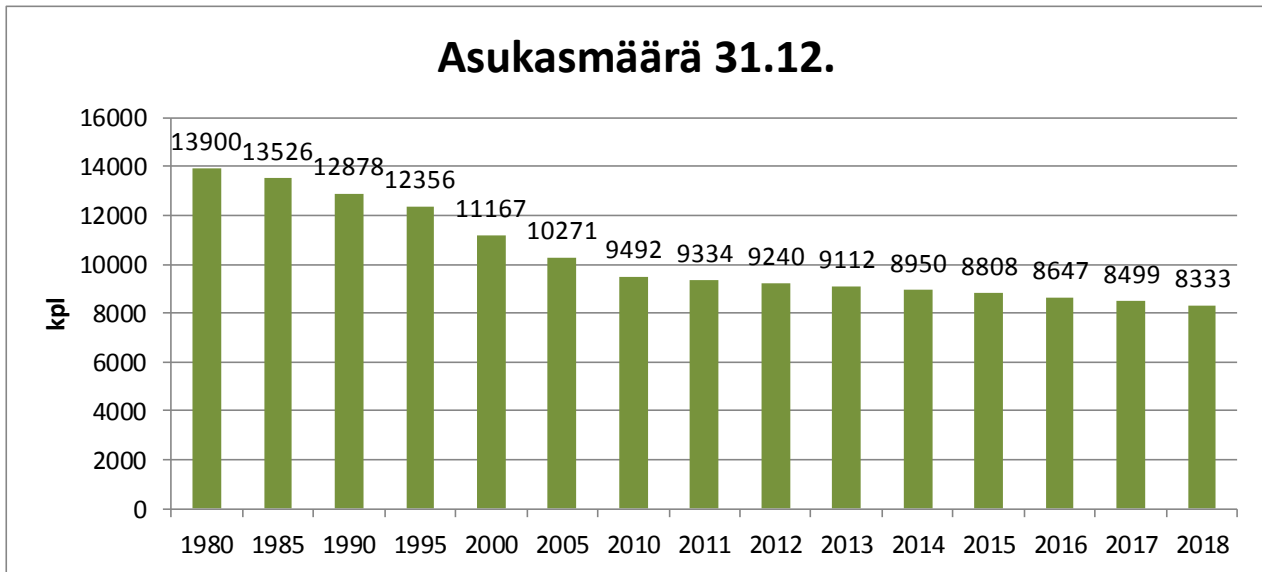
Liikevaihdon ja palkkasumman trendivertailu Kuhmon kaupungissa

A-X Kaikki toimialat

Tilastokeskus / Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Kuvio: Väestökehitys Kuhmossa

Taulukko: Kuhmon väestörakenne ikäryhmittäin

Vuosi	Väestö	Muutos kpl (vrt edell. v)	Muutos %	Ikäjakautuma		5 - 19 v	%	20 - 64 v	%	65 -	%
				0-4 v	%						
2010	9492	-144	-1,5	379	3,99	1352	14,24	5367	56,54	2394	25,22
2016	8647	-159	-1,8	264	3,05	1127	13,03	4467	51,66	2789	32,25
2017	8499	-148	-1,7	241	2,84	1099	12,93	4304	50,64	2855	33,59
2018	8333	-166	-1,96	233	2,80	1047	12,57	4148	49,78	2902	34,83

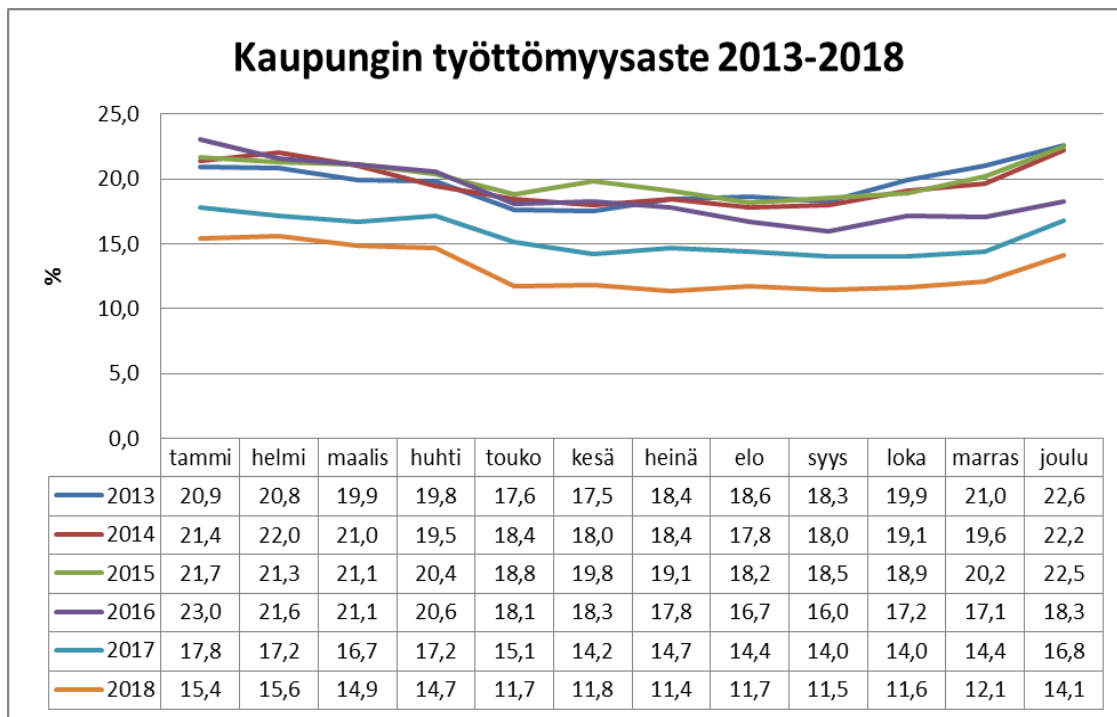
Taulukko: Syntyvyys Kuhmossa

Elävänä syntyneet									
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
62	54	66	51	45	54	45	44	37	

Taulukko: Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat TE-toimistossa kunnittain/Kainuu

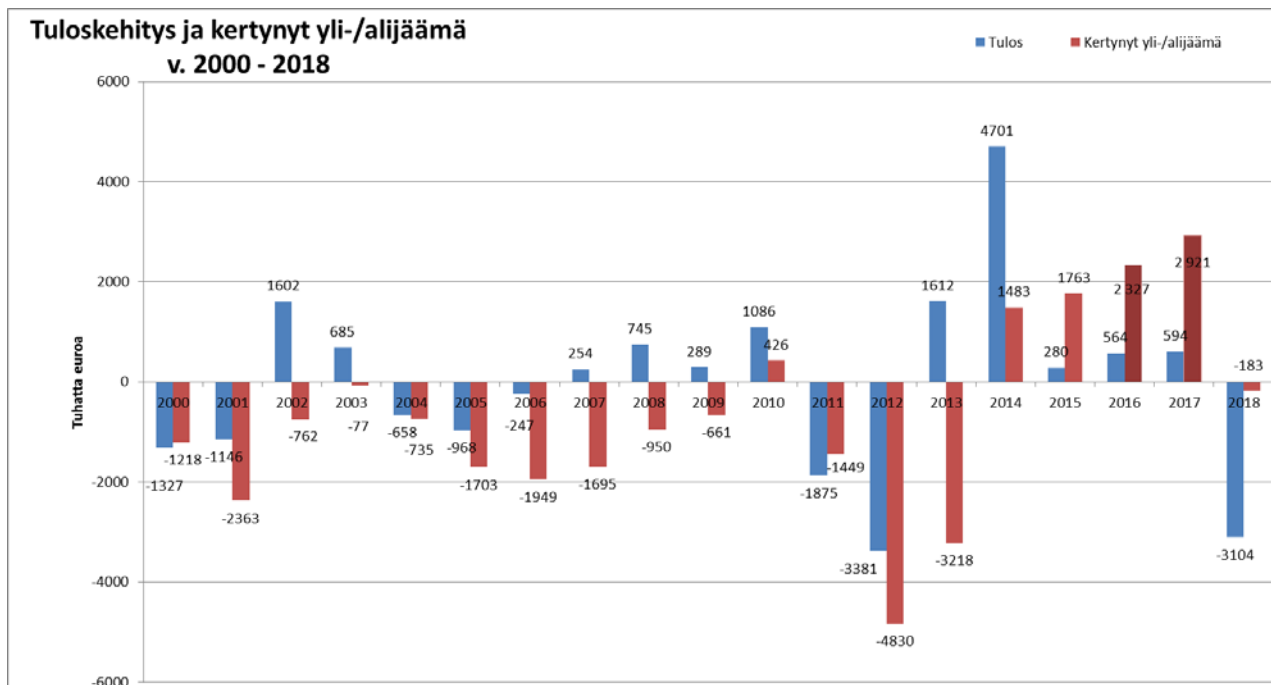
				Muutos		Työttömistä työn- työnhakijoista lomautetut	Työttömien työn- hakijoiden osuus lomautetuista				Muutos	
	Joulu 2018	Marras 2018	Joulu 2017	Joulu 2018	Joulu 2017			Joulu 2018	Marras 2018	Joulu 2017	Joulu 2018	Joulu 2017
Kunta	Työttömät työnhakijat				%		%	Avoimet työpaikat				%
Hyrnsalmi	114	113	152	-38	-25	9	12,3	6	5	10	-4	-40
Kajaani	1 833	1 578	2 235	-402	-18	115	10,6	370	370	312	58	19
Kuhmo	502	429	623	-121	-19	56	14,1	35	38	20	15	75
Paltamo	191	157	245	-54	-22	11	14,1	7	12	14	-7	-50
Puolanka	173	145	172	1	1	13	16,9	6	..	..	..	..
Ristijärvi	51	50	67	-16	-24	..	9,4	8	..	..	..	..
Sotkamo	403	363	503	-100	-20	33	8,5	297	85	59	238	403
Suomussalmi	503	466	641	-138	-22	31	15,2	33	21	11	22	200
Kainuu	3 770	3 301	4 638	-868	-19	271	11,5	762	539	431	331	77

Kuvio: Työttömyysasteen kehitys Kuhmossa

Kuhmon kaupungin tuloksen sekä yli-/alijäämän kehitys 2000-2018

Kuvio: Kuhmon kaupungin tuloskehitys sekä yli-/alijäämäkertymä

Kunnan tuloslaskelma osoittaa, riittääkö tuottoina kertynyt tulo-rahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Tässä yhteydessä esitetty tuloslaskelma sisältää kaupunkiemon (ei konserniyritysten) ulkoiset tuotot ja kulut.

Vuoden 2018 tilikauden tulos oli – 3 103 954,96 euroa alijäämäinen. Tulos heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna – 3 698 230,65 euroa. Vuoden 2018 tulokseen ei liity poikkeuseriä.

Vertailuvuoden 2017 tulokseen sisältyy poikkeuksellisia eriä:

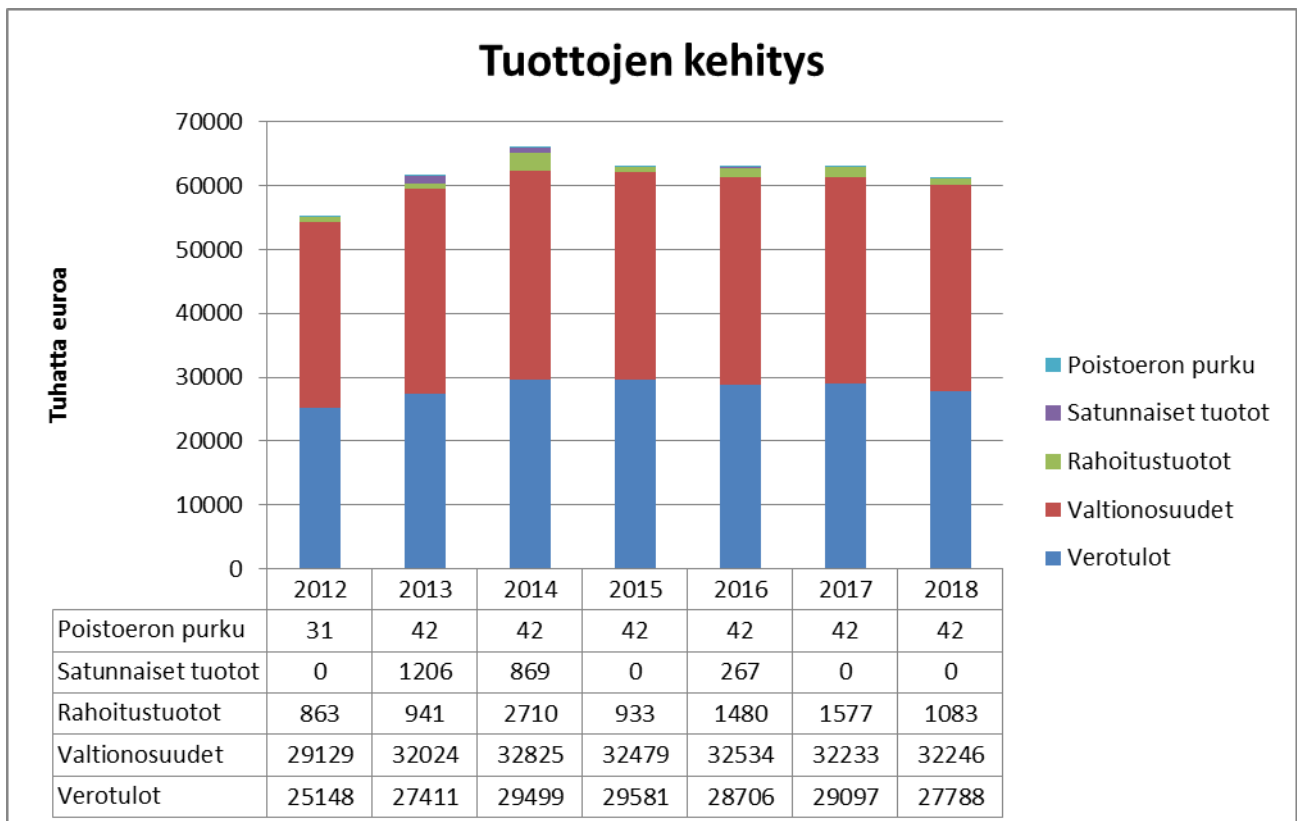
- palvelujen ostoihin sisältyy vuodelle 2017 tehty 648 tuhannen euron kuluvaraus rakennusten purkamiseen
- poistoihin sisältyy Kontion koulun tasearvon alaskirjaus 128 tuhatta euroa
- rahoitustuottoihin sisältyy 500 tuhatta euroa sijoitusten markkina-arvon nousun realisointia
- metsän myyntituottoja noin 200 tuhatta euroa yli normaalin vuositason.

Tuotot 2018

Kuvio: Tuottojen jakaantuminen 2018

Kuvio: Tuottojen kehitys

Tuotot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna -2 122 tuhatta euroa.

Toimintatuottoja saatiin yhteensä 6 672 tuhatta euroa ja ne pienivät 331 tuhatta euroa. Laskua oli myyntituotoissa – 119 tuhatta euroa, josta metsänmyyntituotoista – 65 tuhatta euroa, oppisopimuskorvauksista – 22 tuhatta euroa ja muista myyntituotoista – 25 tuhatta euroa. Avustustuotot pienivät – 200 tuhatta euroa, josta työllistämistukien laskua 97 tuhatta euroa ja muita tukia – 103 tuhatta euroa. Vuokratuotot laskivat – 75 tuhatta euroa koneista ja laitteista perittyjen vuokrien laskiessa 94 tuhatta euroa. Muut toimintatuotot kasvoivat 70 tuhatta euroa, minkä selittää pääasias-
sa pysyvien vastaavien myynnistä saatu myyntivoitto 87 tuhatta euroa.

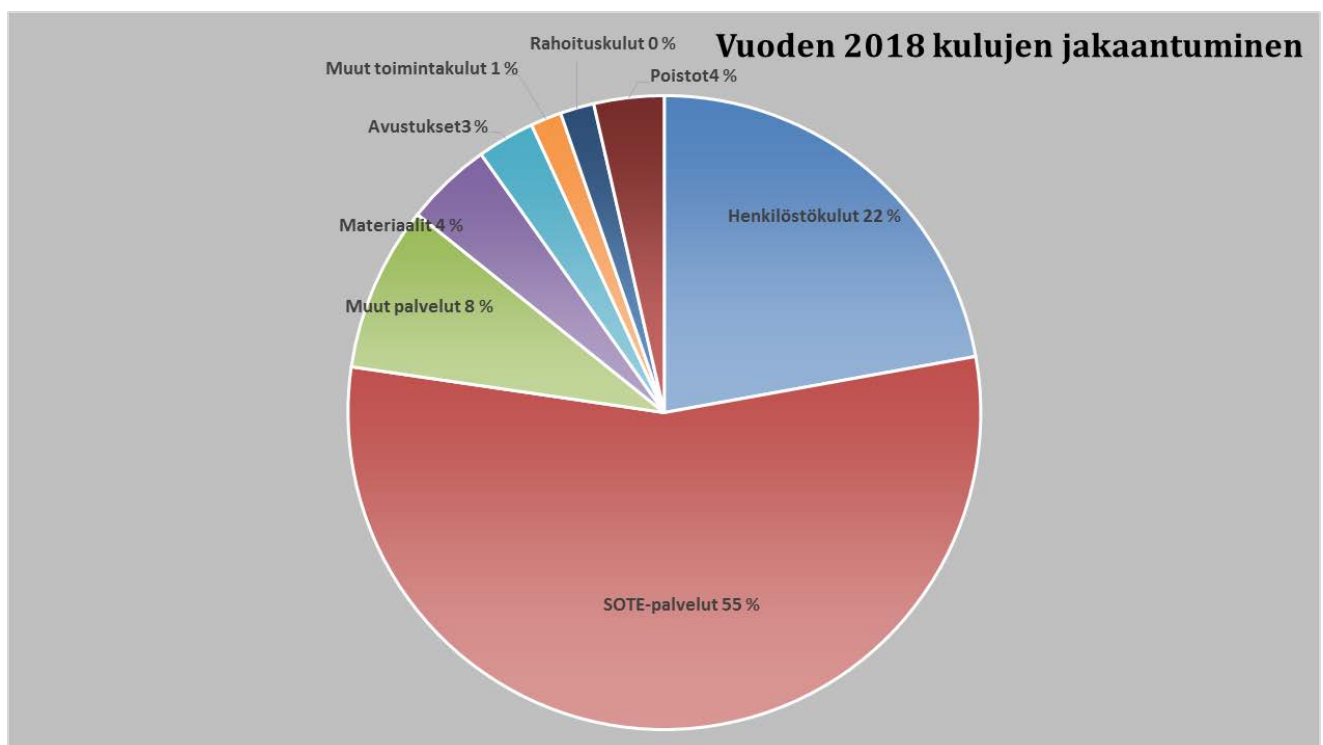
Verotuloja kertyi yhteensä 27 788 tuhatta euroa ja ne laskivat edelliseen vuoteen – 1 309 tuhatta euroa. Tuloverot laskivat 1 009 tuhatta euroa ja yhteisöverot 303 tuhatta euroa. Kiinteistöveroja saatiin 3 tuhatta euroa edellistä vuotta enemmän. Vuosi 2018 oli verotuottojen osalta siinä mielessä poikkeuksellinen, että edellisen vuoden verotukseen liittyviä palautuksia maksettiin poikkeuksellisen paljon. Myös KIKY-sopimus vaikutti vuoden verotuottojen kertymään.

Valtionosuuksia saatiin 32 246 tuhatta euroa, kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 13 tuhatta euroa.

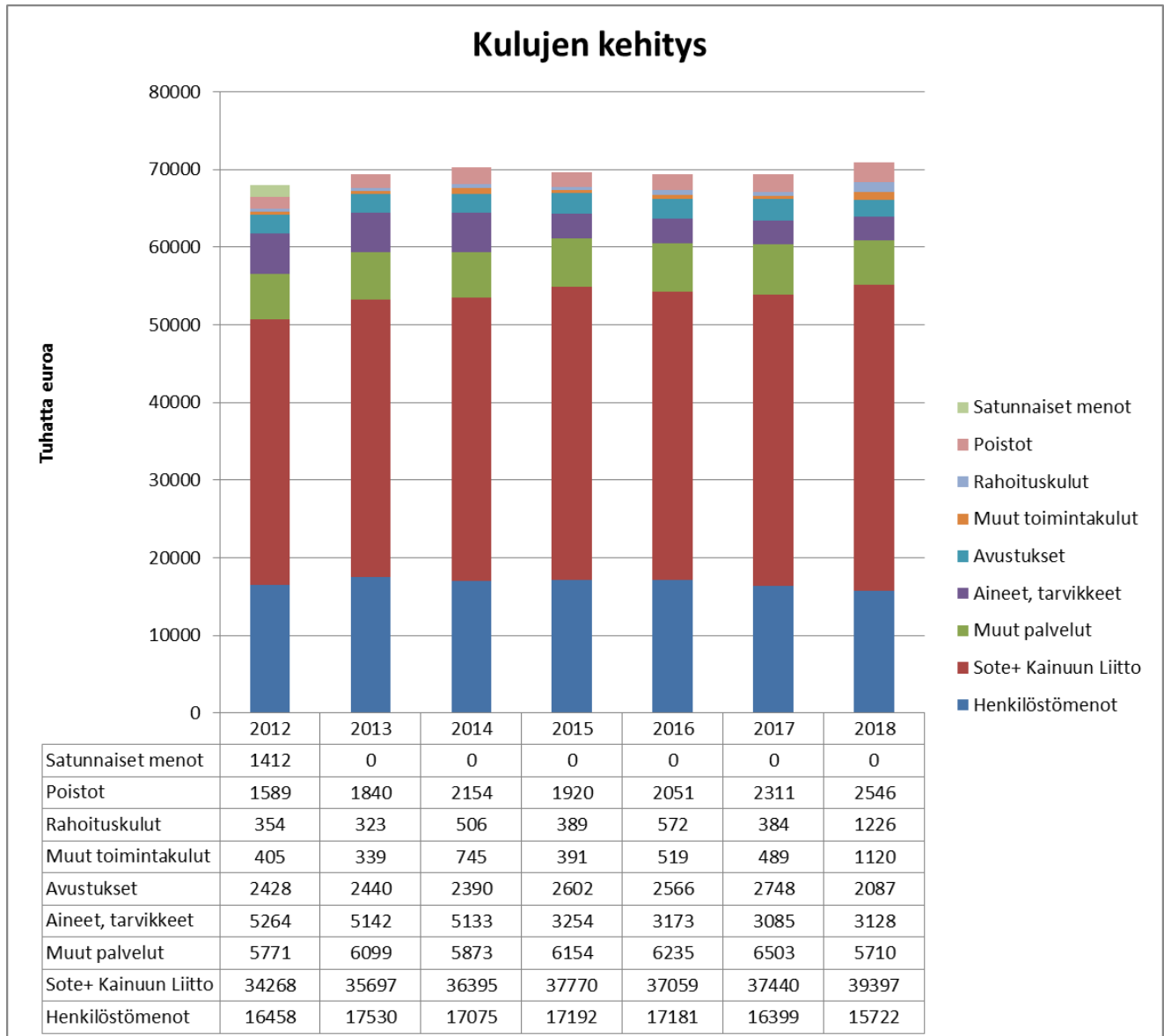
Rahoitustuottoja saatiin 1 083 tuhatta euroa ja ne pienivät edelliseen vuoteen verrattuna – 494 tuhatta euroa. Vuonna 2017 realisoitiin vuoden tulokseen edellisten vuosien markkinatuottoja noin 500 tuhannen euron edestä.

Kulut 2018

Kuvio: Kulujen jakaantuminen 2018

Kuvio: Kulujen kehitys

Kulut kokonaisuutena vuonna 2018 kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 1 577 tuhatta euroa.

Henkilöstökulut laskivat – 677 tuhatta euroa, josta palkkamenot – 375 tuhatta euroa ja sivukulut – 302 tuhatta euroa. Henkilöstösivukulujen prosenttiosuus laski vuoden 2017 25,31 %:sta 24,5 %:iin. Työllisyydenhoidon palvelualueella laskua oli – 311 tuhatta euroa ja kasvun ja oppimisen palvelualueella – 328 tuhatta euroa. Perusopetuksessa henkilöstökulut pienenevät – 175 tuhatta euroa, varhaiskasvatuksessa – 81 tuhatta euroa ja nuorisopalveluissa – 57 tuhatta euroa.

Palvelujen hankinnat kasvoivat vuonna 2018 yhteensä 1 164 tuhatta euroa. SOTE-kulujen kasvu oli 1 966 tuhatta euroa (5,3 %). Muiden palvelujen hankinnat pienenevät - 802 tuhatta euroa. Palveluihin kirjattiin vuonna 2017 kiinteistöjen purkukuluvarausta 648 tuhatta euroa, joka näkyy vuonna 2018 kulujen laskuna. Elinkeinoelämän kehittämismäärärahoja käytettiin – 64 tuhatta euroa edellistä vuotta vähemmän. Oppilaskuljetuksiin käytetyt määrärahat laskivat – 66 tuhatta euroa ja muut yhteistoimintaostot -67 tuhatta euroa.

Avustuskulut pienenevät - 660 tuhatta euroa. Tästä selittää kirjaustapaero 399 tuhatta euroa. Kuhmo-talolle maksettavat hoitovastikkeet kirjattiin vielä vuonna 2017 avustuksiin. Vuoden 2018 alusta ne on kirjattu muihin toimintakuluihin (vuokratulot). Lasten kotihoidontukia ja kuntalisiä maksettiin yhteensä - 110 tuhatta euroa edellistä vuotta vähemmän. Työmarkkinatukia maksettiin - 91 tuhatta euroa ja kaupungin työllistämistukia – 35 tuhatta euroa edellistä vuotta vähemmän.

Rahoituskulut kasvoivat 842 tuhatta euroa. Korkokulut kasvoivat 7 tuhatta euroa ja muut rahoituskulut 834 tuhatta euroa. Kuhmon kaupungin lainojen keskimääräinen korkotaso pysyi vuonna 2018 matalana olleen 0,5 %. Rahoitusarvopapereiden tuotto oli vuonna 2018 negatiivinen – 4,1 %. Markkinat kokivat romahduksen joulukuussa 2018. Rahoitusarvopapereiden kirjanpitoarvoihin tehtiin joulukuussa 2018 noin 750 tuhannen euron alaskirjaus.

Poistot kasvoivat 235 tuhatta euroa. Poistoihin kirjattiin vuonna 2017 Kontion koulun tasearvon alaskirjausta 128 tuhatta euroa. Tämä huomioiden poistojen toiminnallinen kasvu oli + 362 tuhatta euroa. Tuupalan uusi puukoulu otettiin käyttöön helmikuussa 2018 ja aiheuttaa poistojen kasvun.

Toiminta- ja vuosikate

Toimintakulujen ja toimintatuottojen erotuksena muodostuva **toimintakate** osoittaa, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. **Vuosikate** kuvaa kokonaisrahoituksen riittävyyttä.

Kuhmon kaupungin toimintakate vuonna 2018 oli – 60,49 (-59,66) miljoonaa euroa. Toimintakate heikkeni 832 tuhatta euroa toimintatuottojen laskiessa 331 tuhatta euroa (-4,7 %) ja toimintakulujen kasvaessa 501 tuhatta euroa (0,75 %).

Kuhmon kaupungin vuosikate vuonna 2018 oli – 0,6 (2,86) miljoonaa euroa, laskua 3,5 miljoonaa euroa. Kuhmon kaupungin käyttötalouden rahoitus vuosikatteella mitattuna on negatiivinen ja kehitys merkittävästi negatiivinen.

Taulukko: Tuloslaskelman tunnusluvut

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		2018	2017
Toimintatuotot/Toimintakulut, %		9,93	10,51
Vuosikate/Poistot, %		-23,61	123,88
Vuosikate, euroa/asukas		-72,13	336,87
Asukasmäärä		8 333	8 499

Vuosikate euroa/asukas on – 72,16 euroa. Vastaavan kokoisissa kunnissa vuonna 2017 tunnusluvun arvo oli 473 euroa ja arvio vuoden 2018 luvuksi 252 euroa. Vuosikate/Poistot oli -23,62 %. Vastaavan kokoisten kuntien keskiarvo oli 2017 vuonna 148 % ja arvio vuoden 2018 luvuksi 78 %.

Kuhmossa vuosikatteen negatiivisuus tarkoittaa merkittävää tasapainottamistarvetta.

Tilikauden tulos ja yli-/alijäämä

Kun vuosikatteesta vähennetään suunnitelmanmukaiset poistot, arvonalentumiset sekä mahdolliset satunnaiset tuotot/kulut ja poistoeron muutokset, saadaan tilikaudelle jaksettujen tulojen ja menojen erotus eli tilikauden tulos.

Vuoden 2018 tulos on – 3 104 tuhatta euroa alijäämäinen. Tilikauden tulos laski edelliseen vuoteen verrattuna – 3,7 miljoonaa euroa.

Toiminnan rahoitus

Tilinpäätöksen rahoituslaskelma koostuu kunnan varsinaisen toiminnan, investointien sekä rahoitustoiminnan rahavirtojen muutoksista. Rahoituslaskelma johdetaan tilinpäätöksen tuloslaskelmasta ja taseesta.

Tarkempi rahoituslaskelma on tilinpäätöskirjan kohdassa 2.2.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan ja investointien rahavirran positiivisuus ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä puolestaan ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavirtoja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

Toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2018 oli – 4 025 (- 9 529) tuhatta euroa. Investointeihin käytetty rahavirta laski 10 064 tuhatta euroa. Toiminnan rahavirta heikkeni – 4 156 tuhatta euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Rahoituksen rahavirta vuonna 2018 oli 3 376 tuhatta euroa. Pitkä- ja lyhytaikaisten lainojen lisäys oli 3 500 tuhatta euroa, pitkäaikaisia lainoja maksettiin takaisin 3 538 tuhatta euroa.

Kuhmon kaupungin toiminnan ja investointien kumulatiivinen rahavirta viideltä viimeiseltä vuodelta (2014 – 2018) on yhteensä – 17,4 miljoonaa euroa.

TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
2014	2015	2016	2017	2018	KUM 5 V
5 545	-5 947	-3 436	-9 529	-4 025	-17 392

Toiminnan ja investointien rahavirta/asukas oli vuonna - 483 euroa/asukas. Vastaavan kokoisissa kunnissa vuonna 2017 vastaava luku oli keskimäärin 22 euroa/asukas ja ennakoitu luku vuodelta 2018 oli – 139 euroa/asukas.

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos muodostuu rahoitustoiminnan muutosten nettomäärän sekä tulorahoituksen ja investointien nettomäärän erotuksena.

Kuhmon kaupungin rahavarojen muutos oli - 649 tuhatta euroa.

Taulukko: Rahoituksen tunnusluvut

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Investointien tulorahoitus, %	-17,21	21,12
Pääomamenojen tulorahoitus, %	-8,55	17,07
Lainanhoitokate	-0,11	0,90
Kassan riittävyys, pv	105	96
Asukasmäärä	8 333	8 499

Investointien tulorahoitus - % -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu varsinaisella tulorahoituksella (ilman satunnaisia tuloja). Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä osuus investoinneista on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Pääomamenojen tulorahoitus - % -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta ja lainojen takaisinmaksusta on rahoitettu tulorahoituksella.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kun tunnusluvun arvon on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Hyvinä lainanhoitokykyä voidaan pitää, jos tunnusluvun arvo on yli 2.

Kassan riittävyys (pv) kuvaa kunnan maksuvalmiutta. Se ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

Kuhmon kaupungin rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Sisäiset erät, kuten kaupungin eri toimialojen keskinäiset saatavat ja velat eivät sisälly taseeseen.

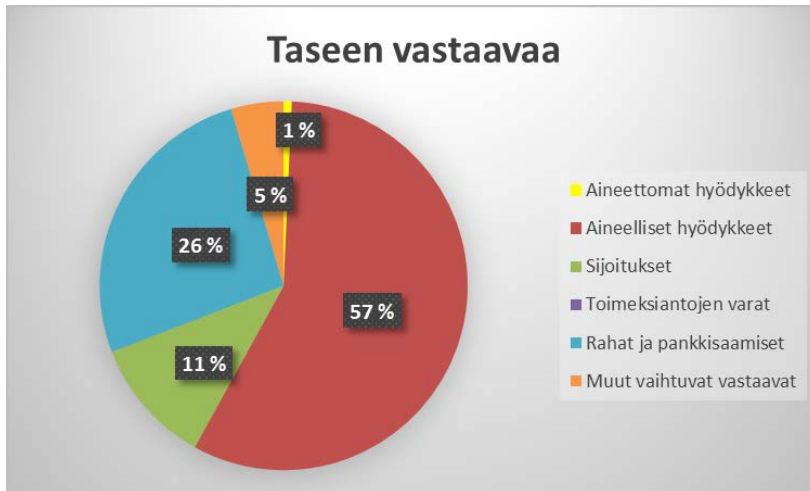
Kuhmon kaupungin taseen arvo oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 81,9 (81,9) miljoonaa euroa. Tarkempi tase esitetään tilinpäätöskirjan kodassa 2.3.

Vastaavaa

Pysyviin vastaaviin sisällytetään aineettomat ja aineelliset hyödykkeet, jotka vaikuttavat tuotannontekijöinä useana tilikautena sekä toimialasijoittamisen osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset. Pysyvät sijoitukset on arvostettu hankintahintaan ja poistot on laskettu hyväksytyn poistosuunnitelman perusteella.

Poistosuunnitelma ja pysyvien vastaavien muutokset on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Kaavio: Taseen vastaavaa jakautuminen

Pysyvien vastaavien arvo taseessa vuonna 2018 oli 56,7 (56,1) miljoonaa euroa, kasvu 0,6 miljoonaa euroa. Pysyvien vastaavien suurin erä 82,9 %:n osuudella on aineelliset hyödykkeet, joiden arvo on 47,0 miljoonaa euroa. Rakennusten arvo taseessa on 30,2 ja kiinteiden rakenteiden ja laitteiden arvo 9,1 miljoonaa euroa. Ennakkomaksuihin ja keskeneräisiin hankintoihin on taseessa kirjattu 0,8 miljoonaa euroa.

Sijoituksia eli osakkeita ja osuuksia sekä muita saamisia oli taseessa 9,1 (9,4) miljoonaa euroa. Lainasaamiset laskivat – 246 tuhatta euroa.

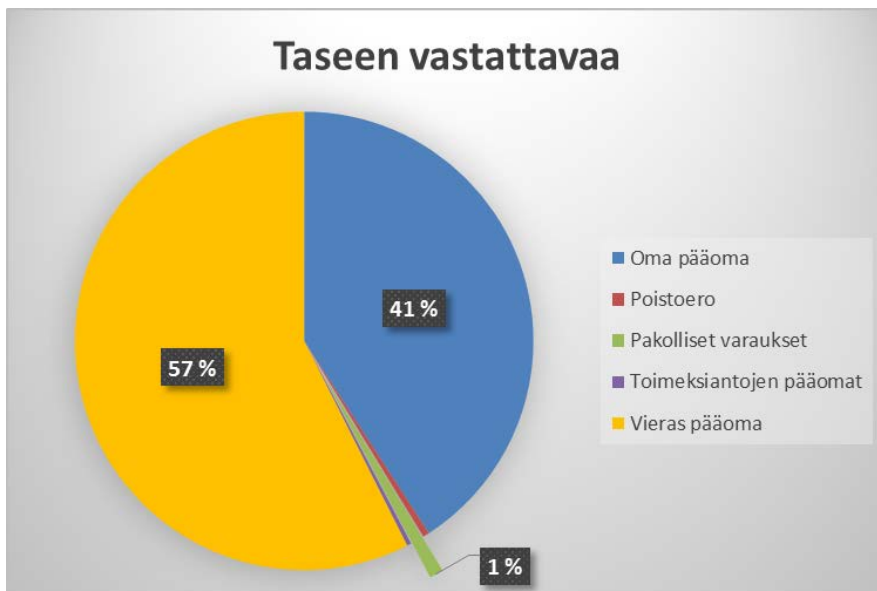
Vaihtuviin vastaaviin luetaan vaihto-omaisuus, pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Vaihtuvia vastaavia oli vuoden 2018 lopussa 25,3 (25,9) miljoonaa euroa, laskua – 0,6 miljoonaa euroa. Kuumossa rahoitusarvopaperit ovat vaihtuvien vastaavien merkittävin erä 79 %:n osuudella. Rahoitusarvopapereiden tasearvo oli vuoden lopussa 20,0 (20,1) miljoonaa euroa, lasku 135 tuhatta euroa.

Vaihtuvien vastaavien pitkäaikaisten saamisten arvo oli 1,8 (1,7) miljoonaa euroa. Pitkäaikaisten saamisten merkittävien erä on Kuhmon kaupungin lainasaaminen Kuhmon Lämpöenergia Oy:ltä. Lyhytaikaisten saamisten arvo on 1,9 (2,1) miljoonaa euroa, josta myyntisaamiset 1,3 (1,0) miljoonaa euroa.

Vastattavaa

Kaavio: Taseen vastattavaa jakaantuminen

Oma pääoman vuoden 2018 lopussa oli 33,5 (36,6) miljoonaa euroa. Oma pääoman osuus taseen loppusummasta on 40,8 %. Omasta pääomasta peruspääoma muodostaa 23,6 miljoonaa. Arvonkorotusrahastoon on kirjattu 0,3 miljoonaa euroa Oppimiskeskuksen ja terveysaseman tonteista, jotka on saatu vastikkeettomana saantina kaupungille. Muiden omien rahastojen arvo on 9,8 miljoonaa euroa. Edellisten vuosien ylijäämä on 2,9 miljoonaa euroa ja tilikauden alijäämä – 3,1 miljoonaa euroa. Taseen kumulatiivinen alijäämä on vuoden lopussa - 183 tuhatta euroa.

Poistoeron arvo taseessa on 0,4 miljoonaa euroa. Pakollisten varausten arvo on 0,8 (0,8) miljoonaa euroa, laskua 42 tuhatta euroa.

Vieras pääoma vuoden lopussa oli yhteensä 47,0 (43,9) miljoonaa euroa, kasvua 3,2 miljoonaa euroa. Lainat pankeilta ja julkisyhteisöiltä olivat 36,5 (36,5) miljoonaa euroa, eli summa pysyi ennallaan. Ostovelkojen osuus vieraasta pääomasta oli 2,9 (3,4) miljoonaa euroa, 0,5 miljoonaa euroa. Siirtovelat olivat 5,3 (2,0) miljoonaa euroa, kasvua 3,4 miljoonaa euroa. Sote-kuntayhtymälle vuonna 2018 toteutunut lisämaksu 3,5 miljoonaa euroa kirjattiin vuoden vaihteessa siirtovelkoihin. Samoin verotilitysten joulukuun negatiivinen -0,7 miljoonaa euroa kirjattiin tilivelkoihin. Pitkäaikaisiin velkoihin on kirjattu liittymismaksuja 1,9 (1,7) miljoonaa euroa, kasvua 0,2 miljoonaa euroa.

Taulukko: Taseen tunnusluvut

TASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	41,4	45,1
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	70,3	64,2
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	70,7	64,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	-183	2 921
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	-21,9	343,7
Lainakanta, €/asukas	4 378	4 297
Lainakanta 31.12., 1 000 €	36 486	36 524
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	1 846	1 663
Leasing- ja vuokravastuut 31.12., 1 000 €	215	279
Asukasmäärä	8 333	8 499

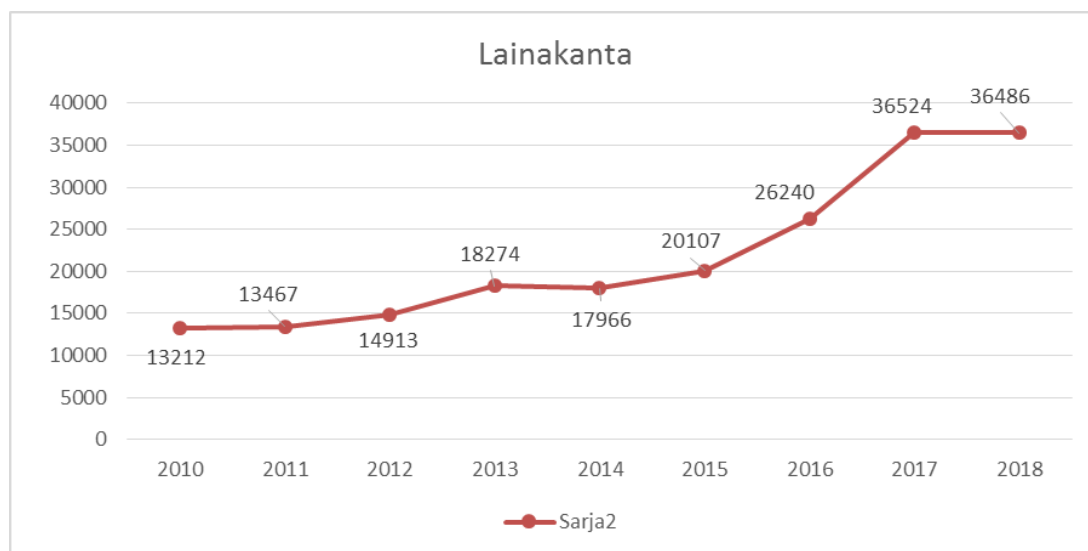
Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona pidetään kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuus merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisin

maksusta tulo-rahoituksella. Jonkinasteisena mittana voidaan pitää 50 %:n velkaisuusastetta, jonka yli tunnusluku ei saisi mennä.

Vuoden 2018 aikana Kuhmon kaupungin omavaraisuusaste oli 41,4 %. Suhteellinen velkaantuneisuus nousi 70,3 %:iin.

Kuvio: Korollisen velan kehitys

Kuhmon kaupungin lainakanta vuoden 2018 lopussa oli 36,5 (36,5) miljoonaa euroa, laskua 48 tuhatta euroa. Lainakanta/asukas oli 4 378 euroa. Lainakanta/asukas oli Suomen kunnissa vuoden 2017 lopussa keskimäärin 2 817 euroa ja ennakoitu 2018 lainakanta/asukas 2 961 euroa. Likvidit rahavarat huomioituna Kuhmon kaupungin nettovelka oli vuoden vaihteessa 15,0 miljoonaa euroa (14,4 miljoonaa euroa), nettovelka/asukas 1 800 euroa.

1.3.3 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2018 Kuhmon kaupungin tilikauden tulos huononi dramaattisesti Sote-kulujen kasvettua 2,0 miljoonaa euroa (5,3 %) edelliseen vuoteen verrattuna ja verotilitysten jäädessä 1,3 miljoonaa euroa (4,5 %) edellisestä vuodesta. Myös joulukuussa tapahtunut erittäin merkittävä rahoitusarvopapereiden markkina-arvon pudotus tarkoitti Kuhmolle 750 tuhannen euron alaskirjausvaateen kirjanpitoarvoihin. Rahoitusarvopapereiden markkina-arvon tuotto vuonna 2018 oli -4,1 % (5,1 %). Näin nettomääräiset rahoitustuotot ja -kulut jäivät edellisen vuoden tasosta – 1,3 miljoonaa euroa. Tilivuoden -3,1 miljoonan euron alijäämä soi hetkessä kaupungin taseessa olleen 2,9 miljoonan ylijäämän ja kaupungin tase osoittaa nyt -183 tuhannen euron alijäämää. Kuhmon vuoden 2019 talousarvio on – 0,5 miljoonaa, vuoden 2020 taloussuunnitelma - 0,7 miljoonaa euroa ja vuoden 2021 taloussuunnitelma – 1,3 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Lainarahoituksella tehdyt suuret investoinnit näkyvät kaupungin taloudessa suoraan noin 600 tuhannen euron kasvuvaa-
timuksena toimintakatteelle. Toimintakulujen kasvuun tulee paineita vähittäisellä inflaation kasvulla ja sitä kautta myös kuntien ansiotason kasvulla. Kuntien ansiotason nousun uskotaan vuonna 2019 olevan 2,6 % ja vuonna 2020 olevan 3,0 %, kun viime vuodet ollaan olleet noin 1,0 %:n tuntumassa. Tämä tuo Kuhmon kaupungin menoihin suoraan laskettuna noin 300 tuhannen euron lisäpaineen. Lainojen korot ovat jo pitkään pysytelleet erittäin alhaisella tasolla ja Kuhmon kaupungin kaikkien lainojen keskiporko vuonna 2018 oli 0,5 %. Korkojen merkittävään nousuun kahden vuoden säteellä emme usko, mutta kaupungin tulee kuitenkin varautua myös siihen, että jonkinasteista nousua tapahtuu jo lähivuosina. Lainakantamme on niin suuri, että mikäli keskiporko nousee 0,6 %:sta 1,5 %:iin, tulee siitä kaupungille noin 350 tuhannen euron lisäkattevaatimus.

Valtiontalouden tasapainottamisvaateiden myötä valtionosuuksien ei uskota kasvavan. Vuoden 2019 valtionosuudet ovat Kuhmossa – 0,5 miljoonaa euroa vuotta 2018 pienemmät. Kuhmon kaupungin väestökehitys on pitkään ollut noin -1,5 % vuosittain samalla kun väestö ikääntyy niin, että 25 - 64 -vuotiaiden määrä laskee keskimäärin 3,5 % vuosittain. Verotuottojen ennuste vuodesta 2018 kasvaa vuoteen 2018 jopa 1,3 miljoonaa euroa (4,6 %), mutta on kuitenkin vain samalla tasolla kuin vuoden 2017 verotuotot. Toimintatuottoihin ei saada tulovirtaa metsien myynnistä menneiden vuosien tasoisesti. Tulovirta ei kasva ilman veroprosenttien korottamista, joten paineet kohdistuvat toimintamenojen sopeuttamiseen. Tulevaisuuden osalta on myös huomioitava riskit, joita liittyy Kuhmon kaupungin merkittävään kiinteistö-
kantaan, kiinteistöjen käyttöasteeseen, sisäilmaongelmien tuomiin paineisiin ja muuhun korjausvelkaan. Myös Sote-kulujen kiivas kehitys sekä Kainuun uusi-sairaala -hankkeen tuomat lisäkulut aiheuttavat merkittävää painetta ja

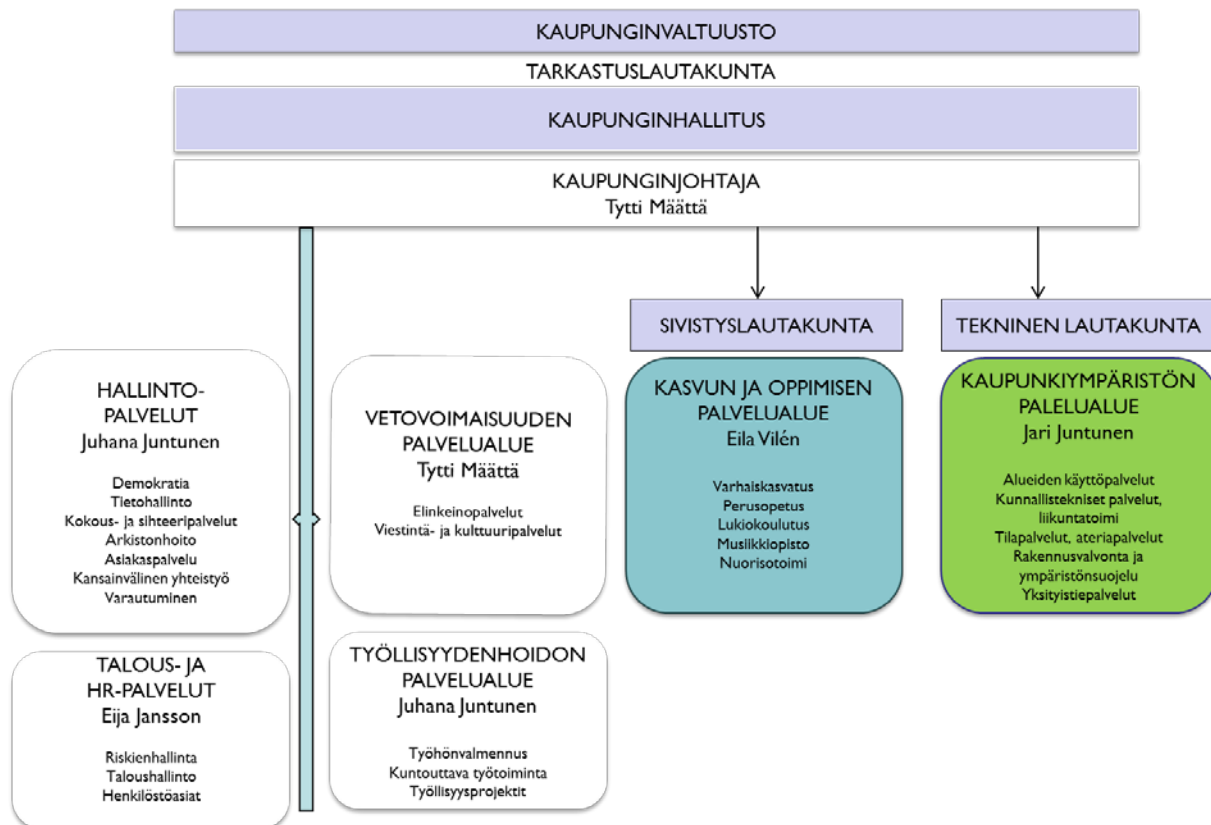
riskiä Kuhmon ja muiden Kainuun kuntien talouteen. Tulevaisuuden osalta epävarmuutta suunnitelmiin tuovat maaliskuussa 2019 kariutunut sote- ja maakuntauudistus, maailman talouden ja poliittisen ilmapiirin epävakaus sekä niiden vaikutus rahoitusarvopapereiden tuottoon.

Kuhmon kaupungissa on aloitettu tasapainottamisohjelman laadinta. Tasapainottaminen tulee tehdä niin, että kaupungin taseessa ei ole alijäämää suunnittelukauden 2019 – 2021 lopussa. Tasapainottamiseen tullaan tarvitsemaan laaja kattaus eri toimenpiteitä.

I.4 MUUTOKSET KAUPUNGIN TOIMINNOISSA

Kuhmon kaupungin organisaatio

Kuhmon kaupungin organisaatio uudistettiin vuoden 2015 aikana. Kaupungin kirjanpidolliset tulosityksiköt muutettiin vastaamaan uutta organisaatorakennetta 1.1.2017 alkaen.

Kaupunginjohtaja Tytti Määttä aloitti virassa 2.1.2018 alkaen. Kaupunginjohtajan vastattavaksi siirrettiin vuoden 2017 aikana vetovoimaisuudenpalvelualue. Elinkeinopalveluihin sisältyvät yrityspalvelut, elinkeinoelämän kehittäminen ja kehittämishankkeet, maaseutupalvelut ja Woodpolis-toiminta. Viestintä- ja kulttuuripalveluihin sisältyvät kulttuuri- ja tapahtumapalvelut, kirjasto- ja museotoiminta sekä viestintä ja markkinointi.

Hallintopalveluiden vastuualueella on täydennetty kuntademokratian, kansainvälisen yhteistyön ja varautumisen vastuilla.

Kaupunkikonsernin rakenne

Kaupunkikonsernin rakenteessa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2017 aikana.

Kiinteistöjärjestelyt ja niiden vaikutus lukujen vertailtavuuteen

Tuupalan uusi puukoulu otettiin käyttöön helmikuussa 2018. Kontion koulun tilat ja Mälikadun päiväkodin tilat jäivät tuolloin tyhjilleen. Mälikadun päiväkotitoimi on myynnissä. Kontion koulun tilojen osalta kaupunginhallitus teki purkupäätöksen. Päätöksestä valittiin hallinto-oikeuteen. Asia on edelleen hallinto-oikeuden käsiteltävänä.

Rahoitusarvopaperit

Kuhmon kaupungin sijoitettujen arvopapereiden markkina-arvo oli 31.12.2018 yhteensä 20,11 miljoonaa euroa (20,97 miljoonaa euroa), laskua - 861 tuhatta euroa – 4,1 %. Sijoitusten markkina-arvo jakaantuu kahden varainhoitajan välillä seuraavasti:

Evli Pankki Oyj	12.463.141,40 euroa
OP Varainhoito Oy	7.644.263,20 euroa

Kaupunginvaltuusto päätti 18.12.2018 (§ 72) muuttaa sijoitusten allokaatiota seuraavasti:

Vanha allokaatio, molemmat salkunhoitajat

Korkosijoitukset	55 % (55 - 100 %)
Osakesijoitukset	30 % (0 - 40 %)
Vaihtoehtoiset sijoitukset	15 % (0 - 20 %)

Uusi allokaatio Evli Pankki Oyj:

Korkosijoitukset	30 %	
Osakesijoitukset	30 %	
Vaihtoehtoiset sijoitukset	40 %	Health Care (100 %)

Uusi allokaatio OP Varainhoito Oy

Korkosijoitukset	30 %	
Osakesijoitukset	30 %	
Vaihtoehtoiset sijoitukset	40 %	OP Toimitilakiinteistö, 33 % OP Vuokratuotto, 13 % OP Asunto/tonttirahasto, 30 % OP-Metsänomistaja, 25 %

I.5 KAUPUNGIN HENKILÖSTÖ 31.12.2018

Kuhmon kaupungin henkilöstön lukumäärä 31.12.2018 oli 342 henkilöä. Henkilömäärä oli vähentynyt edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna 45 henkilöä. Henkilöstön määrä oli vähentynyt kaikilla toimialoilla. Henkilöstöä koskevat liitetiedot taulukossa 7.4.2 sivulla 141.

Kaupunginhallituksen toimialalla henkilöstömäärän vähennys johtui työllisyydenhoidon projekteista.

Kasvun ja oppimisen palvelualueella henkilöstömäärän vähennystä oli tapahtunut perhepäivähoidossa ja perusopetuksessa.

Kaupunkiympäristön palvelualueella rakennusten kunnossapidossa oli vuoden 2017 lopussa 4 kirvesmiestä ja työnjohtaja määräaikaissa tehtävässä mikä osaltaan vaikutti henkilöstömäärään.

Henkilötyövuodet olivat vähentyneet vuoteen 2017 verrattuna noin -17 henkilötyövuotta. Vähennystä henkilötyövuosiin tuli työllisyydenhoidon projekteista sekä perhepäivähoidosta, perusopetuksesta ja kaupunkiympäristön palvelualueen määräaikaista kausityöntekijöistä.

Henkilöstön määrä henkilötyövuosina, projektihenkilöstö eritelty

	2018	2017	Muutos
Kaupunginhallituksen alaiset	37,41	38,51	-1,1
Kasvun ja oppimisen palvelualue	189,53	194,76	-5,23
Kaupunkiympäristön palvelualue	103,09	106,62	-3,53
Yhteensä	330,03	339,89	-9,86

	2018	2017	Muutos
Elinkeinopalvelujen projektit	3,4	2,71	0,69
Työllisyydenhoidon projektit	13,2	21,55	-8,35
Yhteensä	16,6	24,26	-7,66

Henkilöstömäärää ja rakennetta tarkastellaan tarkemmin henkilöstötilinpäätöksessä.

I.6 SELONTEKO KONSERNIVALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ, KAUPUNGIN JA KAUPUNKIKONSERNIN SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEISTA

Kaupunginhallitus käsitteli kokouksessaan 17.12.2013 ja hyväksyi kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet.

Kaupunginvaltuusto on 18.3.2014 hyväksynyt konserniohjeen, joka määrittää vastuut ja toimintaperiaatteet, joilla kaupunkikonserniin kuuluvia yksiköitä ja yhtiöitä johdetaan kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

Kaupunginhallitus hyväksyi kokouksessaan 10.2.2015 Kuhmon kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjelman.

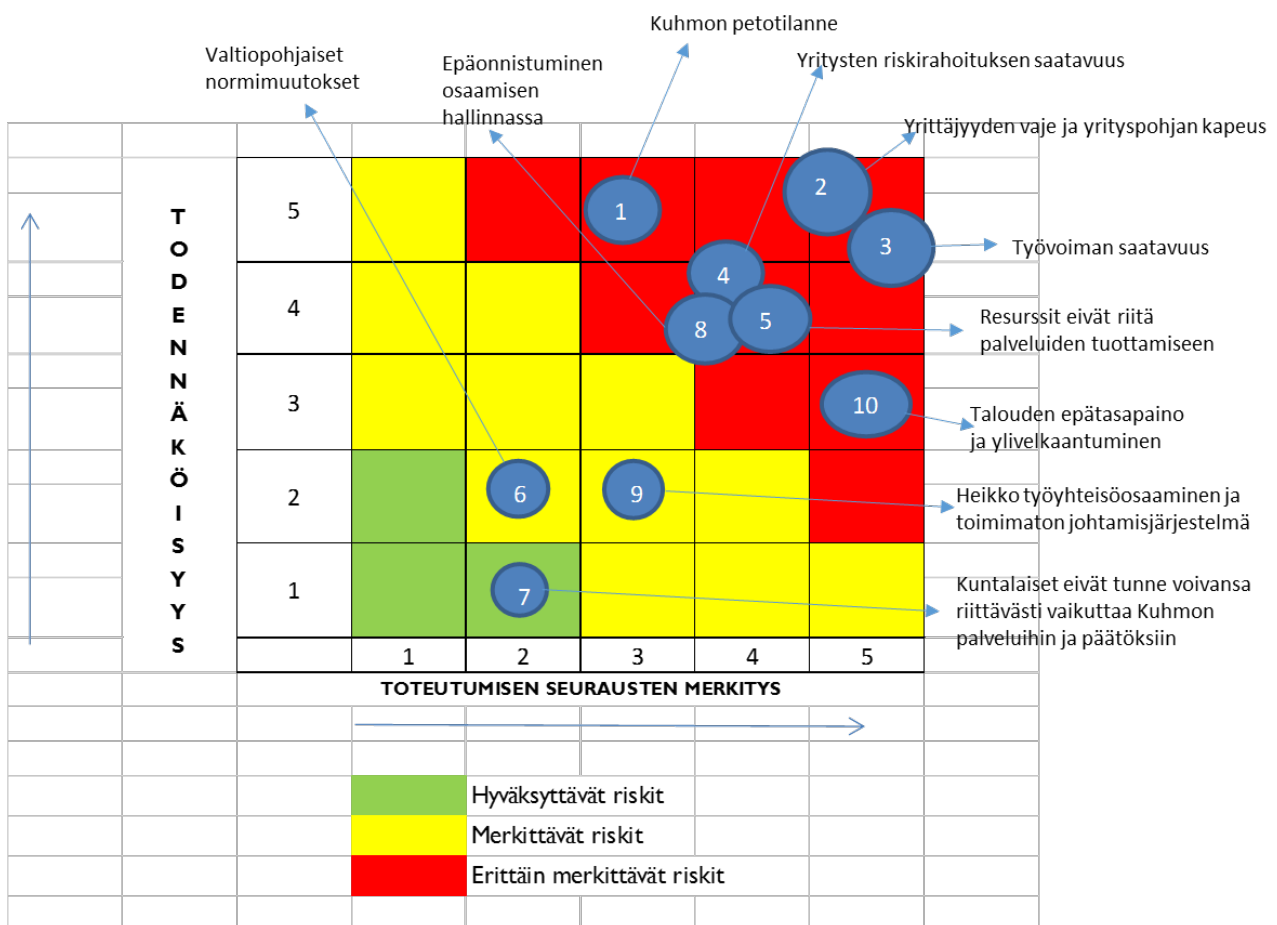
Hallintosääntö

Kuhmon kaupungin hallintosääntö uudistettiin 1.6.2017 alkaen.

Arvio merkittävimmistä riskeistä

Kuhmon kaupunkikonsernin osalta on määritetty strategiset ylitason riskit sekä operatiiviset, tapahtuma- ja vahinkoriskit sekä finanssiriskit toiminnoittain ja tytäryhtiöiden osalta. Riskejä seurataan kaupunkikonsernin kolmannesvuosiraportoinnin ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Strategiset riskit on määritetty vuonna 2017 kaupunkistrategian päivityksen yhteydessä:

Kommentit strategiaan riskeihin

Talouden tasapaino ja ylivelkaantuminen

Kuhmon kaupungin talous ja talouden tunnusluvut heikkenivät merkittävästi vuonna 2018. Kaupungin tulos vuonna 2018 oli – 3,1 miljoonaa euroa tappiollinen ja myös vuosikate oli negatiivinen, - 0,6 miljoonaa euroa. Taseessa ollut ylijäämä 2,9 miljoonaa euroa hupeni yhdessä vuodessa ja on nyt alijäämäinen – 183 tuhatta euroa. Velkaantuminen isojen investointien myötä huonontaa kaupungin tunnuslukuja. Vuonna 2018 kaupungin lainakanta pysyi ennallaan edelliseen vuoteen ja oli vuoden lopussa 36,5 miljoonaa euroa. Kaupunki joutui kuitenkin heti vuoden 2019 alkupäivinä ottamaan 2,0 miljoonan euron kuntatodistusohjelma -sopimuksen. Suhteellinen velkaantuneisuus vuoden lopussa oli 70,3 % (64,2 %) ja siis kasvoi siitä huolimatta, että lainakanta pysyi ennallaan. Tähän on syynä se, että kaupungin tuotot laskivat 1,6 miljoonaa euroa. Tästä verotuottojen lasku oli – 1,3 miljoonaa euroa ja toimintatuottojen lasku – 0,3 miljoonaa euroa. Lainakanta €/asukas tunnusluku oli 4 378 (3 297) euroa. Manner-Suomen kuntien keskimääräinen lainakanta/asukas oli 2017 vuonna 2 941 euroa ja ennakoitu arvo 2018 vuodelle on 2 941 euroa.

Kaupunkikonsernin tulos vuodelta 2018 oli -2,4 miljoonaa euroa alijäämäinen. Konsernin taseeseen kertynyt ylijäämä vuoden 2018 lopussa oli 6,2 miljoonaa euroa. Kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuneisuus vuoden vaihteessa oli 65,1 % ja lainakanta 6 726 euroa/asukas. Lainakanta Suomen kunnissa keskimäärin vuonna 2017 oli 6 299 euroa/asukas. Ennakoitu lainakanta/asukas Manner-Suomessa vuonna 2018 on 3 052 euroa/asukas.

Kuntalaki 118 § Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelystä: Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä ajassa (kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien). Lisäksi arviointimenettely voidaan käynnistää, jos asukasta kohti kertynyt alijäämä kuntakonsernissa on viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa/asukas ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa/asukas tai kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1) kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen (tämä kriteeri ei täyty)
- 2) kunnan tulovero-% on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (tämä kriteeri täyttyy)
- 3) asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 % (tämä kriteeri ei täyty)
- 4) kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 %. (tämä kriteeri täyttyy)

Kainuun Sote -kuntayhtymän talouden ja toimintojen osalta on menossa ulkopuolisen tekemä selvitys. Selvityksen tarkoituksena on, että sote-kulut Kainuussa saadaan kuntien maksukyvyyn mukaisiksi. Sote-maakuntaudistuksen kaatuminen/lykkäytyminen tuo lisää epävarmuutta suunnitteluun.

Kuhmon kaupunki on käynnistänyt kevään 2017 aikana palvelujen muotoilun ja toimintojen sopeuttamisen koko kaupunkiorganisaation osalta. Tasapainottamisohjelma tehdään niin, että kaupungin taseen arvioidaan sen myötä olevan tasapainossa suunnittelukauden 2019 – 2021 lopussa.

Palveluja tulee muotoilla niin, että kunnan kantokyky kestää palvelujen tuottamisen samalla kun pidetään kiinni riittävän hyvästä laatuasteesta.

Osaavan työvoiman saatavuus toiminta-alueella

Osaavan työvoiman saatavuus riskinä on realisoitunut alueen yrityksissä. Kuhmon houkuttelevuuteen asuin- ja työpaikkana tulee panostaa entistä enemmän. Osaavasta

työvoimasta on pulaa lähes joka puolella Suomea, ja osaajista käydään tiukkaa kilpailua yritysten kesken. Kuhmon vahvuudet turvallisena ja monipuolisena asuinpaikkakuntana hyvine palveluineen tulee nostaa kuntamarkkinoinnissa enemmän esille sekä esitellä konkreettisin esimerkein onnistuneita tulo- ja paluumuuttajia.

Ammatillisen koulutuksen reformi tuli voimaan vuoden 2018 alussa. Reformissa poistettiin jako nuorten ja aikuisten koulutuksiin sekä uudistettiin ammatillisen koulutuksen osat; rahoitus, ohjaus, säätely, ammatilliset tutkinnot, koulutuksen järjestäjä rakenne sekä koulutuksen toteuttamismuodot. Jokaiselle opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus rakentaa itselle sopivin opintopolku ja uudistuksen keskeisin periaate on osaamisperusteinen tutkinnon suorittaminen. Käytännössä koulutusaikoja voidaan lyhentää, kun opiskeluaikoja ei lasketa enää vuosina, vaan osaaminen ratkaisee. Ammatilliseen koulutukseen on jatkossa myös ns. jatkuva haku, eli opiskelija voi hakeutua oppilaitokseen oppilaaksi milloin tahansa.

Oppisopimuskoulutus on nykyisin mahdollista aloittaa ns. koulutussopimuksella jonka aikana oppilaalle ei tarvitse maksaa palkkaa. Kun osaaminen on karttunut pidemmälle, voidaan muuttaa koulutussopimus joustavasti oppisopimukseen ja siten sitouttaa koulutettava yrityksen työntekijäksi ja maksaa hänelle myös palkkaa.

Reformissa määritettiin jokaiselle oppilaitoksille koulutusalat ja tutkinnot, joita he voivat tarjota.

Reformissa voimaan tullut koulutussopimus ratkaisi ison ongelman, joka tunnistettiin RunkoPES ja CLT koulutuksessa -hankkeen aikana. Eli yritykset eivät olleet valmiita palkkaamaan oppisopimuskoulutuksella nuoria peruskoulunsa päättäneitä henkilöitä. Nyt koulutussopimuksessa palkanmaksuvelvoitetta ei ole, joten se mahdollistaa myös helpommin nuoren ottamisen yritykseen opiskelemaan ammattia.

Ammatillista koulutusta on käynyt esittelemässä Kuhmossa ainakin Kainuun Ammattiopisto sekä Riveria Pohjois-Karjalasta.

Kaupunki kävi esittelemässä Helsingissä kansanedustajille keväällä 2018 RunkoPES ja CLT koulutuksessa -hankkeessa valmisteltua Virtuaali Kampus toimintamallia. Virtuaali Kampus mahdollistaisi ammatillisen koulutuksen järjestämisen pääosin verkon välityksellä sekä yrityksissä toimien pelkästään Kuhmossa sekä muilla reuna-alueilla, joilla ei ole kiinteää ammatillisen koulutuksen yksikköä. Tarkoituksena oli saada OKM:n kevään erityisrahoituksesta rahoitus Virtuaali Kampuksen kehitykseen sekä käynnistykseen Kuhmossa. Rahoitus kanavoitiin kuitenkin suoraan oppilaitoksiin ja emme saaneet rahoitusta.

Virtuaali Kampus haluttiin kuitenkin nostaa vielä Kainuun siltasopimukseen ja saada toimintamalli käynnistymään Kuhmossa vuoden 2019 aikana. Erilaiset koulutusmahdollisuudet Kuhmossa lisäisivät osaltaan Kuhmon houkuttelevuutta sekä yritykset saisivat sitä kautta myös uutta osaavaa työvoimaa.

Rakennusalan perustutkinnon suoritti oppisopimuskoulutuksena kuusi nuorta, jotka valmistuivat 30.11.2019. Uudenlaista tapaa suorittaa ammatillista koulutusta kehitetään yhteistyössä Kuhmon kaupungin, kuhmolaisten yrittäjien sekä KAO:n kanssa. Kyseessä on teknologia-alan koulutuksen kehittämiseen liittyvä hanke. (Hankkeeseen liittyvä tapaaminen pidettiin Kuhmossa 19.2.)

Kuhmossa aloitettiin syksyllä 2017 sairaanhoitajakoulutus. Ryhmässä on 20 opiskelijaa.

Epäonnistuminen osaamisen hallinnassa

Kaupungin henkilöstöä on tulevana vuosina eläköitymässä mittava määrä. Kaupungin taloudelliset paineet samalla painetta vähentää henkilöstökuluja. Palveluiden tuottamiseen tarvittava resurssi on pystyttävä varmistamaan hyvällä henkilöstösuunnittelulla niin, osaavaa työvoimaa on siellä, missä sitä tarvitaan. Keinoina käytetään rekrytointia ja kouluttamista. Hyvää työnantajakuvaan panostetaan myös viestinnällisin keinoin.

Yrittäjyyden vaje ja yrityspohjan kapeus/resurssit liike-elämän kehittämiseen

Kuhmoon rekrytoitiin vuonna 2016 kehitysjohtaja ja tapahtumatuottaja. Kaupunginjohtaja otti vetovastuun Vetovoimaisuuden palvelualueesta vuoden 2018 aikana.

Kuhmon kaupunki varaa vuosittain määrärahaa elinkeinojen kehittämiseen hankkeina ja tukina. Vuodelle 2019 määrärahaa on varattu yhteensä 284 tuhatta euroa.

Kantola 2020 -hanke käynnistyi vuoden 2018 alussa. Vuoden 2017 aikana yhteistyössä Kainuun Edun hallinnoiman 64 North Portfolio -hankkeen kanssa saatiin Kuhmoon neuvoteltua britti-investoreiden kanssa vapaa-ajan asuntojen rakennushanke, jonka odotettiin alkavan vuoden 2018 aikana ja tuovan Kuhmoon yhteensä 25 puurakenteista loma-asuntoa. Hanke on viivästynyt, mutta on edelleen vireillä.

Viestintä ja markkinointi

Kuhmolle laadittiin vuoden 2018 aikana viestintä- ja markkinointisuunnitelma. Kuhmon kaupunki panostaa aktiiviseen, monipuoliseen viestintään. Henkilöstölle on toteutettu viestintäkoulutus. Some-kanavat on otettu Kuhmossa entistä tehokkaampaan käyttöön. Ulkoinen näkyvyys on merkittävästi parantunut.

Kuhmon kaupungin, Suomussalmen ja Idän Taigan yhteistyötä matkailun markkinoinnissa tiivistettiin vuonna 2018.

Kuhmo on käynnistämässä Pito- ja vetovoimaa Kuhmoon -hankkeen. Hanke on leader-rahoitteinen.

Johtaminen ja resurssit

Kuhmon kaupungin organisaatio uudistettiin vuonna 2015 ja sitä hiottiin edelleen vuoden 2018 aikana. Kaupunginjohtaja otti vetovastuulleen Vetovoimaisuuden palvelualueen. Viestinnän ja hyvinvoinnin osalta on tehty organisaatiossa uusia vastuutuksia.

Palvelualuejohtajien johdolla on laadittu kyseisten palvelualueiden organisaation kehittämissuunnitelmat.

Kuhmon kaupungille on laadittu henkilöstön kehittämis- ja koulutussuunnitelma. Suunnitelmaa päivitetään vuosittain ja se on osa kaupungin toiminnan suunnittelujärjestelmää.

Vuonna 2018 Kuhmossa toteutettiin Kuntatyönantajien (KT) sekä ammattijärjestöjen yhteisen KUNTEKO-projektin mukainen kehittäjäkoulutus ja sparraus. Niiden jatkeena Kuhmossa aloitettiin vielä noin 2 – 3 vuotta kestävä tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto. Näiden tarkoituksena on tuoda uudenlaista tekemisen kulttuuria kuntatyöhön, edistää kokeilukulttuuria, tehostaa prosesseja, parantaa palvelun laatua ja madaltaa raja-aitoja kunnan eri toimialojen välillä sekä laajentaa näkökulmaa suhteessa sidosryhmiin. Ohjelmaa on osallistunut noin 20 henkilöä kaupungin eri yksiköistä.

Lisäksi esimiestyöskentelyä kehitettiin järjestämällä kehityskeskustelukoulutus koko henkilöstölle ja lisäksi erikseen esimiehille.

Toimialakohtaiset riskit

Kasvun ja oppimisen palvelualue

Työryhmä:		Ritva Juntunen, Anja Karhunen, Elisa Kerola, Mirja Pussinen, Eila Vilén, Seppo Vilén, Antti Komulainen						Laatimispäivämäärä: 9.11.2018, päivitys 19.2.2019		
								päivitys 11.3.2019		
Nro	Kohde	Riski	Syy	Seuraus	Riskiluku			Toimenpiteet		
					TN	VS	RL			
OPERATIIVISET RISKIT	1. Varhaiskasvatus, perusopetus	Pätevän henkilöstön saatavuus, (mm. erityisopetus) ja henkilöstön pysyvyys	Kuhmon syrjäisyys, oppilasmäärien pienuus, osa työsuhteista määräaikaista	Palvelu- ja laatutaso laskee ja on vaara, ettei se ole vaadittavalla tasolla.	3	3	9	Lisä- ja muuntokoulutus, hyvien käytänteiden näkyvyyden lisääminen verkossa, rekrytoinnin oikea-aikaisuus ja Kuntarekryn käyttäminen.		
	2. Varhaiskasvatus, oppilaitokset, nuorisopalvelut	Sairauden/pysyvän vamman/vahingon aiheuttamisvastuu realisoituu, vakavasti sairaiden lasten haasteet	Toimitilojen sisäilmaongelmat, puutteellinen varustus	Pysyvä työperäinen terveyshaitta työntekijälle, lapsen vakava/pysyvä terveyshaitta, vakava loukkaantuminen tai kuoleminen	4	3	12	Mäkipäiväkotia ja Kontio koulu toimivat uusissa tiloissa Tuupalan alakoululla ja päiväkodissa. Lukiorakennuksessa on tehty mittauksia vuosina 2017 ja 2018. Koulurakennusten kuntoa ja sisäilmaa seurataan jatkuvasti, menossa kartoitus lukion tulevista tilavaihtoehtoista ja yläkoulun remontista.		
	3. Kaikki yksiköt	Tiedon/taidon ajantasaisuus ei kunnossa	Pienet resurssit, kehittämiseen ei ole riittävästi resursseja	Toiminnan laadun heikkeneminen	1	1	1	Koulutuksiin ja kehittämiseen osallistuminen ja panostaminen		
	4. Musiikkiopisto	Yhteistyösovimus Sotkamon kanssa päättyy	Kilpailutilanne Kajaanin kanssa	Musiikkiopiston toiminta päättyy	2	4	8	Musiikkiopistotoiminnan järjestämisestä pidetään kokous Sotkamon kanssa vähintään kerran lukukaudessa, markkinointiin panostetaan.		
	5. Nuorisopalvelut	Työtapaturvavaara	Koneiden ja laitteiden, ajoneuvojen käyttö, puutteellinen työturvallisuus	Eriasteiset vammat, pahimmassa tapauksessa kuolema	2	2	4	Noudatetaan ohjeita ja määräyksiä, kerrataan turvallisuuteen liittyviä asioita säännöllisesti.		
	6. Lukio, musiikkiopisto	Koulutuksen loppuminen tai kuituminen	Vähäiset oppilas/opiskelijamäärät	Kuhmon elinvoimaisuus kärsii	2	3	6	Markkinoinnin tehostaminen ja monipuolisuus, jatkuva tiedottaminen positiivisessa hengessä.		
	7. Sivistystoimi	Puutteellinen henkilöstön toimintakyky	Pitkät sairauslomien, ei päteviä sijaisia	Toiminnan laatu kärsii, ylikuormittuminen	2	3	6	Keskitetään olennaiseen toimintaan, hankitaan uusia valmiuksia, panostetaan työhyvinvointiin.		
	8. Oppilaitokset	Toiminta ei tarkoituksenmukaista, kustannukset suuret	Toimitilojen tarkoituksenmukaisuus (koko, sijainti tms.)		2	2	4	Kouluverkkoa on supistettu, lukiossa vuorovuosiopetuksena n. 50 kurssia.		
	10. Kaikki yksiköt	Toimintatietotekniikka vaarantaa toiminnan	Tietotekniikka apua ei ole aina mahdollista saada nopeasti.	Opetus tai muu toiminta voi vaarantua tai laatu heikentyä	2	1	2	Jatkuva koulutautuminen, laitteiston ajan tasalla pitäminen, sisäverkkojen ja yhteyksien parantaminen		
	11. Kuljetussuunnittelu	Kuljetussuunnittelijan pidempi poissaolo	Varahenkilön puuttuminen	Kuljetusten organisoiminen heikkenee tai vaarantuu	2	1	2	Pyritään löytämään varahenkilö organisaation sisäältä.		
TAPAHTUMA-/JA VAHINKORISKIT	1. Kaikki yksiköt	Fyysisen turvallisuuden uhka: ulkopuolisen tekijän, oppilaan, opiskelijan tai henkilökunnan edustajan tekemä henkirikos/väkivaltaisen teko	Kiinteistöturvallisuus, yhteiskunnan tila, työttömien ja syrjäytyneiden määrä	Kuolema, vakava/lievempi loukkaantuminen, henkiset traumat	2	4	8	Uhkaavien tilanteisiin varaudutaan harjoittelemalla säännöllisesti, pelastussuunnitelmassa huomioitu erilaiset vaarat. Lasten, nuorten ja henkilöstön hyvinvointiin panostetaan ja sitä seurataan (opiskeluhuolto, kehityskeskustelut yms)		
	2. Nuorisopalvelut	Tapaturmariskejä, jotka aiheutuvat mm. kaasuista, raskaista nostoista, liukastumisista ja työkaluiden käytöstä. Väkivallan uhka.	Huolimattomuus, piittaamattomuus turvaohjeista, ammattitaidottomuus, laitteiden rikkoutuminen	Toiminnan laatu heikkenee	2	2	4	Tehty työturvallisuussuunnitelma, jota päivitetään vuosittain. Pidetään työturvakorit voimassa. Osallistutaan säännöllisesti alkuksammutus-harjoituksiin.		
	4. Varhaiskasvatus, perusopetus, kuljetussuunnittelu	Kuljetuksiin liittyvät riskit	Ohjeistusta ei noudateta.	Kuljetus ei toimi, turvallisuus vaarantuu.	2	2	4	Säännöllinen kuljetusprosessiin liittyvien ohjeiden kertaus ja päivitys.		
FINASSIRISKIT	1. Kaikki palvelualueen yksiköt	Määrärahojen riittävyys	Valtionosuuksien muutokset, kaupungin taloustilanne, erillISRahoituksen hakuun ei reagoida	Toiminnan laatu heikkenee	2	2	4	Laaditaan vuosikellot, joihin merkitään tärkeät asiat.		
	2. Oppilaitokset	Rahoituksen heikentyminen ja ennakoimattomuus	Pätevän henkilöstön lähteminen Kuhmosta vähenevän työn takia.	Oppilas/opiskelijamäärät vähenevät, ei pysyt mukana kehityksessä.	2	3	6	Kaikissa yksiköillä ja kaikilla tasoilla työ Kuhmon kehittämiseksi		
	3. Nuorisopalvelut	Valtionavustuksien pieneminen tai lakkaaminen	Omarahoitusosuus suurenee, minkä seurauksena avustukset pienenevät. Valtionavustusten saamisen kriteerit eivät täyty.	Toimintojen lakkaaminen ja/tai palvelujen heikkeneminen	2	3	6	Kehitetään työpajan valmennusmalleja sekä toteutetaan kerho- ja leiritoiminnot valtionavustuspäätösten mukaisesti.		
	4. Kuljetussuunnittelu	Kuljetusten kustannusten kasvaminen	Taksat nousevat kilpailutuksen myötä	Vaikutukset kaupungin talouteen	2	3	6	Toteutetaan kuljetukset mahdollisimman kustannustehokkaasti.		

Toimenpiteet

- Ammatillisen koulutuksen uutta toteuttamismallia suunnitellaan yhdessä KAO:n kanssa.
- Lukion tulevien toimitilojen eri vaihtoehdot kartoitetaan ja esitellään päättäjille keväällä 2019, suunnittelussa huomioidaan perusopetuksen tilatarve.
- Yläkoulun remonttia suunnitellaan ottaen huomioon pitkän aikavälin tilatarve.
- Tehty ilmoitus etsivän nuorisotyöntekijän työhuoneen sisäilmasta. Starttipajan tilasta on luovuttu 31.12.2018. Toiselle etsivälle nuorisotyöntekijälle tehty työpiste Nuorisotila Yläkertaan.
- Työpajalle tehty työturvallisuussuunnitelma ja oppimiskeskuksen alueelle pelastussuunnitelma. Tarkastetaan riski- ja vaaratilanne lomakkeet säännöllisesti ja korjataan työturvallisuusriskejä, joita tulee ilmi.
- Nuorisopalveluita koskevat valtion avustuspäätökset tulevat eri aikoihin vuodesta, joten talousarvion laatimisen yhteydessä avustuspäätösten arvioiminen on haasteellista.

Riskien kommentointi:

LUKIO, AMMATILLINEN KOULUTUS

Operatiiviset riskit

- Lukiorakennuksen kuntoa on tutkittu keväällä ja kesällä 2017 sekä syksyllä 2018. Keväällä 2019 päättäjille esitellään eri vaihtoehdot lukion tulevista tiloista.
- Toisen asteen ammatillinen peruskoulutus perinteisessä muodossaan on päättynyt vuonna 2016, koska opiskelijoita ei hakeutunut Kuhmossa tarjottavaan koulutukseen. Syksyllä 2016 oppisopimuskoulutuksessa aloittaneet opiskelijat valmistuivat talonrakentajiksi marraskuussa 2018.
- Kajaanin ammattikorkeakoulun toteuttamassa sairaanhoitajakoulutuksessa, joka alkoi syksyllä 2017, on 18 opiskelijaa, joista 12 kuhmolaisia.

Tapaturma- ja vahinkoriskit

- Lukion pihan turvallisuutta on parannettu asentamalla puomi estämään läpikulkua.

Finanssiriskit

- Lukiorakennuksen kunto vaikuttaa merkittävästi lukion toimintaan ja se saattaa vaikuttaa lukioon hakeutumiseen, millä on suora yhteys valtionosuuksiin ja sitä kautta lukion talouteen.

PERUSOPETUS

Operatiiviset riskit:

- Liikenneturvallisuusriski oppimiskeskuksen alueella, koska oppilaiden välituntialueena on Tuupalan ja oppimiskeskuksen välinen alue. Oppimiskeskuksen piha-aluetta pitäisi rakentaa viihtyisämmäksi ja "Kirppisristeyksen" liikennejärjestelyt vaativat pohdintaa.
- Tuupalan yläkoulun joissakin tiloissa on sisäilmasta johtuvaa oireilua.

Tapahtuma- ja vahinkoriskit

- Oppilaskuljetuksiin liittyvät esim. sään aiheuttamat riskit.
- Oppilaiden liikkuminen oppimisympäristöihin mm. oppimiskeskus ja kirjasto sekä siirtyminen liikuntapaikoille kuten urheilukentälle.
- Oppilaiden liikkuminen Tuupalan valoristeyksen kautta.
- Parkkialueelle suunnatut valvontakamerat puuttuvat. Polkupyöriin ja mopoihin kohdistuu vahingontekoja.
- Uudella pihalla on jättikeinu, jossa vauhdikas keinuminen aiheuttaa vaaratilanteita. Muidenkin telineiden käytössä on vielä ohjeiden vastaista käyttöä.

Finanssiriskit

- Opetukseen käytettävän rahan väheneminen.

VARHAISKASVATUS

Operatiiviset riskit:

- Pätevien lastentarhanopettajien rekrytointi määräaikaisiin tehtäviin haasteellista, vakinaisia lastenhoitajia siirretty määräaikaaisesti lastentarhanopettajien tehtäviin.
- Vuoropäiväkoti Kuusenkuiskeen yhdessä tilassa sisäilmasta johtuvaa oireilua.

Tapahtuma- ja vahinkoriskit:

- Oppilaskuljetuksiin liittyvät riskit: Kuljetuksia varten on laadittu toimintamalli, jota noudatetaan. Liikenneonnettomuuksien mahdollisuus heikkokuntoisilla talviteillä.
- Lumen aiheuttamat riskit/toimenpiteitä:
Talvella lumikinokset voivat olla päiväkotien aitojen tasolla, lapsilla vaara pyörähtää aidan yli tielle. Aidan läheisyydestä lumien poisto sekä päiväkodin että kadun puolelta. Päiväkotien parkkialueiden läheisyydessä olevat korkeat lumikinokset aiheuttavat huonon näkyvyyden ja ahtauden parkkialueelle. Riskinä liikenneonnettomuus, jossa lapsi on mukana.
- Päiväkotien parkkipaikkojen riskit: Autojen pysäköinti portin eteen, josta aiheutuu vaaratilanteita. Pysäköinti kielletty -merkki päiväkotien porttien eteen sekä nopeusrajoitusmerkit päiväkotien läheisyyteen.

NUORISOPALVELUT

Operatiiviset riskit

- Sisäilmaongelmat oppimiskeskuksella etsivän nuorisotyöntekijän työhuoneessa.

Tapahtuma- ja vahinkoriskit

- Kuhmon työpajalla on useita tapaturmariskejä (mm. kaasut, raskaat nostot, liukastumiset, työkoneet). Myös Työpajan ulkopuolisissa työkohteissa on tapaturmariskejä.
- Kaikissa nuorisopalveluiden tiloissa on olemassa väkivallan riski.
- Nuorisotila Yläkerran portaissa ja ulkoalueilla liukastuminen ja/tai kaatuminen. Nuorisotilalla korkea melutaso.

Finanssiriskit

- Valtion avustuksen mahdollinen pieneneminen työpajatoimintaan, etsivään nuorisotyöhön sekä lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan vaarantaa toiminnan.

MUSIIKKIOPISTO**Operatiiviset riskit**

- On huolehdittava siitä, että kansalaisopistolla ja musiikkiopistolla ei ole päällekkäistä opetustarjontaa.
- Kilpailutilanne Kainuun musiikkiopiston kanssa on riski Kuhmon musiikkiopiston itsenäiselle toiminnalle.

Tapahtuma- ja vahinkoriskit

- Varomaton liikkuminen Kuhmo-talon tiloissa voi aiheuttaa tapaturmia oppilaille.
- Soitinkoteloiden kanssa liikkuminen voi aiheuttaa tapaturmavaaran.

Finanssiriskit

- Oppilasmäärän huomattava putoaminen vähentäisi valtionosuuksia.
- Kuntien maksuosuuksien pieneneminen heikentäisi toimintamahdollisuuksia.

Kaupunkiympäristön palvelualue, tekniset palvelut

Siivous- ja ateriapalvelut

Työryhmä:		Päivi Kyllönen, Liisa Piirainen, Eliisa Heikkinen, Jansson Eija, Seppänen Sirpa						Laatimispäivämäärä:	
Hiot:								päivitetty 17.5.2018/PK	
Nro	Kohde	Riski	Syy	Seuraus	Riskiluku			Toimenpiteet	
					TN	VS	RL		
OPERATIIVISET RISKIT	1.	Koulut, päiväkodit, Sote -potilaat	Ruokamyrkytys	Raaka-aine, ristikontaminaatio, säilytys, kylmäketju, henkilökohtainen hygienia, keittöhygienia, riittämätön ammattitaito	yhden tai useamman henkilön eriasteinen sairastuminen. Voi aiheuttaa myös kuolema. Merkittävä maineen menetys.	2	4	8	Omavalvonta, kriittisten pisteiden valvonta, terveystarkastajan tarkastukset, ammattitaitovaa + hygieniapassi, tilapäinen henkilöstö vakiohenkilöstön valvonnan alla, hygieniänyhteiden ottaminen aloitetaan omalla työllä syyskuulla 2015.
	2.	Ruokahuollon asiakkaat	Ruoantoimituksen estyminen	Pitkäaikainen sähkökatkos	Korvaavan ruoan toimittaminen, pahimmassa tapauksessa ateriahuolto vaarantuu kokonaan	1	3	3	Varautumissuunnitelma, jota päivitetään
	3.	Ruokahuollon asiakkaat	Ruoantoimituksen estyminen	Henkilöstön massiivinen sairastuminen	Ruoanvalmistuksen vaikeutuminen	1	2	2	Ruokalistan yksinkertaistaminen, toimintojen yhdistäminen ja priorisointi, siivoustyöntekijöille jatkossa hygieniapassi
	4.	Ruokahuollon asiakkaat	Elintarvikkeiden saannin estyminen	Kuljetusalan lakko	Ruoantuotannon vaikeutuminen	1	1	1	Ruokalistojen muuttaminen
	5.	Puhtaanapidon henkilöstö	Sairauksille altistuminen	(käytetty piikit, yms. Terveyshuollon jättemateriaali)	Sairastuminen, pahimmassa tapauksessa kuoleman aiheutuminen	3	4	12	Työohjeet, suojavarusteet, lain määräämät rokotukset henkilöstölle
	6.	Terveystieteiden huollon asiakkaat	Puhtaanapidon henkilöstön levittämät "pöpöt"	Ohjeiden huolimaton noudattaminen, henkilökohtainen hygienia	Asiakkaiden terveydentilan heikkeneminen, pahimmassa tapauksessa kuolema	2	4	8	Työohjeet, suojavarusteet
TAPAHTUMA-/JA VAHINKORISKIT	1.	Keittiöhenkilöstö	Työtapahtuma	Sähköisku, kuuman veden/ruoan kaatuminen, paineittokäppin höyry/paine, kemikaalit	Sähköiskun, kuuman veden/ruoan/höyryn, paineilman tai kemikaalien aiheuttama vamma, pahimmassa tapauksessa kuolema	2	4	8	Laitteiden määräaikaishuollot, työturvallisuuspäköhtiin puuttuminen, säännölliset työturvallisuustarkastukset, suojavarusteet, käyttöturvallisuustiedotteet (kemikaali-ohjelma), työterveystarkastukset
	2.	Siivoushenkilöstö, terveysasema	Ulkoinen uhka, väkivallanteot	Aggressiiviset potilaat	Eriasteinen loukkaantuminen, pahimmassa tapauksessa kuolema	3	4	12	Parityöskentely
	3.	Puhtaanapidon henkilöstö	Työtapahtuma	Koneiden aiheuttamat vammat, kemikaalit	Eriasteinen loukkaantuminen	2	2	4	Suojavälineet, ohjeiden noudattaminen. Kemikaali-ohjelma
	4.								
	5.								
FINASSIRISKIT	1.								
	2.								
	3.								
	4.								
	5.								

Riskien kommentointi:

- Lain määräämät rokotukset henkilöstölle.
- Mahdollinen maakuntahallinnon uudistus voi aiheuttaa puhtaus- ja ateriapalveluihin yhtiöittämistarpeen ja töiden mahdollinen saaminen kilpailutuksen jälkeen epävarmaa. Voi johtaa esimerkiksi siihen, että Tuupalan ruokalassa tehdään vain kouluruokia.

31.12.2018

- Omavalvontaan liittyvien kriteereiden tarkentaminen ja ohjeistuksen päivitys.

Tekniset palvelut

	Työryhmä:		Jari Juntunen, Tero Uhlbäck, Tommi Piirainen, Tuula Purovesi, Harri Piirainen, Jokelainen Minna					Laatimispäivämäärä: 11.5.2015	
	Hlöt:								
	Nro	Kohde	Riski	Syy	Seuraus	Riskiluku			Toimenpiteet
						TN	VS	RL	
OPERATIIVISET RISKIT	1.	Kaupungin johto ja esimiehet	Vastuuriskin laukeaminen	Epäselkeät työnkuvat ja sijaisjärjestelyt, riittämätön koulutus/ammattitaito, ohjeistuksen puutteellisuus, rakennuslupakäytäntö	Merkittävät taloudelliset menetykset, maineriski	5	3	15 !	Työnkuvat ja sijaisjärjestelyt, koulutus ja ohjeistukset, yritysten kanssa tehdyissä sopimuksissa varmistettava keskeytysvakuutusten ottaminen asiakkaan toimesta, tilapalvelujen infoaminen tiloihin liittyvissä sopimusasioissa
	2.	Kaupungin kiinteistöt ja irtaimisto	Omaisuuksien tuhoutuminen	Palo, ilkiä, luonnonilmiöt, rikkoutumiset, vesivuodot/putkirikot, kiinteistöjen lukitus, käyttäjien epäasianmukainen toiminta	Merkittävät omaisuusvahingot, keskeytys aiheuttaa tilojen uudelleenjärjestelyä ja hankaloittaa toimintaa, taloudellisia menetyksiä	5	3	15 !	Huoltokirjaohjelman käyttöönotto, sähköinen lukitus, vartiointi, ajantasaiset vakuutukset, rakennusten määräaikaistarkastukset ja asianmukainen suojausto, pelastussuunnitelmat, poistumisharjoitukset, riittävän lyhyet/yttimekkäät ohjeet helposti saatavilla, henkilökunnan alkuammatuskoulutus
	3.	Kaupungin vesiverkon asiakkaat	Veden saastuminen, puhtaan veden toimituksen estyminen	Saastuminen eri syistä, sähkökatkos, putkirikko, ammattitaidottomuus, inhimillinen virhe, verkoston ja vesitorin kunto	Vedenjakelu katkeaa vesiverkkoalueella, kunnan eri laitosten toiminta vaikeutuu, epidemiat ja kuolemat mahdollisia	3	5	15 !	Valmiussuunnitelma (päivitys 2 v välein), jatkuva laadunseuranta, sähkön varavoima käytössä
	4.	Kaupungin sähköverkon asiakkaat	Sähkökatkos	Myrskyt, kaapeleiden katkeaminen, hakerointi, sotatoimet	kaukolämmön ja veden toimitus, jätevesien pumppaus ja puhdistus, ruoanvalmistus, tietoliikenne ja puhelinverkot eivät toimi	3	4	12 !	Kuhmon Lämmön sähkötoimitus keskustan alueelle varmistettava, Poikkeusolojen toimintasuunnitelman päivittäminen
	5.								
	6.								
	7.								
	8.								
	9.								
	10.								
TAPAHTUMA-/JA VAHINKORISKIT	1.	Kuntalaiset tai kuhmossa vierailevat	Tapaturmat	Liikenneonnettomuudet, liukastumiset, putoavien lumien allejääminen	Eriasteiset vammat, pahimmissa tapauksessa useita kuolemia, omaisuusvahingot, saastuminen	5	5	25	Teiden kunnossapito ja nopeusrajoitukset, hiekoitus, liikenneturva
	2.								
	3.								
	4.								
	5.								
FINANSIRISKIT	1.	Kunnan talous	Hankinnoissa ja sopimuksissa epäonnistuminen	epäselvät vastuukysymykset, sopimussuhteiden, piittämättömyys, sopimuskaatelu ei riittävän kattava	Taloudelliset menetykset ja maineriski	3	3	9	Kattava sopimuskaatelu, pelisääntöjen noudattaminen, vastuukysymykset kuntoon, sopimussuhteiden katuttaminen, asiakastiedot toimittajista/ytteystöryhmittä, tarjousasiakirjojen toimitus kirjaamon kautta
	2.								
	3.								
	4.								
	5.								

Riskien kommentointi:
31.12.2018

Finanssirisikit

- Hallinto-oikeus laittoi Kontion koulun purkamisen toimeenpanokieltoon, aiheutuu ylimääräisiä ylläpitokuluja.
- Yksityistielain muutos pudottaa 5. luokan avustukset pois, koska järjestäytymätöntä tietä ei saa avustaa yksityistielain nojalla ensi vuonna. Mutta ne tiet, jotka järjestäytyvät, siirtyvät 4. luokan tieksi ja saavat lähes kaksinkertaisen avustuksen tie-km kohden. Mahdollisesti avustusmäärä ei laske, voi jopa nousta.

- Käräjäoikeuden päätös Tuupalan ruokalarakennuksen pääurakoitsijan kanssa käytävästä oikeudenkäynnistä, voi olla positiivinen tai negatiivinen.
- Hankintojen selventämistä varten tehty kunnan oma hankintaohje. Palvelun ja tavarantoimittajien asiakastietoihin ja referensseihin kiinnitettävä tarkempaa huomiota.
- Mahdollinen maakuntahallinnon uudistus saattaa aiheuttaa tyhjiilleen jäävien kiinteistöjen riskin siirtymäkauden jälkeen.

Operatiiviset riskit

- Yksityistielain muutos voi aiheuttaa sen, että yli 1 km nykyiset 5. luokan tiet järjestäytyessään tiekunnaksi, voi siirtyä kaupungin hoitoon, jolloin vastuu lisääntyy.
- Kameravalvontaa kaupungin kiinteistöille lisätty ilkeiden torjumiseksi.
- Palotarkastuksissa kiinnitetty huomiota rakennusten pelastussuunnitelmien olemassaoloon ja päivityksiin. Tarkastuksissa painotettu vastuunkantajaa.
- Vesiverkon riskien minimoimiseksi vedenottamot on lukittu ja aidoitettu ja varavoimakapasiteettia lisätty, mikä riittää yhden tilapalvelujen varavoimakoneen kanssa kaikille ottamoille pois lukien varaottamoksi jäävän Jämsän ottamo.
- Sähköistä lukitusta lisätty mm. niihin kiinteistöihin, missä on iltakäyttöä. Päivystys sekä kunnallistekniikassa, että tilapalveluissa 24/7.

Työturvallisuusriskit

Kiinteistö Oy Kuhmon Kulttuuritalo

Kiinteistö Oy Kuhmon Kulttuuritalo		Laatimispäivämäärä:								
Hlöt:		8.11.2018								
		Nro	Kohde	Riski	Syy	Seuraus	Riskiluku			Toimenpiteet
							TN	VS	RL	
OPERATIIVSET RISKIT	1.	Henkilöstö	Henkilöstön väsyminen, korvaavan henkilöstön puute	Henkilöstön vähyys, väliaikaisen henkilöstön puute	Mahdolliset sairastumiset, työn laadun laskeminen	2	3	6	Tuntityöntekijöiden lisääminen, yhteistyö konsernin sisällä	
	2.	Kiinteistö & laitteistot	Kunnon rapautuminen, heikentyminen	Huono hoito	Talon palvelukyvyn menettäminen	1	3	3	Tunnollinen huolto	
	3.	Toiminta	Toiminnan tehokkuus ja luotettavuus heikkenee	Sopivan ohjelmiston puute	Tilaisuuksien määrä vähenee	1	3	3	Hinnoittelu, palvelun laatu, b2b-markkinointi	
	4.									
	5.									
TAPAHTUMA-/JA VAHINKORISKIT	1.	Henkilöstö	Onnettomuudet, loukkaantumiset	Vaihtelevat ja vaativat työolosuhteet ja -tehtävät	Henkilövahingot, toiminnan laadun heikkeneminen	1	3	3	Työturvallisuuden korostaminen, tehtävien ennakointi	
	2.	Kiinteistö	Kiinteistön ja laitteiden ylläpitävät rikkoutumiset	Ikääntyminen	Uusimis- ja korjauskustannukset yllättäen, toiminnan hankaluuDET	2	3	6	Tarkkailu, ennakointi, huolto	
	3.									
	4.									
	5.									
FINANSSIRISKIT	1.	Likviditeetti	Ylläpitävät menot ylittävät taloudelliset voimavarat	Laitteiden ja kiinteistön rikkoutuminen	Hankaluuksia, turhia rahoituskustannuksia	2	3	6	Talouden ennakointi ja seuranta, laitteiden kunnan ennakointi ja huolto	
	2.	Markkinat	Tuottavat kiertueet vähenevät	Lipunmyynti ei suju, etelän markkinoilla uusia edullisempia tiloja	Omat ansaintamahdollisuudet huononevat	2	2	4	Tehokas tiedotus- ja markkinointityö, myynnin palvelut, hinnoittelu	
	3.	Markkinat	Kokoustoiminnan vähäisyys	Majoituskapasiteetti, etäisyydet	Omat ansaintamahdollisuudet eivät kasva	3	1	3	Tiedotus- ja markkinointityö, yhteistyö majoitusalan kanssa	
	4.									
	5.									

Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asunnot

Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asunnot									
Hlöt:									
	Nro	Kohde	Riski	Syy	Seuraus	Riskiluku			Toimenpiteet
						TN	VS	RL	
OPERATIIVISET RISKIT	1.	Asuntojen käyttöaste	Käyttöasteen pieneneminen	Paikkakunnan väestön väheneminen	Yhtiön maksuvalmiuden heikkeneminen	4	3	12	Asuntokannan sopeuttaminen kysyntään. Toimenpiteet käyttöasteeltaan heikoille kohteille.
	2.	Vuokratason kilpailukyky	Vuokrien nousu	Hoitokustannusten nousu	Tyhjäkäytön lisääntyminen	3	2	6	Mm. energian, veden kiinteistöveron mallittaiset korotukset - kaukolämmön hinta nousut rajusti
	3.	Väestön keski-ikä kasvaminen	Nykyinen asuntokanta epäsojiva	Vanhukset joutuvat muuttamaan	Tyhjäkäytön lisääntyminen	3	2	6	Esteettömyysremontit ja asuntojen muutostyöt
	4.	Sopimusperusteinen kiint.hoito	Tekijöiden ammattitaidon heikkeneminen	Palveluntuottajien henkilökuntaresurssit	Kiinteistöhoidon tason lasku	2	2	4	Ostopalvelun tuottajien ammattitaidon valvonta
	5.								
TAPAHTUMA-/JA VAHINKORISKIT	1.	Rakennusomaisuus	Rakennuksen vaurioituminen asuinkeivottomaksi	Palo, vuoto, myrsky tms.	Vuokratulon katkeaminen, tilapäisasuntotarve	2	1	2	Kattava vakuutus, ennakoi va kiinteistönhoito ja korjaustoiminta
	2.	Henkilökunta	Palvelutuotannon katkeaminen	Pidemmät tai laajamittaiset poissaolot	Tehtävien hoitamisen häiriintyminen	3	2	6	Lakisääiset ja vapaaehtoiset tapaturmavakuutukset
	3.	Henkilökunta	Erylisosaaminen vain tietyillä henkilöillä	Pitkäaikaiset poissaolot	Tehtävien hoitaminen keskeytyy tai häiriintyy	2	2	4	Toimistotehtävissä vastuuhenkilöt yhtiöittäin ja tehtävittäin (Terva-asunnot, Yrityssampo, Lämpöenergia) -samat ohjelmistot, varahenkilö tarvittaessa
	4.	Henkilökunta	Päällekkäisyys, väkivalta ja vaaratilanteet	Tunnekuohut rästi- ja häiriöolosuhteissa	Poissaolot fyysisen tai psyykkisen vammien johdosta	2	2	4	Toimiston varapöytäkirjat ja riskitilanteissa yksin työskentelyn välttämisen
	5.	Hallinto	Sopimus- ja vastuuriiski	Korjausrakentaminen ja hankintojen laitt ja määräykset	Korvausvaatimukset	2	1	2	Asiantuntemus ja erityinen huolellisuus, oikeusurva ja vastuuvakuutusurva jäljellä oleva lainakanta alhainen, korkoriski vähäinen. Tulorahoitusperusteinen korjaustoiminta
FINANSSIRISKIT	1.	Vieras pääoma	Vaihtuvakorkoisten lainojen korkoriski	Korkojen nousu	Vuokrien nousu	2	1	2	Maksusuunnitelmat, rästipalaverit ja tehokas perintä. Asumisneuvonta.
	2.	Rahaliikenne	Vuokratappioriski	Vuokralaisten maksukyvyttömyyden lisääntyminen	Maksuvalmiuden heikkeneminen	2	2	4	
	3.								

Kuhmon Yrityssampo Oy

Kuhmon Yrityssampo Oy									
Hlöt:									
	Nro	Kohde	Riski	Syy	Seuraus	Riskiluku			Toimenpiteet
						TN	VS	RL	
OPERATIIVISET RISKIT	1.	Vuokrattavat tilat	Käyttöasteen pieneneminen	Tiloja tarvitsevien yritysten väheneminen	Yhtiön maksuvalmiuden heikkeneminen	3	3	9	Kiinteistöalan sopeuttaminen kysyntään. Kaupungilta siirtyneet tyhjä kiinteistöt
	2.	Kiinteistökanta	Tilojen rapistuminen	Vuokratulojen riittämättömyys laajempiin korjauksiin	Tyhjäkäytön lisääntyminen. Vuokralaisyhtymien toiminta häiriintyy.	3	4	12	Omistajan avustus oman tulo- ja korjausavustuksen lisäksi
	3.								
	4.								
	5.								
TAPAHTUMA-/JA VAHINKORISKIT	1.	Rakennusomaisuus	Rakennuksen vaurioituminen käyttökelvottomaksi	Palo, vuoto, myrsky tms.	Vuokratulon katkeaminen	2	2	4	Kattava vakuutus, ennakoi va kiinteistönhoito ja korjaustoiminta
	2.	Hallinto	Sopimus- ja vastuuriiski	Korjausrakentaminen ja hankintojen laitt ja määräykset	Korvausvaatimukset	1	2	2	Asiantuntemus ja erityinen huolellisuus, oikeusurva ja vastuuvakuutusurva
	3.								
	4.								
	5.								
FINANSSIRISKIT	1.	Rahaliikenne	Vuokratappioriski	Vuokralaisten maksukyvyttömyyden lisääntyminen	Maksuvalmiuden heikkeneminen	2	3	6	Maksusuunnitelmat, rästipalaverit ja tehokas perintä. Omistajan oikea-aikainen avustus kassakriisin välttämiseksi.
	2.								
	3.								
	4.								
	5.								

Kuhmon Lämpö Oy

Kuhmon Lämpö Oy									Laatimispäivämäärä:
Hiot:									
	Nro	Kohde	Riski	Syy	Seuraus	Riskiluku			Toimenpiteet
						TN	VS	RL	
OPERATIVISET RISKIT	1.	Tietojärjestelmäriskit	Yhteyksien katkeaminen	Verkkovika					Laitepäivitys
	2.								
	3.								
	4.								
	5.								
TAPAHTUMA-/JA VAHINKORISKIT	1.	Prosessiriskit	Lämmöntoimituksen katkeaminen	Kortti/laitevika					Ennakkohuolto
	2.	Henkilöstö	Tapaturmat	Putoaminen					Työsuojelu
	3.								
	4.								
	5.								
FINASSIRISKIT	1.	Markkinariskit	Tulipalo sahall	Laiterikko					Palokierrokset
	2.	Likviditeettiriskit	Tuotannon merkittävä lasku	Sahan tuotantokatko					Vakuutukset
	3.								
	4.								
	5.								

Kuhmon Lämpöenergia Oy

Kuhmon Lämpöenergia Oy									Laatimispäivämäärä:
Hiot:									
	Nro	Kohde	Riski	Syy	Seuraus	Riskiluku			Toimenpiteet
						TN	VS	RL	
OPERATIVISET RISKIT	1.	Kuhmon kaukolämpöverkon asiakkaat, kaupungin laitokset	Lämmöntoimituksen katkeaminen	Energiatoimituksen katkeaminen eri syistä, putkirikot					Varavoima (vanhainkoti, terveyskeskus, Kontion koulu), sähkön poikkeusolojakelesta sopiminen Kuhmon Lämmön kanssa, poikkeusolojen valmiussuunnitelman päivittäminen, suunnitelma putkiston uudistamisesta tuleville vuosille
	2.								
	3.								
	4.								
	5.								
TAPAHTUMA-/JA VAHINKORISKIT	1.								
	2.								
	3.								
	4.								
	5.								
FINASSIRISKIT	1.								
	2.								
	3.								
	4.								
	5.								

Kaupungin toiminnan vakuutukset

Toiminnan ja omaisuuden riskit on suojattu vakuuttamalla. Kaupungin kiinteistöt ja niihin liittyvä irtaimisto on vakuutettu ja vakuutusmaksu on vuodessa noin 58.000 euroa. Kaupungin henkilöstön kolmannelle osapuolelle aiheuttamien vahinkojen varalta on käytössä vastuuvakuutukset ja lisäksi on käytössä hallinnon vastuuvakuutus. Näiden vakuutusten vakuutusmaksu on noin 6.500 euroa vuodessa.

Ympäristötekijät/päästöoikeudet

Kuhmon Lämpö Oy	2018	2017
Päästöoikeudet tCO ₂ , 1.1.	70 762	85 784
Palautus, tCO ₂		
Päästöoikeuksien lisäys, tCO ₂	17 437	20 313
Käytetyt, tCO ₂	-461	-335
Myydyt, tCO ₂	-20 000	-35 000
Päästöoikeudet tCO ₂ , 31.12.	67 738	70 762
Käyttämättömät päästöoikeudet, €, 31.12.	1 643 324	321 711

Yhtiö harjoittaa päästökauppalaian mukaista toimintaa. Päästökauppoikeudet on saatu vastikkeettomasti. Päästöoikeuksilla on tilikauden 2018 aikana käyty kauppaa.

Kuhmon kaupungin vesihuolto

Kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, laitoksille vettä toimittavien ja niiden jätevesiä käsittelevien sekä muiden kuntien kanssa sekä osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.

Vesihuoltolaki muuttui vesihuollon kehittämisveloitteen osalta 1.9.2014. Tätä ennen laki velvoitti kuntia laatimaan nimenomaisesti vesihuollon kehittämissuunnitelman. Nykyinen lainsäädäntö asettaa kunnille ainoastaan vesihuollon kehittämisveloitteen.

Kuhmon kaupungin vesihuoltolaitokselle ollaan laatimassa riskienhallintaohjelmaa, joka valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä. Työn yhteydessä päivitetään valvontatutkimusohjelma, jota aletaan soveltamaan vuoden 2020 alussa.

Yleisesti vesihuollon kehittämisessä huomioidaan myös jatkossa maankäyttö ja sen suunnittelu, sekä varmistetaan vesihuoltolain kehittämisveloitteet ja kehittämisen tarpeet.

Viime vuosina on rakennettu keskitetty vesihuolto taajaman lievealueille Haatajankylälle, Siikalahteen ja Kuhmoniemielle. Jämäksen alueen vesihuoltohanke valmistuu kuluvan vuoden 2019 loppuun mennessä.

Keskitetyn vedenhankinnan piiriin kuului Kuhmossa vuonna 2018 noin 5800 henkilöä

Kasvun ja oppimisen palvelualueen sisäisen valvonnan selonteko 2018

1. Kehittämisaalueet valtuustokaudelle 2017 – 2020

- Terveelliset ja turvalliset toimitilat (lukion ja Tuupalan yläkoulun remontit)
- Palvelujen muotoilu ja talouden tasapainottaminen
- Kuhmolaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

2. Riskit ja riskien hallinnan järjestäminen

Sivistyspalvelujen toimintaan vaikuttavat riskit ovat sisäisestä toiminnasta johtuvia sekä ulkoisten tekijöiden aiheuttamia. Sekä sisäiset että ulkoiset riskit voivat kohdistua organisaatioon tai organisaation asiakkaisiin. Sivistyspalvelujen asiakkaita ovat kuhmolaiset lapset, nuoret, aikuiset ja vanhusväestö sekä Kuhmossa vierailevat matkailijat. Palvelut tuotetaan suoraan asiakkaille.

Keskeisimmät riskit sivistyspalvelujen toimialalla ovat

a) Ulkoisen uhan riskit asiakkaille tai työntekijöille

Väkivalta ja muut yhteiskunnan toimintoja uhkaavat kriisitilanteet. Suomessa viime vuosina sattuneiden suuria ihmismääriä kohdanneiden väkivallanteiden vaara on olemassa myös Kuhmossa. Muun muassa näiden riskien torjuntaa varten on laadittu eri yksiköiden ja yleisötapahotumien turvallisuussuunnitelmat sekä kaupungin omat evakointi- ja suojelusuunnitelmat. Edellä mainitut suunnitelmat päivitetään määrääjain ja yleisötapahotumien turvallisuussuunnitelmat tehdään aina jokaiseen yleisötapahotumaan erikseen ja tarkastetaan Kainuun Pelastuslaitoksen toimesta.

b) Henkilöresurssien aiheuttamat riskit

Palvelutuotannossa huolehditaan siitä, että kaupungin palvelut täyttävät kuluttajaviraston palvelujen tuottajille antamat määräykset sekä lakien asettamat vaatimukset.

Ikäluokkien pienentyessä ja perusopetusryhmien vähentyessä pätevien opettajien saaminen paikkakunnalle voi ajoittain olla haasteellista, erityisesti silloin, kun perheen toisenkin aikuisen pitäisi työllistyä Kuhmoon tai lähikuntiin.

Suunnitellut kehittämiskohteet ja toimenpiteet toimialalla

a) Terveelliset ja turvalliset toimitilat

Säädökset edellyttävät, että käytössä olevat toimitilat ovat turvallisia ja terveellisiä kaikille asiakasryhmille sekä työntekijöille.

Tuupalan alakoulu ja päiväkotit ovat valmistuneet vuoden 2017 lopussa ja ne on otettu käyttöön helmikuussa 2018. Uuteen rakennukseen ovat siirtyneet Kontion koulun viisi ikäluokkaa, Rannan koulun toiminnot, Mälikadun päiväkotit (=esiopetus) sekä esioppilaille tarjottava päivähoito pois lukien vuoroahoito. Elokuusta 2018 alkaen taajaman koko esiopetus on toiminut Tuupalan päiväkodissa.

Tuupalan yläkoulu ja lukion remonttiin on myönnetty rahoitus vuoden 2018 talousarviosta, mutta remontteja ei ole vielä toteutettu. Lukion opetustiloina on käytetty lukiorakennuksen lisäksi myös oppimiskeskuksen tiloja.

Palvelualueella on jatkettu lukion toimitiloihin liittyvien vaihtoehtojen sekä opetustoimen tilatarpeen kartoitusta, mihin liittyy myös yläkoulun tulevan remontin suunnittelu.

Sisäilmaan liittyviä huomioita on tehty myös nuorisopalveluiden ja varhaiskasvatuksen käytössä olevista yksittäisistä tiloista.

b) Palvelujen muotoilu ja talouden tasapainottaminen

Kasvun ja oppimisen palvelualueen johtamisjärjestelmää on uudistettu ja se on otettu käyttöön vaiheittain vuosien 2016-2018 aikana. Vuoden 2018 aikana on käyty läpi kuntalaisille tarjottavia palveluita ja mietitty keinoja talouden tasapainottamiseksi.

c) Kuhmolaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Kuntalain 1§:n 3 momentin mukaisesti kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia. Lisäksi hyvinvoinnin edistäminen on mainittu perusopetus-, liikunta- ja terveydenhuoltolaissa. Kuhmossa on vuodesta 2009 lähtien toiminut kaupunginhallituksen perustama terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmä, joka valmistelee Kuhmon hyvinvointikertomuksen. Hyvinvointikertomukseen kerätään laaja tietopaketti kuhmolaisten hyvinvoinnin tekijöistä. Kuhmon uusin hyvinvointikertomus on valmistunut keväällä 2017 ja se on esitelty terveydenhuoltolain mukaisesti

kaupunginvaltuustolle. Syksyllä 2017 on aloitettu uuden, laaja-alaisen HYTE-työryhmän perustamiseen liittyvät valmistelut. Hyte-työryhmän kokoonpanosta on päätetty vuonna 2018.

Kaupunkiympäristön palvelualueen sisäisen valvonnan selonteko 2018

Kaupunkiympäristön palvelualueen työyhteisöä on pyritty kehittämään ottamalla käyttöön uusia työvälineitä, tietokoneohjelmia ja –sovelluksia. Palvelualueelta on osallistuttu kaupungin järjestämään kehittäjä- ja viestintäkoulutukseen. Työn toteuttamisen toimintamuotoja on muutettu organisaatiomuutoksen ja kehittäjäkoulutuksen myötä. Ulospäin viestintää lisäämällä on saatu palvelualueen toimintaa tutuksi ja mahdollisista häiriötilanteista tietoa suuremmalle joukolle kuntalaisia. Lisäksi koko henkilöstöä on pyritty osallistuttamaan työyhteisön kehittämiseen ja talousarvion tekemiseen. Henkilöstön kanssa käytävät kehityskeskustelut toteutettiin noin 90 %:sti. Työpaikkakokouksia on pidetty henkilöstön kanssa sekä osallistuttu kaupungin järjestämiin hyvinvointitapahtumiin. Palvelualueen taloutta seurataan jatkuvasti ja siitä raportoidaan kolmannesvuosittain ja ne toimitetaan lautakunnan kautta kaupunginhallituksen tietoon.

Kaavoituksen suunnitteluyhteistyötahoina toimivien viranomaisten edustajien kanssa käytiin tarvittavia viranomaisneuvotteluja sekä maankäytön suunnittelun yhteistyöhön liittyvä lakisääteinen kehittämiskeskustelu.

Kaupungin metsätilojen hoito annettiin vuonna 2014 (Khall. 27.1.2014 § 23) kilpailutuksen perusteella Kuhmon Metsäkontio -nimisen liikkeen hoidettavaksi. Sopimus irtisanottiin päättyväksi vuoden 2018 lopussa. Vuonna 2018 kaupunki myi puuta Kämärä, Karhuniemi, Känntinniemi, Rantala, Lepola, ja Raviradanalue -nimisiltä tiloilta.

Rakennusvalvonnassa ja ympäristönsuojelussa lupamäärät laskivat hieman. Lupamäärästä tehdään ao. valvontatilastot kolmannesvuosittain.

Tilapalvelujen vastuuyksikössä suurimpana investointikohteena olivat Tuupalan uuden koulun rakentamisen viimeistely ja Tuupalan ruokalarakennuksen saneeraus. Pienempiä kohteita olivat mm. Tuupalan uuden koulun pihavarasto, jäähallin pukuhuoneremontti ja rantapaviljongin saneeraus.

Ateriapuolelta jäi yksi henkilö 50 % osatyökyvyttömyyseläkkeelle ja paikka on täytetty yhdellä kokoaikaisella määräaikaisesti palkatulla henkilöllä. Puhtauspuolella eläköityi yksi kokoaikainen henkilö ja yksi 50 %:nen, joiden tilalle on valittu kaksi henkilöä, joista toinen on määräaikaisella sopimuksella ja toinen toistaiseksi voimassaolevalla sopimuksella. Lisäksi Timoniemen koulun lakkauttamisen myötä jäi yksi 100 %:lla työajalla ollut määräaikainen työntekijä pois.

Tekninen varikko tuotti kaupungille varastointi- ja kuljetuspalveluja sekä vesihuoltoverkoston ja Kuhmon Lämpöenergia Oy:lle kaukolämpöverkoston ylläpitotyöt. Kaukolämpöverkon vuotovesien määrää seurataan ja mahdolliset vuodot pyritään paikallistamaan ja korjaamaan mahdollisimman nopeasti. Vuoden 2018 keskimääräinen vuotovesimäärä kaukolämpöverkostossa on 17 m³/vrk. Vuosittain verkkoon lasketaan karamelliväriaine, joka ilmaisee kiinteistöjen lämmönvaihtimien vuodot. Kaukolämmön energianostoa seurataan kuukausittain, kuten myös keskilämpötiloja ja lämmitystarvelukuja. Vuonna 2018 kaukolämpöä Kuhmon Lämpöenergia Oy osti Kuhmon Lämpö Oy:ltä 65,1 GWh.

Vesihuollossa tehdään velvoitetarkkailuohjelman mukaiset tarkastukset jätevesi- ja puhdasvesipuolella ja seurataan puhtaan veden laatua myös pikakokein viikoittain. Vedenkulutusta ja jätevedenpuhdistusta sekä käytettävien kemikaalien määrää seurataan jatkuvasti. Kainuun Ely-keskus valvoo vesihuollon toimintaa.

Vesihuollon suurimpana investointikohteena oli Jämäksen vesihuoltoverkon rakentaminen, joka jatkuu vuoden 2019 puolelle. Muita kunnallistekniikan merkittäviä investointikohteita olivat katujen saneeraukset Karhunpolulla, Oravapolulla, Sudenpolulla, Teerenpolulla, Lakkatiellä, Jauratiellä ja Korkeamäentiellä. Tapionkadulle tehtiin pintavesiviemäritöitä. Yksityistiepuolella valtion avun saanut Kattilakosken sillan peruskorjaus toteutettiin vuoden 2018 aikana.

Kaupunkiympäristön palvelualueen riskit ja niihin varautuminen tapahtuu kuten aikaisemminkin erilaisten valmius-, toimenpide-, poikkeusolojen rakennussuunnitelmien sekä evakuointi-, suojelu- ja raivaussuunnitelmien mukaisesti. Lisäksi riskien akuutti torjunta ja käytännöntasoinen ennakointi toteutetaan päivystys- ja varallaolojärjestelmiä sekä ohjaus- ja hälytysautomaatiota käyttäen. Tilapalvelut on lisäksi ostanut vartiointipalvelua erälle kiinteistöille, joissa on tapahtunut normaalia enemmän ilkivaltaa. Työntekijät perehdytetään tehtäviinsä henkilö- ja tehtäväriskien välttämiseksi.

Henkilöriskit ilmenevät lähinnä henkilöstön ikääntymisenä ja sairauspoissaolojen lisääntymisenä. Tästä aiheutuu haittaa päivittäiseen toimintaan, koska organisaatio on niin ohut, ettei täydennystä ole juuri saatavilla sisäisin järjestelyin eikä ulkoakaan ole nopealla aikataululla saatavilla koulutettua työntekijää. Tästä eteenpäin toimialan organisaatio on niin ohut, että jatkossa eläköityvien tai muuten poislähtevien tilalle on pääasiassa rekrytoitava uutta henkilöstöä. Tässä huomioidaan kuitenkin kaupungin henkilöstösuunnitelma henkilöstön vähentämiseksi. Pitempiäaikaisten sairauslomien ajalle on palkattava määräaikaisia työntekijöitä. Tiettyjen ydintehtävien hoidossa pidetään yllä varahenkilöjärjestelmää.

Työntekijöihin kohdistuu myös ergonomisia, fysikaalisia, henkisiä, kemiallisia ja biologisia vaaratekijöitä ja osin jopa merkittäviä riskejä. Toiminnassa painotetaan henkilökohtaisten suojavälineitten käyttöä, oikeita työmenetelmiä, varovaisuutta ja huolellisuutta riskien minimoimiseksi.

Taloudellisten riskien välttämiseksi on hankintojen selventämistä varten kaupungilla on oma hankintaohje, joka valmistui vuoden 2018 aikana. Palvelun ja tavaran toimittajien asiakastietoihin ja referensseihin sekä liikevaihtoon suuremmissa urakoissa on kiinnitettävä tarkempaa huomiota kilpailutuksia tehdessä.

2 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

2.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

(ulkoiset erät)

	2018 1 000 €	2017 1 000 €
Toimintatuotot	6 672	7 003
Toimintakulut	-67 164	-66 663
Toimintakate	-60 492	-59 660
Verotulot	27 788	29 097
Valtionosuudet	32 246	32 233
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	65	68
Muut rahoitustuotot	1 018	1 510
Korkokulut	-190	-183
Muut rahoituskulut	-1 036	-202
Vuosikate	-601	2 863
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelmanmukaiset poistot	-2 541	-2 183
Kertaluonteiset poistot		
Arvonalentumiset	-5	-128
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-3 147	552
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	42	42
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 104	594

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	9,93	10,51
Vuosikate/Poistot, %	-23,61	123,88
Vuosikate, euroa/asukas	-72,13	336,87
Asukasmäärä	8 333	8 499

2.2 TOIMINNAN RAHOITUS

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018 1000 €	2017 1000 €
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	-601	2 863
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	-54	637
Toiminnan rahavirta	-655	3 501
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 833	-13 701
Rahoitusosuudet investointeihin	342	146
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	122	526
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 025	-9 529
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainauksen lisäykset		-177
Antolainasaamisten vähennykset	247	106
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	9 000	13 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 538	-3 215
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-5 500	500
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	3	-4
Vaihto-omaisuuden muutos		
Saamisten muutos	-42	197
Korottomien velkojen muutos	3 207	1 916
Rahoituksen rahavirta	3 376	12 323
Rahavarojen muutos	-649	2 794
Rahavarat 31.12., 1 000 €	21 488	22 137
Rahavarat 1.1., 1 000 €	22 137	19 342
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Investointien tulorahoitus, %	-17,21	21,12
Pääomamenojen tulorahoitus, %	-8,55	17,07
Lainanhoitokate	-0,11	0,90
Kassan riittävyys, pv	105	96
Asukasmäärä	8 333	8 499

2.3 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018	2017		2018	2017
VASTAAVAA	1 000 €	1 000 €	VASTATTAVAA	1 000 €	1 000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT	56 661	56 073	A OMA PÄÄOMA	33 468	36 573
I Aineettomat hyödykkeet	585	663	I Peruspääoma	23 580	23 580
I Aineettomat oikeudet	585	663	II Arvonkorotusrahas	299	299
II Aineelliset hyödykkeet	46 956	46 041	III Muut omat rahastot	9 771	9 772
I Maa- ja vesialueet	4 453	4 469	IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	2 921	2 327
2 Rakennukset	30 192	18 251	V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 104	594
3 Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 113	8 280	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	369	411
4 Koneet ja kalusto	1 786	1 620	I Poistoero	369	411
5 Muut aineelliset hyödykkeet	221	221	C PAKOLLISET VARAUKSET	801	843
6 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hank.	1 192	13 201	I Muut pakolliset varaukset	801	843
III Sijoitukset	9 121	9 369	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	249	239
I Osakkeet ja osuudet	8 935	8 936	I Valtion toimeksiannot		
2 Muut lainasaamiset	149	396	2 Lahjoitusrahastojen pääomat	249	239
3 Muut saamiset muilta	37	37	E VIERAS PÄÄOMA	47 049	43 881
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	14	6	I Pitkäaikainen	35 161	29 191
I Valtion toimeksiannot			I Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	33 132	27 342
II Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	14	6	2 Lainat julkisyhteisöiltä	128	144
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	25 261	25 868	3 Muut velat	1 901	1 705
Vaihto-omaisuus			II Lyhytaikainen	11 888	14 690
Ennakkomaksut			I Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 210	8 922
I Saamiset	3 773	3 732	2 Lainat julkisyhteisöiltä	16	116
Lyhytaikaiset saamiset	3 773	3 732	3 Saadut ennakot	122	
I Lainasaamiset tytäryhteisöiltä	1 200	1 200	4 Ostovelat	2 952	3 417
2 Lainasaamiset osakkuusyhtiöiltä	476	463	5 Muut velat	254	261
3 Lainasaamiset muilta	122		6 Siirtovelat	5 334	1 974
4 Myyntisaamiset	1 315	964			
5 Lainasaamiset muilta	47709,13				
6 Muut saamiset	338	402			
7 Siirtosaamiset	274	702			
II Rahoitusarvopaperit	19 983	20 118			
I Muut arvopaperit	19 983	20 118			
III Rahat pankkisaamiset	1 505	2 019			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	81 936	81 947	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	81 936	81 947

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	41,4	45,1
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	70,3	64,2
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	70,7	64,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	-183	2 921
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	-21,9	343,7
Lainakanta, €/asukas	4 378	4 297
Lainakanta 31.12., 1 000 €	36 486	36 524
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	1 846	1 663
Leasing- ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	215	279
Asukasmäärä	8 333	8 499

2.4 KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT (ULKOISET ERÄT)

Tulot	€	%	Menot	€	%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	6 672 285	9,3	Toimintakulut	67 164 412	88,8
Verotulot	27 787 540	38,6	- valmistus omaan käyttöön		0,0
Valtionosuudet	32 246 261	44,8			
Korkotuotot	64 874	0,1	Korkokulut	189 896	0,3
Muut rahoitustuotot	1 018 443	1,4	Muut rahoituskulut	1 036 157	1,4
Satunnaiset tuotot	0	0,0	Satunnaiset kulut		0,0
Tulorahoituksen korjauserät			Tulorahoituksen korjauserät		
- käyttöomaisuuden myyntivoitot ja tappiot	-97 447	-0,1	+/- Pakollisten varausten muutos	-42 448	-0,1
			- muihin vuosiin kohdistuvat oikaisut		0,0
			- käyttöomaisuuden myyntitappiot	-85 453	0,0
			Oman pääoman muutos		0,0
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	341 558	0,5	Käyttöomaisuusinvestoinnit	3 833 206	5,1
Pysyvien vastaavien luovutustulot	122 073	0,2			
			Antolainasaamisten lisäykset		0,0
Rahoitustoiminta			Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 538 402	4,7
Antolainasaamisten vähennykset	246 907	0,3			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	9 000 000	12,5			
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-5 500 000	-7,6			
Kokonaistulot yhteensä	71 902 494	100,0	Kokonaismenot yhteensä	75 634 171	100,1
			Kokonaistulot-kokonaismenot	-3 731 678	
			Muut maksuvalmiuden muutokset	-3 731 029	
			Rahavarojen muutos	-649	
				<u>-3 731 678</u>	

3 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

3.1 KONSERNIN RAKENNE JA SISÄLTÖ

Konserniyhteisöt	Kotipaikka	Konsernin omistusosuus %	Kaupungin omistusosuus %	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta
Kuntayhtymät						
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä	Kajaani	10,93	10,93	184	1 713	3
Kainuun Liitto	Kajaani	12,44	12,44	25		-1
Kainuun jätehuollon kuntayhtymä	Kajaani	12,57	12,57	26	108	7
Tytäryhteisöt						
Kuhmon Lämpö Oy, Kuhmo	Kuhmo	51,32	51,32	2 233	3 428	20
Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asunnot, Kuhmo	Kuhmo	100,00	100,00	1 709	3 170	88
Kuhmon Yrityssampo Oy, Kuhmo	Kuhmo	100,00	100,00	2 402	184	-118
Kiinteistö Oy Kuhmon Kulttuuritalo, Kuhmo	Kuhmo	94,00	94,00	1 818	92	-3
Kuhmon Lämpöenergia Oy, Kuhmo	Kuhmo	100,00	100,00	2 297	1 794	265
Osakkuusyhteisöt						
Kuhmon Sampo Kiinteistöt Oy	Kuhmo	24,5	24,5	82	285	

3.2 KONSERNIN TUNNUSLUVUT

Tuloslaskelman tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	47,95	47,75
Vuosikate/Poistot, %	57,56	131,33
Vuosikate, euroa/asukas	337,18	787,26
Asukasmäärä	8 333	8 499

Rahoituksen tunnusluvut

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Investointien tulorahoitus, %	22,78	31,72
Pääomamenojen tulorahoitus, %	17,45	26,60
Lainanhoitokate	-0,7	1,50
Kassan riittävyys, pv	82	88

Taseen tunnusluvut

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	37,4	41,32
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	65,1	57,85
Konsernin velat ja vastuut-% käyttötuloista	70,9	65,22
Kertynyt ali-/ylijäämä, 1000 €	6 200	8 637
Kertynyt ali-/ylijäämä, 1000 €/asukas	744	1 016
Konsernin lainat €/asukas	6 726	5 978
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	56 047	50 804
Konsernin velat ja leasingvastuut	8 461	8 273
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	743	570
Asukasmäärä	8 333	8 499

3.3 OLENNAISET KONRSERNIA KOSKEVAT TAPAHTUMAT

KIINTEISTÖ OY KUHMON KULTTUURITALO

TALOUS							
	TP 2018	TA 2018	TP - TA, ero, €	TP-TA, ero %	TP 2017	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Liikevaihto	599 849	601 500	-1 651	-0,3	594 615	5 234	0,9
Muut tuotot	8 710	10 160	-1 450	-14,3	12 444	-3 734	-30,0
Kulut	-612 134	-691 723	79 589	-11,5	-645 807	33 673	-5,2
Tulos	-3 575	-80 063	76 488	-95,5	-38 748	35 173	-90,8

YDINPROSESSIT, TUNNUSLUVUT, TAVOITEARVOT								
	Tavoite- arvo 2015	Toteutuma 2015	Tavoite- arvo 2016	Toteuma 2016	Tavoite- arvo 2017	Toteuma 2017	Tavoite- arvo 2018	Toteuma 2018
Talouden mittarit								
Vuokratuotot	132 700	120 589	132 200	119 851	113 800	114 758	109 700	107 760
Muut tuotot	69 600	69 317	74 100	78 901	84 200	83 418	77 466	76 479
Muuttuvat vuokrat osuus)	91 300	66 444	91 500	78 643	72 400	75 543	68 082	69 101
	51,00	49,46	51,06	48,89	48,70	48,75	44,09	43,40
Current ratio	0,20	0,21	0,10	0,24	0,10	0,20	0,10	0,82
Muut numeeriset mittarit								
Tilaisuuksien määrä	800	786	800	830	720	713	740	697
Yleisötilaisuuksia	230	224	230	194	225	207	220	315
Kävijämäärä	78 000	80 547	78 500	57 561	75 000	78 778	76 000	63 403
Yleisötilaisuuksissa	42 500	39 963	43 000	37 077	38 000	36 777	37 700	44 167

Talous

Yhtiön talous rakentuu edelleen vuokra- ja muille tuotoille ja osakkaitten panostukselle. Osakkailta kerättäviä vastikkeita korotettiin viimeksi vuodelle 2018. Varsinainen hoitovastike oli kuluneena vuonna 97,50 euroa/kk ja ns. investointi- ja korjausvastike 44,00 euroa/kk osakkeelta. Rahoitusvastiketta ei kuluneena vuonna peritty.

Toimintavuonna yhtiön taloudellinen tulos oli positiivinen. Yllättävänkin hyvä tulos saavutettiin toivottua pienemmillä vuokratuotoilla, koska osa korjauksista on edelleen siirtynyt. Suunniteltu lastauslaiturin kattaminen tilattiin, mutta urakka ei ehtinyt toteutua ennen pakkasia. Talotekniikan uusiminen on edelleen kesken ja sitä käydään entistä tarkemmin läpi Siemensin kanssa.

Likviditeettiongelmia ei ole ollut ja yliaikakorot pienenevät. Osakkaitten maksamien vastikkeitten tuella hinnoittelukuokat I ja II on pidetty voimakkaasti subventoituina. Investoinnit, joilla on huolehdittu Kuhmo-talon teknisestä kehittämisestä, ovat talouden kannalta keskeisiä.

Yhtiöllä on vuonna 2010 otettua lainaa valo- ja äänipöytäinvestointeja varten 21.538,24 euroa (Kuhmon Osuuspankista, laina-aika 10 vuotta Kuhmon kaupungin takauksella). Käytännön talouden vaihteluiden hoitamiseksi yhtiön tili Osuuspankissa on luotollinen ja sille on kaupungin myöntämä takuu.

Yhtiön taseen loppusumma 31.12.2018 on 2.031.414,69 euroa. Yhtiön johdolle ja hallitukselle on maksettu palkkoja ja palkkioita 45.335,34 euroa ja palkkoja kaikkiaan 198.427,11 euroa. Vuodelta 2017 syntynyt 38.599,85 euron tappio kirjattiin Edellisten tilikausien voitto (tappio) –tilille.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on -3.575,21 euroa.

Investoinnit ja korjaukset

Kuhmo-taloon on vuoden aikana hankittu kalustoa ja siihen liittyviä lisenssejä 71.847 euron arvosta. Kiinteistön ja kaluston korjauksiin on käytetty 27.664 euroa.

Vuoden mittaan on maksettu valonheittimiin, kaiutinjärjestelmään, valvontatietokoneeseen ja videotykkiin liittyviä leasingmaksuja 34.381 euron edestä. Summa on merkittävästi alentunut vuosien mittaan, millä osaltaan valmistaudutaan tulevaan salin valokaluston uusimiseen. Vuonna 2010 investointeihin otettujen lainojen hoitoon on käytetty 7.179,52 euroa. Lisäksi useita pienempiä kalustoon kuuluvia hankintoja ja korjauksia on kirjattu suoraan kuluksi.

Vuoden 2017 kuluiksi suunnitellut lastauslaiturin kattaminen ja Siemensin talotekniikkaremontti ovat edelleen osin siirtyneet, mutta toteutuneissa investoinneissa on esimerkiksi lukkoremontin ja ovien vaihdon kuluja merkittäviä summia. Talotekniikan uusiminen on aloitettu helmikuussa 2018 ja lastauslaiturin kattamisen tarjoukset on hyväksytty ja ensimmäiset työt tehty syksyllä 2018.

Kuhmo-talossa on panostettu kuluvana vuonna erityisesti turvallisuuteen. Palo- ja pelastussuunnitelma on uusittu kokonaan, henkilöstö ja yhteistyökumppanit ovat saaneet ensiapukoulutusta ja ensiapuvälineistö on saatettu ajan tasalle. Lavatekniikan turvallisuus on tarkastettu ja sitä tullaan kehittämään saaduista hyvistä arvioinneista vielä paremmaksi. Myös palovaroitinjärjestelmää on uusittu Siemensin urakan yhteydessä ja talon ensisammutusvälineistöä on lisätty.

Toiminta lukuina

Kuluneen vuoden luvut ovat linjassa edellisten vuosien kanssa. Yleisötilaisuuksissa ja niiden kävijämäärissä oli huomattavaa kasvua vilkkaan syksyn ansiosta. Myös lippujärjestelmän kautta liikkunut rahamäärä ja yleisömäärä kasvoivat useina kuukausina selvästi. Sen sijaan talon muiden kuin yleisötilaisuuksien määrä sekä niissä käyneiden henkilöiden määrä on laskenut osin siksi, että Kontion koulu ei enää näy tilastoissa.

Tulevaisuudesta on todettava, että talon varauskirja täyttyy edellisiä vuosia aikaisemmin ja olemme saaneet myös joitain koulutustilaisuuksia tiloihimme. Talouden epävarmuus kuitenkin näkyy siinä, että keskikastin esiintyjät ovat entistä arempia liikkumaan kokonaan omalla riskillä. Osakeyhtiön sääntöjä ollaan muokkaamassa niin, että ne sallivat myös oman tuotannon nykyistä helpommin. Näiden tuotantojen määrä jää epäilemättä melko vähäiseksi, mutta niillä koetaan paikata kalenterin aukkoja kannattavalla ja ohjelmistollisesti kiinnostavalla tavalla.

Vuosi 2018 oli Kuhmo-talon kahdeskymmenesviides täysi toimintavuosi

Hallitus

Maarit Rauhala (pj.) (varalla Janne Ylijoki)
Ilmo Komulainen (varalla Minna Karjalainen)
Keijo Aaltonen (varalla Maila Juntunen)
Sari Rusanen (varalla Hannu Huotari)
Veikko Tikkanen (varalla Matti Kähkönen)

Hallitus on kokoontunut kolme kertaa. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 16.5.2018. Hallituksen sihteerinä on toiminut toimitusjohtaja Mikko Nortela.

Yhtiön tilintarkastusyksikkönä on toiminut KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajana Antti Kääriäinen KHT/JHT ja toisena tilintarkastajana Katri Hokkanen KHT/JHT.

Henkilökunta, palvelut, yhteistyö

Talon vakinaiseen henkilökuntaan kuuluvat toimitusjohtaja Mikko Nortela, myyntisihteeri, lavamestari, vahtimestari (opintovapaalla, irtis. 4.5.2018) siivooja ja esitysteknikko 1.9.2018 alkaen. Lisäksi vuoden aikana on ollut useita henkilöitä määräaikaisena lyhytaikaisissa työsuhteissa.

Kuhmo-talon talonmiespalvelut on hoitanut talon oma henkilökunta. Yhtiön tilinpidon ja palkanmaksun hoitaa Kuhmon Laskentapalvelut Oy.

Vakituksina vuokralaisina yhtiön tiloissa ovat Kuhmon kaupunki/Kuhmon musiikkiopisto, Kuhmon kaupunki/Kulttuuritoimi ja Kuhmon kulttuurikahvila Oy. Kuhmo-talo on ollut mukana Suomen kulttuuritalot ry:n ja Idän Taiga ry:n toiminnassa.

Oma toiminta kulttuurin alueella

Vuoden 2018 tapahtumista Kuhmo-talo on ollut järjestämässä tai tukemassa Ihminen ja Kosmos-tapahtumaa maaliskuussa (Pro Kuhmo Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen perusteella), ja Kuhmon kesämuusikoita sekä yhtenä järjestäjänä Kuhmon Talvessa ja Hilpeässä Heinäkuussa. Kuhmon Talvessa Kuhmo-talo oli yhteistyössä etenkin Sinfonietta Lentuan kanssa, joka esitti Jukka-Pekka Kuuselan johdolla Lauri Sallisen Kuplivia valsseja, jossa tämä kuhmolaislähtöinen klarinettisti oli myös solistina. Konsertissa kuultiin myös Sibeliuksen ja Tšaikovskin musiikkia.

Ihminen ja Kosmos toteutettiin 23. kerran. Pääjärjestäjänä oli Pro Kuhmo ja yhteistyökumppanina Suomen Akatemian lisäksi Ulkopoliittinen Instituutti. Yksipäiväisen tapahtuman puhujina olivat Työterveyslaitoksen tutkimusprofessori Jukka Vuori, Ulkopoliittika-lehden tutkimuspäällikkö Joonas Pörsti, Yliopistotutkija Anu Katainen, Kainuun Sanomien päätoimittaja Markus Pirttijoki sekä taiteilijoina Minna Pensola ja Itä-Suomen hyvinvointitoimialan kehitysjohtaja Eeva Mäkinen. Muusikkoina esiintyivät Pensolan lisäksi Antti Tikkanen ja Sergey Malov.

Kuhmon Kesämuusikot konsertoivat Kahvila Juttuassa 11.6. – 13.7. Yleisö löysi hyvin monipuoliset konsertit ja myös matkailijat ihastuivat tähän kuhmolaiseen erikoisuuteen. Kesämuusikkojen ohjaajina toimivat Alina Ainola, Sara Pollari ja Tommi Tuikka. Ohjaajien lisäksi lavalla kuultiin 18 nuorta muusikkoo ja lisäksi vierailijoina kolmea heidän ystäväänsä.

Kuhmo-talo juhli 25 vuottaan Kuhmolaisen välissä ja erillisjakeluna jaetulla erityisliitteellä, jonka painos oli 5.000 kappaletta. Lehti oli jaossa hieman ennen Kuhmon Kamarimusiikkia ja painos käytännössä loppui Kamarimusiikin toisen viikon lopulla. Liitettä jaettiin myös digitaalisena. Juhlavuoden kunniaksi järjestettiin myös juhlakonsertti, jossa Mari Palo, Hannu Lehtonen ja Janne Hovi esiintyivät teemalla Kuhmo-talon toivotut. Lämminhenkiseen tilaisuuteen kutsuttiin myös kuhmolaisia vaikuttajia.

Tilaisuuksia

Kuhmo-talon vuosi alkoi komeasti Sinfonietta Lentuan uudenvuodenkonsertilla, joka sujui tuttujen taitajien, kapellimestari Jukka-Pekka Kuuselan ja klarinetisti Lauri Sallisen johdolla mallikkaasti. Kansainväliset hotellivieraatkin ihmettelivät pienen kylän tapahtuman tasoa. Kuhmon Talven muita tapahtumia talon tiloissa olivat Tanssin ilta, jossa esiintyi MyDancen tanssijoiden lisäksi helsinkiläinen Kinetic Orchestra, Kuhmon Kamarimusiikin talvikonsertti Vladimir Mendelssohniin ja Borea-kvartetin luotsaamana, Musiikkijuhla Sommelen lauantaitanssit ja kaiken päätteeksi Kuhmo Big Bandin ja Kuhmo Strings in viihdekonsertti Petri Juutilaisen ja Ilkka Alangon johdolla. Runsas ohjelma johdatti tammikuun 2018 lähivuosien tilastojen vilkkaimmaksi lipunmyynnin volyymilla mitaten.

Tammikuussa Kuhmo-talo oli ensimmäistä kertaa myös vaalihuoneistona presidentinvaalien aikaan. Käytäntö sujui niin hyvin, että talossa järjestetään jatkossakin Saarikosken ja Korpisalmen äänestysalueiden äänestys.

Kuhmolaiset ja täältä lähteneet esiintyjät olivat vahvasti esillä kevään ohjelmassa. Ulla Tapaninen toi lavalle jo viidennen Lava-ammuntaa –esityksensä, Topi Mikkola esitti Pajakassa Lapin punaiset hanget, Outi Pollari ja Jaana Marttinen pitivät liedkonsertin Lentua-salissa, Kuhmo Big Band toi lankalauantaihin jälleen oman hienon sävöyksensä ja Markku Uhlback ystävineen konsertoi Lentua-salissa.

Keväällä Kuhmoon saapui ensimmäistä kertaa myös tamperelainen Suomen Musiikkiteatteri, jonka Queen-musikaali Show Must Go On! näyttää aloittaneen suhteellisen vakituisten vierailujen sarjan.

Joensuun kaupunginorkesteri vieraili Kuhmon kulttuuritoimen kutsusta huhtikuussa. Michael Seal ja Senja Rummukainen toivat kuultavaksi mm. Pertti Jalavan kantaesityksen Sinfonia nro 5, ”Ajelehtivat mantereet”. Säveltäjä kunnioitti tilaisuutta läsnäolollaan. Orkesteririntamalla kunnostuivat myös lähialueen musiikkiopistot, joiden yhteinen nuorisosinfoniaorkesteri esiintyi Kuhmossa Rauno Tikkasen johdolla.

Tanssi oli jälleen tärkeässä osassa. Kuhmolaisen Tanssin Ystävät ja MyDance urakoivat useammankin esityksen voimin, Kuhmon lavatanssijoiden tanssileiri täytti lähes koko talon kesäkuuisena perjantaina ja ensimmäistä kertaa järjestetty Joutsentanssi-festivaali tuli täydentämään kesän festivaalitarjontaa.

Kuhmon Kamarimusiikki on luonnollisesti talon juhlahetkiä. Vuoden 2018 festivaalien aikaan talossa vieraili noin 17.000 henkilöä. Musiikkijuhla Sommele ei juhli aivan yhtä suurella väkimäärällä, mutta festivaalin taiteellinen taso oli jälleen korkea.

Kesän lopussa Kuhmo-talo toimi Israelin ystävät ry:n juhlatilana kun 110-vuotias järjestö toi taloon yhtenä päivänä yli tuhat vierailijaa seminaareihin ja Viktor Klimenkon ilmaiskonserttiin.

Syyskaudella kevyen musiikin tarjonta oli tavallistakin runsaampaa. Kuhmo-talossa vierailijat muiden muassa Lasse Hoikka ja Souvarit, Tommi Tampion Second Wind Quintet, Viihdeohjelmien Unto Monosen muistelukonsertti, Samuli Edelmann, Suvi Teräsniska, Diandra ja Teemu Roivainen, Club For Five ja Danny. Heidän ansiostaan lipunmyynti oli huomattavan vilkasta koko syksyn.

Myös Kuhmon kulttuuripalveluiden tuella toteutunut teatteritoiminta oli vilkasta. Kajaanin kaupunginteatterin Oi Ihana Panama ilahdutti lapsia ja Yksin sinun antoi aikuisille miettimisen aihetta. Römpä-viikon tapahtumissa vieraili myös Pikku Aasin Nukketeatteri esityksellä Pulcinella Pyttipannu. Omalla riskillään vieraili keväällä kiitosta saanut Suomen Musiikkiteatteri esityksellä Golden ABBA Show.

Kuhmo-talon pääkäyttäjistä

Kuhmon Kamarimusiikki on talon toiminnan vaativin ja antoisin ajanjakso. Kesällä 2018 kuumuuden piinaamassa Kuhmo-talossa järjestettiin festivaalin toimesta 29 maksullista konserttia, eli täsmälleen sama määrä kuin vuotta aiemmin. Lisäksi osa aamuesittelyistä tapahtui Kahvila Juttuassa.

Musiikkijuhla Sommelen tapahtumia oli Kuhmo-talossa viisi maksullista konserttia ja seminaari sekä koulutusta.

Kuhmon musiikkiopisto on talon merkittävin käyttäjä talven aikana. Normaalin opetustyön lisäksi musiikkiopisto tuo taloon tapahtumia, kuten Kuhmon Puhallinorkesterin, Kuhmo Big Bandin konsertteja sekä Valon odotus- ja MoMo-tapahtumat. Kuhmon kevätpuhallus on myös vakiinnuttanut asemansa merkittävänä puhallinmusiikin koulutustapahtumana. Erityisenä ponnistuksena oli jo aiemmin mainittu Nuorisosinfoniakonsertin konsertti.

Kontion koulun kaksi luokkaa olivat Kuhmo-talossa heidän normaaliensa tilojensa sisäilmaongelmien takia helmikuuhun asti. Koulu näkyi ja kuului talossa vilkkaana toimintana, joka heijastui myös tilastoinnissa.

Kuhmon Kulttuurikahvila Oy on edelleen palvellut Kuhmo-talon tilaisuuksissa. Lisäksi Kahvila Juttua on tärkeimpiä kuhmolaisten perhejuhlien järjestämispaikkoja.

Markkinointi ja tiedotus

Kuhmo-talon tiedotuksessa on panostettu etenkin jo saatujen kontaktien vaalimiseen. Tilaisuuksia Kuhmo-talossa – monistetta jaetaan paikkakunnalla aktiivisesti ja lähetetään myös lipputilausten ja massapostitusten mukana keskimäärin yli 350 osoitteeseen. Jo yli 20 vuoden ajan jatkettu Radio Kajauksen Kuhmo-talossa tapahtuu –puhelinhaastattelu jouduttiin kuitenkin lopettamaan, koska kaupallinen radio halusi peräti kuusinkertaistaa kontaktihinnan.

Esiintyjä ja kokousvieraita lähestytään suoramarkkinoinnilla ja vuoden aikana käyttöön otetulla sähköisellä markkinointikirjeellä. Kirjeen jakelumäärä on vielä pienehkö mutta sen avausprosentti ja klikkausten määrä ovat erittäin kiitettävällä tasolla.

Sähköisistä kanavista etenkin Kuhmo-talon facebook-sivun ja Googlen karttapalvelun näkyvyyttä on lisätty niin, että uusia julkaisuja on molemmissa käytännössä viikoittain. Kaikista yleisötapahtumista tehdään FB-tapahtuma ja jonkin verran on yritetty hyödyntää myös sivun kauppapalveluita. Internetissä ostettujen lippujen määrä on tasaisesti kasvanut, mutta ilman erillistä tutkimista ei voida erottaa lippupalvelu-sivuston ja talon omien toimien vaikutusta.

Tiedotus- ja markkinointityössä tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat olleet Kuhmon Kamarimusiikki ja Kuhmon kaupunki. Yhtiö on ollut jäsenenä Kuhmon ja Suomussalmen matkailualan toimijoiden muodostamassa Idän Taiga ry:ssä.

Kevätkaudella toteutettiin jo vakiintuneeseen tapaan ns. Kontion koulutus, jossa yhteistyössä naapuri-koulun kanssa annetaan perustietoja niin kulttuuritalosta kuin kulttuuritilaisuuksistakin ja niissä käyttäytymisestä. Tähän liittyy myös yhdessä Musiikkiopiston kanssa järjestetty Opettavainen konsertti.

Kuhmo-talo jatkanut Kainuun Kaiku-korttikokeilussa, jonka tavoitteena on rohkaista sosiaalisesti ja taloudellisesti syrjäytymisvaarassa olevia ilmaislipuin kulttuurin käyttäjiksi. Kuhmo-talon tapahtumista Kaiku-korttia suositellaan kaikille tapahtumajärjestäjille. Kuhmon kaupunki käyttää sitä aktiivisesti, muilla käytössä on usein rajoituksia tai käyttöä ei sallita lainkaan.

KIINTEISTÖ OY KUHMON TERVA-ASUNNOT

TALOUS							
	TP 2018	TA 2018	TP - TA, ero, €	TP-TA, ero %	TP 2017	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Liikevaihto	3 201 181	3 289 260	-88 079	-2,7	3 307 711	-106 530	-3,2
Muut tuotot	133 964	91 400	42 564	46,6	195 598	-61 634	-31,5
Kulut	-3 247 631	-3 280 600	32 969	-1,0	-2 789 801	-457 830	16,4
Varaukset	0	100 000	-100 000	-100,0	-733 100	733 100	-100,0
Tulos	87 514	200 060	-112 546	-57,1	-19 592	107 106	-546,7

YDINPROSESSIT, TUNNUSLUVUT, TAVOITEARVOT								
	Tavoite- arvo 2015	Toteutuma 2015	Tavoite- arvo 2016	Toteuma 2016	Tavoite- arvo 2017	Toteuma 2017	Tavoite- arvo 2018	Toteuma 2018
Yhtiön maksuvalmius								
Current ratio	8,20	9,99	8,10	9,94	7,50	9,39	7,00	7,01
Asuntojen vuokrausaste								
Käyttöaste %	95,00	93,50	92,00	92,20	92,00	91,40	91,00	90,00
Asiakastytyväisyys								
Toteutus myöhemmin yhteistyössä kaupungin kanssa								
Kiinteistöjen korjaus	900 000	1 119 920	1 100 000	941 883	950 000	815 585	1 000 000	511 358

Talous

Yhtiön talous on pysynyt hyvässä kunnossa ja maksuvalmius on erittäin hyvä. Oman taloushallinnon lisäksi yhtiö on hoitanut hallintopalvelusopimusten nojalla Kuhmon Yrityssampo Oy:n ja Kuhmon Lämpöenergia Oy:n taloushallinnon. Sopimus Yrityssammon kanssa on ollut voimassa kahdeksan vuotta. Lämpöenergia Oy:n osto- ja myyntireskontran sekä kirjanpidon hoito on ollut voimassa neljä vuotta. Yhteistyö on tuonut osapuolille toiminnallisia ja taloudellisia synergiahyötyjä.

Aravavuokrien määrittämisessä on noudatettu 1.3.1997 käyttöön otettua pääomavuokrien tasausta. Tilikauden budjetoitu keskineliövuokra oli 7,95 eur/m²/kk. Yhtiön vuokrakehitys on jatkunut maltillisena ja vuokrataso on pystytty pitämään edullisena.

1.1.1997 lukien allekirjoitetuissa vuokrasuhteissa on ollut käytössä tuhannen markan vakuus 31.12.2001 saakka ja 1.1.2002 lukien kahdensadan euron vakuus vuokrasuhteen velvoitteiden täyttämiseksi. Yhtiöllä oli rahana saatuja vakuuksia kertomusvuoden lopussa yhteensä 81 836,56 euroa ja Soten/Kelan vakuussitoumuksia yhteensä 15 300,19 euroa.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin tilikaudella 146 000,00 euroa ja lisäksi Kuhmon kaupungin myöntämiä kolmoissijaislainoja 45 099,59 euroa, yhteensä 191 099,59 euroa. Yhtiön kokonaislainasaldo 31.12.2018 oli 2 538 655,42 euroa.

Rakennuksista on tehty 4 %:n jäännösarvopoisto. Koneiden ja kaluston jäännösarvopoisto on 25 %. Yhtiö tuloutti vuodelta 2008 muodostetun 310 121,95 euron suuruisen asuintalovarauksen Sudenpolku 2-4 talo 6:n peruskorjauskustannuksiin ja kiinteistöjen korjauskustannuksiin ja muodosti tilivuodelta uuden 146 300,92 euron suuruisen asuintalovarauksen.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on 87.514,27 euroa.

Osakepääoma

Kuhmon kaupunki omistaa kaikki Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asuntojen osakkeet ja yhtiö kuuluu Kuhmon kaupunkikonserniin. Yhtiön kotipaikka on Kuhmo. Yhtiön osakepääoma on kertomusvuoden lopussa yhteensä 1 660 694,31 euroa käsittäen 1 974 808 kappaletta 0,84 euron nimellisarvoisia osakkeita.

Yleistä

Kertomusvuosi oli yhtiön 22. toimintavuosi. Yhtiö perustettiin 1.1.1997 fuusioimalla 18 erillistä aravavuokrataloyhtiötä ja 80 kaupungin suoraan omistamaa vuokra-asuntoa. Kertomusvuonna yhtiö päätti purkaa Karhu-Haka talo 4 kerrostalon ja Tervaskuja 4 paritalon, yhteensä 29 asuntoa. Yhtiö myi 14.12.2018 Lauvuksen rivitalon. Toimenpiteillä yhtiö paransi asuntojen käyttöastetta. Tällä hetkellä yhtiö käsittää yhteensä 593 asuinhuoneistoa, joiden yhteinen asuinhuoneistoala on 35.126 m².

Hallitus

Antti Komulainen, pj

Tapani Sutinen, varapj.

Jari Juntunen

Lea Kiiveri

Raija Pääkkönen, 15.3.2018 saakka

Eija Komulainen, 15.3.2018 lukien

Päivi Maijanen, varajäsen

Harri Piirainen, varajäsen, 15.3.2018 saakka

Minna Karjalainen, varajäsen 15.3.2018 lukien

Hallituksen kokouksia pidettiin seitsemän kertaa. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 15.3.2018. Ylimääräinen yhtiökokous oli 14.12.2018, jossa päätettiin Lauvuksen rivitalon myynnistä.

Vuokralaisdemokratia

Laki yhteishallinnosta vuokrataloissa (nro 649/1990) tuli voimaan 1.3.1991 ja sitä sovelletaan kaikissa käyttö- ja luovutusrajoitusten alaisissa aravavuokrataloissa. Yhteishallinto tarkoittaa sitä, että myös asukkaat pääsevät osallistumaan vuokratalon hallintaan. Asukastoimikunta toimi seuraavissa yhtiön vuokranmäärityskohteissa:

Karhu-Haka Virkatie 26 / Karhunpolku 5 / Sudenpolku 2-4

Kuhmon Vatro Karhunpolku 3

Piilolanvatro Peuranpolku 9

Kuhmonsella Pyykuja 15-17

Tilintarkastus

Varsinaisena tilintarkastajana toimi KPMG Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajana Antti Kääriäinen KHT, JHT.

Henkilöstö

Vuoden 2018 lopussa työsuhteessa oli kymmenen vakituista henkilöä (toimitusjohtaja, toimistosihiteeri, asumisneuvoja, kiinteistösihteeri, kunnossapitoinsinööri, huoltomies, remonttimies, huolto-/putkimies, kaksi remonttimiestä).

Kiinteistönhoito

Yhtiön kiinteistönhoito- ja siivoustehtävät suoritettiin ostopalveluina JR-Kiinteistöhuolto Oy:n sekä Kuhmon kaupungin tekniikka- ja ympäristöpalvelujen / tilapalvelujen toimesta. Sormulan rivitaloalueen, Piilolantie 40:n, Könninmäentie 2:n ja Kappelikuja 11-13:n kiinteistön hoitotehtävät yhtiö hoiti omana työnä lukuun ottamatta koneellisia lumitöitä, nurmikonleikkuuta ja päivystystä.

Kunnossapito- ja korjaustoiminta

Yhtiön kiinteistöjen peruskorjaustoimintaa toteutettiin koko kertomusvuoden ajan. Sudenpolku 2-4 rappujen O-P kerrostalon peruskorjaus valmistui toukokuussa, jonka jälkeen yhtiö aloitti Sudenpolku 2-4 T-U rappujen peruskorjauksen. Huoneistoremontteja yhtiö suoritti tarvittavassa laajuudessa lähinnä muuttojen yhteydessä vajaassa sadassa huoneistossa.

Vakuutukset

Kaikki kiinteistöt on vakuutettu Pohjola Vakuutus Oy:ssä kiinteistön täysarvovakuutuksella. Yhtiö nosti tilikaudella kiinteistövakuutuksen omavastuun 5.000 euroon. Vakuutus sisältää hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu- ja oikeusturvavakuutuksen. Yhtiö on päättänyt siirtää omaisuus-, vastuu- ja henkilövakuutuksensa If Vahinkovakuutus Oyj:lle.

Asukasmäärä

Asukkaita oli yhtiön 593 asuinhuoneistossa talonkirjan mukaan 31.12.2018 kaikkiaan 754 henkilöä (802 henkilöä 31.12.2017). Kertomusvuonna allekirjoitettiin 141 (144) uutta vuokrasopimusta.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Karhu-Haka talo 4 kerrostalo ja Tervaskuja 4 paritalo sisältyivät Kuhmon kaupunkikonsernin purku-urakaan. Purkamisella yhtiö vähentää tyhjien asuntojen määrää. Yhtiö myi Lauvuksen rivitalon kertomusvuoden joulukuussa. Kaupungin kertomusvuonna käyttöön ottama lainan takausprovisio nosti yhtiön pääomakustannuksia.

Kurssien heikentyminen alensi yhtiön sijoitusrahastojen arvoa. Yhtiön voitollinen tilinpäätös on omistajan budjettiin kirjaaman osinko-odotuksen mukainen. Yhtiön kiinteistöjen korjaustoiminta on jatkunut laajana edellisvuoden tapaan.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Asuntojen keskimääräinen vuokrausaste laski hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Vuokrattavissa olevista tiloista oli vuoden lopussa 90,0 % vuokrattuna (91,4 %). Tehdyt rakennusten purkupäätökset parantavat asuntojen käyttöastetta. Paikkakunnan väkiluku jatkoi hienoista laskua. Hallituksen käsityksen mukaan yhtiön toiminta jatkuu häiriöttä seuraavien 12 kk:n aikana.

KUHMON LÄMPÖENERGIA OY

TALOUS							
	TP 2018	TA 2018	TP - TA, ero, €	TP-TA, ero %	TP 2017	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Liikevaihto	3 647 360	3 387 097	260 263	7,7 %	3 509 842	137 518	3,9 %
Toimintakulut	-3 126 952	-3 203 540	76 588	-2,4 %	-2 928 214	-198 737	6,8 %
Käyttökate	520 409	183 557	336 852	183,5 %	581 628	-61 219	-10,5 %
Poistot	-151 670	-125 000	-26 670	21,3 %	-153 963	2 293	-1,5 %
Liikevoitto	368 739	58 557	310 182	529,7 %	427 665	-58 926	-13,8 %
Rahoituskulut	-52 112	-60 000	7 888	-13,1 %	-53 368	1 257	-2,4 %
Tuloverot	-51 492	0	-51 492		-74 859	23 367	-31,2 %
Tulos	265 135	-1 443	266 578	-18473,8 %	299 437	-34 303	-11,5 %

YDINPROSESSIT, TUNNUSLUVUT, TAVOITEARVOT							
		Tavoite- arvo 2016	Toteuma 2016	Tavoite- arvo 2017	Toteuma 2017	Tavoite- arvo 2018	Toteuma 2018
Talouden mittarit							
Current ratio		2,00	1,50	2,00	2,00	2,00	2,63

Kuhmon Lämpöenergia Oy:n vuoden 2018 liikevaihto oli 3.647.360,25 (3.509.842,40) euroa, kasvu edelliseen vuoteen 137.517,85 € (3,92 %). Kulutusmaksuja korotettiin tilivuodelle 9 %:lla, josta aiheutuva liikevaihdon kasvu oli noin 289 tuhatta euroa. Lämpöenergian myyntivolyymi laski 2.465 MWh (- 4,4 %) ja siitä aiheutuva liikevaihdon lasku oli noin - 150 tuhatta euroa.

Yhtiön myyntikate oli 601.282,55 (659.712,28) euroa ja käyttökate 520.408,72 (581.628,00) euroa. Liikevoitto poistojen jälkeen oli 368.738,50 (427.665,00) euroa

Toimintakulut olivat 3.330.733,37 (3.135.545,60) euroa, kasvua 195.187,77 € (+6,2 %). Kulueristä merkittävien ovat lämpöenergian ostoon liittyvät kulut 2.837.514,00 (2.568.453,32) euroa, kasvua 269.060,68 euroa (10,5 %). Muut toimintakulut laskivat -73.872,23 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Korjaustöitä tehtiin 65.307,00 tuhatta euroa pienemmällä kululla ja aineita ostettiin 8.147,00 pienemmällä summalla kuin edellisenä vuonna. Muut hoitokulut kasvoivat noin 6.000,00 euroa. Lämmönjakelualueella teetettiin lämpökamerakuvaukset putkiston kunnon kartoittamiseksi.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos verojen jälkeen on 265.135 euroa.

Taulukko: Lämpöenergian ostojen eroanalyysi 2017 – 2018

	2015	2016	2017	2018
Lämmön ostot % liikevaihdosta	86,5	81,4	73,2	77,81

Kuhmon Lämpö Oy:ssä otettiin käyttöön kaukolämpöveden optimoidut ajokäyrät vuoden 2016 aikana. Vuotovesimäärä tilikaudella oli 4775 m³ (5781 m³).

Lainat

Kuhmon Lämpöenergialla on pitkäaikainen luotto 1,2 miljoonaa euroa. Laina on otettu liiketoiminnan ostamiseen Kuhmon kaupungilta. Luoton on myöntänyt Kuhmon kaupunki.

Lisäksi yhtiö on ottanut Kuhmon kaupungilta 250 tuhannen euron käyttöpääomailain, jonka saldo vuoden 2018 lopussa oli 100.000,00 euroa.

Maksuvalmius

Kuhmon Lämpöenergia Oy:n maksuvalmius oli erinomaisella tasolla, Current Ratio keskimäärin 2,63.

Yleistä

Vuosi 2018 oli Kuhmon Lämpöenergia Oy:n neljäs toimintavuosi. Yhtiön toimialana on sähkön, kaasun, lämmön ja vastaavien kiinteän verkoston tai putkiston kautta jaeltavien energiahyödykkeiden tuotanto, jakelu ja kauppa, tilojen jäähdytykseen käytettävän ilman ja veden tuotanto ja jakelu. Yhtiön toiminta keskittyy tällä hetkellä Kuhmon Lämpö Oy:ssä tuotettavan lämmön jakeluun Kuhmon kaupungin kaukolämpöverkoston alueella sekä kaukolämpöverkoston ylläpitoon ja kehittämiseen.

Osakepääoma

Kuhmon Lämpöenergia Oy:n osakepääoma on kaksituhattaviisisataa (2.500,00) euroa. Osakkeiden lukumäärä on 500 kpl. Kuhmon kaupunki omistaa yhtiön kaikki osakkeet.

Hallitus

Eija Komulainen, pj.
Timo Piirainen, varapj.
Kari Nikulainen, jäsen
Kari Peltonen, varajäsen 7.5.2018 saakka
Päivi Haverinen, varajäsen 8.5.2018 alkaen

Vuonna 2017 pidettiin neljä hallituksen kokousta.

Tilintarkastus

Kuhmon Lämpöenergia Oy:n varsinaisena tilintarkastajana toimi tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajana KHT, JHT Antti Kääriäinen.

Henkilöstö ja muu hallinto

Kuhmon Lämpöenergia Oy:n palveluksessa on ainoastaan osa-aikainen toimitusjohtaja. Kuhmon Lämpöenergian kirjanpito, myynti- ja ostoreskontra ja maksuliikenne hoidetaan palvelusopimuksella Kiinteistö Oy Kuhmon Tervasasunnoissa. Tekniset palvelut ja myyntilaskutuksen yhtiölle tuottaa Kuhmon kaupunki.

Vakuutukset

Kuhmon Lämpöenergia Oy:llä on keskeytysturva-, vastuuturva-, oikeusturva- ja hallinnonvastuuturvavakuutus Pohjolas-
sa.

Olennot tapahtumat tilikaudella

Keskeiset tapahtumat kuluneella tilikaudella olivat:

- Mittarinparistonvaihtoja suoritettiin 125 kpl
- Pienempiä korjauksia suoritettiin 15 kpl
- Uusia liittymiä (omakotitalo) saatiin 8 kpl
- Kainuuntien linjan uusinta välillä Koulukatu – Kainuuntie 72 (investointi)
- Hyyryntien linjan uusinta (investointi)
- Lämmönjakelualueella suoritettiin lämpökamerakuvaus, jossa ei paljastunut mitään isompia riskikohteita

Tulevaisuuden näkymät

Kuhmon Lämpöenergia Oy: tilanne näyttää vakaalta. Vuoden 2019 osalta lämmön hinnoittelua ei muutettu.

Vuonna 2018 yhtiön normaalitariffin mukaiset maksut ovat:

- Kiinteistöjen arvonlisäverollinen kulutusmaksu 63,0 € /MWh (50,81 €/MWh, alv 0 %)
- Perusmaksu muilla kuin omakotitaloilla määräytyy tilausvesivirrasta (V) riippuvana kaukolämpötariffin mukaisesti
- Kaukolämpötariffin mukainen perusmaksun kerroin k = 3,68

- Omakotitalojen arvonlisäverollinen perusmaksu on 254,56 €/vuosi (254,56 € alv 0 %)

Prosessitariffin mukaiset maksut vuonna 2018:

- Kulutusmaksu 38,56 €/MWh (sis. alv)
- Perusmaksu = $k \times 1200 \times V/5,94573$ ($k = 3,68$ ja $V =$ tilausvesivirta)
- Liittymismaksun k-kerroin = 0,57.

Vuoden 2019 aikana on suunniteltu toteutettavaksi seuraavat investoinnit:

- Hyryntien putkiston uusiminen 30.000,00 euroa
  - Sepänkadun linjan rakentaminen (8 uutta liittyjää) 40.000,00 euroa
  - Kainuuntie 72 Hankarannan suuntaan 35.000,00 euroa
  - Paineenkorotusasema Kantolaan (epävarma) 40.000,00 euroa
- Investointien arvo vuonna 2019 yhteensä noin 145.000,00 euroa

KUHMON LÄMPÖ OY

TALOUS							
	TP 2018	TA 2018	TP - TA, ero, €	TP-TA, ero %	TP 2017	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Liikevaihto	7 542 104	7 111 699	430 405	6,1	7 211 263	330 841	4,6
Muut tuotot	2 411		2 411		2 891	-480	-16,6
Kulut	-7 505 144	-6 496 699	-1 008 445	15,5	-7 170 711	-334 433	4,7
Varaukset	0						
Tulos	39 371	615 000	-575 629	-93,6	43 443	-4 072	-9,4

YDINPROSESSIT, TUNNUSLUVUT, TAVOITEARVOT								
	Tavoite- arvo 2015	Toteutuma 2015	Tavoite- arvo 2016	Toteuma 2016	Tavoite- arvo 2017	Toteuma 2017	Tavoite- arvo 2018	Toteuma 2018
Oikaistu oma po		5 151 023		5 292 899		5 623 543		5 550 513
Poistoerosta omaan pääomaan		912 000		1 024 000		1 311 200		1 760 800
Poistoerosta verovelkaan		228 000		256 000		327 800		440 200
		1 140 000		1 280 000		1 639 000		2 201 000
Korollinen vieras pääoma		3 476 705		2 870 067		6 635 814		5 729 191
Sijoitettu pääoma, e		7 927 644		7 250 966		11 235 356		10 530 504
Nettotulos+rahoituskulut+verot, e		422 001		269 945		540 991		990 733
Sijoitetun pääoman tuotto %		4,58		3,10		4,25		7,61
Oman pääoman tuotto %		5,88		3,25		7,37		10,25
Oikaistut velat, e		4 639 658		3 845 369		7 653 313		6 679 358
Omavaraisuusaste %		52,61		56,51		41,34		48,24
Current ratio		1,09		1,40		1,82		0,99
Nettovelkaantumisaste, gearing		49,96		32,58		83,79		64,04
Investoinnit, e		362 059		91 252				

Liikevaihto

Liikevaihto oli 7,542 miljoonaa euroa. Liikevaihto kasvoi noin 330.0000 euroa vuoteen 2017 verrattuna. Kaukolämmön osuus koko liikevaihdosta oli noin 4,178 miljoonaa ja kaukolämmön perusmaksujen osuus oli 2,316 miljoonaa euroa. Sähkön myynti oli 0,766 miljoonaa (ed. vuonna 0,589 milj.) euroa. Muut liikevaihtot olivat lähinnä palveluiden myyntiä Kuhmo Oy:lle.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on 39.370,84 euroa.

Tase

Omapääoma on yhteensä 4.351.713,48 euroa, jakaantuen osakepääomaan 1.639.327,72 euroa, vararahaan 106.553,07 euroa, vapaan omanpääoman rahastoon 275.353,03 euroa ja edellisten tilikausien tulokseen 2.291.108,82 euroa ja tilikauden tulokseen 39.370,84 euroa.

Riskit

Riskit ja epävarmuus talouden kannalta tulevat kyvystä tuottaa energiaa biopolttoaineilla myös tulevaisuudessa lisääntyneen energiatarpeen myötä. Tuotannon katkoksia niin ulkopuolisten asioiden kuin oman toiminnan kannalta pyrittiin turvaamaan taloudellisesti erinäisillä vakuutuksilla.

Yleiskatsaus

Vuosi 2018 oli Kuhmon Lämpö Oy:n 38. toimintavuosi. Energian kokonaistuotanto oli 218 GWh.

Kokonaismyynti Kuhmo Oy:lle laski noin 129.000 MWh:n (edellisenä vuotena 144.000 MWh). Kaupungille myytävän energian määrä edelliseen vuoteen verrattaessa pysyi samalla tasolla. Sähkön tuotanto oli samalla tasolla ja hintataso oli loppuvuodesta kohtuullinen. Päästöoikeuksia myytiin vuoden 2018 aikana, sen vaikutus tulokseen on noin 179.000.

Energian tuotantomäärä kasvoi hieman edellisestä vuodesta, mutta pystyimme tuottamaan energiatarpeen lähes kokonaisuudessaan sahalla tulevalla polttoaineella. Öljynkäyttö oli lähinnä varmistamassa pääkattilan toimivuuden alkutalven poikkeuksellisen märeiden kielten aiheuttamasta polttoaineen kosteusvaihtelusta.

Yhtiöllä on mittava investointi vuosien 2017-2018 aikana. Investoinnin yhteishinta on yli 5 miljoonaa. Investointi käsittää lämmöntalteenoton ja siihen liittyvän polttoainekuivurin. Tällä investoinnilla varmistetaan tasalaatuisen polttoaineen ja kattiloiden paremman tehon saannin, joka auttaa merkittävästi energian lisätarpeisiin lähinnä Kuhmon Oy:n suuntaan. Investointi mahdollistaa myös hukkalämmön hyödyntämisen kaukolämmössä.

Ympäristöasiat

Laitoksella on voimassa oleva ympäristölupa, jota Kainuun Ely tarkasti vuoden 2017 aikana ja antoi jatkoluvan toiminnan jatkamiselle.

Uuden lämmön talteenottolaitteiston avulla savukaasujen päästöt alenevat entisestään ja alittavat tulevaisuuteen määritellyt päästötavoitteet.

Tuotanto

Energiantuotanto MWh:

	2017	2018	Kasvu-%
Kaukolämpö Kuhmon kaupungille	66.670	65.055	-2
Kaukolämpö Kuhmo Oy	144.147	129.539	-11
Apujäähdytinslämpö	0	0	0
Sähkö Savon Voima Oy, PKS Oy	18.225	17.167	-6
Omakäyttösähkö	5.539	6.980	+2
Yhteensä	234.581	218.741	-7

Polttoaineet

	2017	2018
Sahanpuru ja kuori, GWh	270	248
Öljyn käyttö, tn	31,5	57,9

Öljyn osuus koko energian tuotannosta oli noin 0,9 %.

Henkilöstö

Yhtiöllä on toimitusjohtaja, joka toimii myös käytönvalvojana, alikonemestari, konttoristi ja vuonna 2018 keskimäärin 14 laitosmiestä/kk, kun vastaavasti vuonna 2017 laitosmiehiä oli 13/kk. Laitosmiesten työpanoksesta myydään kahta henkilötyövuotta vastaava osuus Kuhmo Oy:lle nipunvaihto- ja yövalvontajälveluna.

Hallitus

Matti Pääkkönen, pj
Jaakko Kyllönen, vpj
Tommi Ruha, jäsen
Eira Piipponen, jäsen

Pertti Huotari, jäsen
 Juhani Pääkkönen, jäsen
 Ilmo Komulainen, varajäsen
 Milla Ruotsalainen, varajäsen
 Matti Sipiläinen, varajäsen.

Toimitusjohtajana on Markku Piirainen. Hallitus kokoontui vuonna 2018 yhteensä neljä kertaa. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 19.4.2018.

Tilintarkastajat

Tilintarkastajana toimi KPMG Oy Ab, vastuullisena tilintarkastajana Antti Kääriäinen, JHT, KTH ja toisena tilintarkastajana Katri Hokkanen, KHT, JHT. Varatilintarkastajaksi valittiin KPMG Oy Ab.

Näkymät vuodelle 2019

Uudet investoinnit, jotka valmistuivat kesän 2018 kuluessa, ovat osoittautuneet toimivaksi ratkaisuksi ja lisänneet kattiloiden tehoa ja toimintavarmuutta.

Kokonaistoiminta ja laajuus energiankulutuksessa näyttäisivät olevan hyvin pitkälle viime vuoden kaltaisia.

KUHMON YRITYSSAMPO OY

TALOUS							
	TP 2018	TA 2018	TP - TA, ero, €	TP-TA, ero %	TP 2017	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Liikevaihto	510 250	529 000	-18 750	-3,5	455 533	54 717	12,0
Muut tuotot	174 550	30 000	144 550	481,8	275 043	-100 493	-36,5
Kulut	-802 668	-617 700	-184 968	29,9	-694 456	-108 212	15,6
Tulos	-117 868	-58 700	-59 168	100,8	36 120	-153 988	-8,9

YDINPROSESSIT, TUNNUSLUVUT, TAVOITEARVOT								
	Tavoite- arvo 2015	Toteutuma 2015	Tavoite- arvo 2016	Toteuma 2016	Tavoite- arvo 2017	Toteuma 2017	Tavoite- arvo 2018	Toteuma 2018
Toimitilojen vuokralle antaminen								
Käyttöaste %	85,00	95,40	97,40	93,00	98,00	85,00	98,00	94,00
Kiinteistöjen korjaus								
€/kerros-m2	40 000	69 127	70 000	123 897	50 000	58 437	50 000	68 173
Current ratio	8,00	4,20	6,00	4,26	4,00	3,52	4,00	2,11

Yleistä

Kuhmon Yrityssampo Oy on perustettu 1979 perustamisnimellä Kuhmon Teollisuuskylä Oy Kuhmon kaupungin, Kera Oy:n ja Kuhmo Oy:n toimesta rakentamaan, rakennuttamaan, hallinnoimaan ja vuokraamaan kiinteistöjä Kuhmon kaupungissa toimiville ja tänne muuttaville teollisille ja kaupallisille yrityksille. Nykyisen toiminimen yhtiö otti käyttöön vuonna 1995. Yhtiön liiketoiminta-alueena on kiinteistötoiminnan lisäksi ollut myös elinkeinotoimiston tehtävät. Kuhmon Yrityssampo Oy hoitaa tänä päivänä yhtiön ja kaupungin välisen, vuonna 1998 uudistetun työnjaon mukaisesti vain kiinteistöjensä hallintoon, vuokraukseen ja tilojen rakennuttamiseen ja ylläpitoon kuuluvia tehtäviä. Yhtiön juokseva hallinto on hoidettu 1.11.2010 lukien hallintopalvelusopimuksella Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asuntojen toimesta.

Osakepääoma

Kuhmon kaupunki omistaa kaikki Kuhmon Yrityssampo Oy:n osakkeet ja yhtiö kuuluu Kuhmon kaupunkikonserniin. Yhtiön kotipaikka on Kuhmo. Yhtiön osakepääoma on kertomusvuoden lopussa yhteensä 2 259 387 euroa.

Hallitus

Eero Pöllänen, pj
 Timo Klemetti, varapj.
 Anneli Kinnunen

Kari Peltonen
 Kirsi Virtanen
 Ilmo Komulainen, varajäsen
 Maarit Rauhala, varajäsen

Hallituksen kokouksia pidettiin kuusi kertaa. Yhtiön toimitusjohtajana toimii Pasi Tervo. Tehtävä sisältyy 1.11.2010 allekirjoitettuun yhtiön ja Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asuntojen väliseen hallintopalvelusopimukseen. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 14.3.2018.

Tilintarkastus

Varsinaisena tilintarkastajana toimi KPMG Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajana Antti Kääriäinen KHT, JHT.

Kiinteistönhoito

Yhtiön kiinteistönhoito- ja siivoustehtävät suoritettiin ostopalveluina OP-Kiinteistökeskus Kainuu Oy:n toimesta. Koneellisista lumitöistä yhtiöllä on urakkasopimus Veljekset Pääkkönen Oy:n kanssa.

Talous

Yhtiön kokonaisliikevaihto kertomusvuodelta oli yhteensä 740 676,31 euroa. Rakennusten purkaminen kasvatti liikevaihtoa. Yhtiö alaskirjasi purkukohteet kertomusvuoden tilinpäätöksessä. Omistajan konserniavustus kattoi tyhjiä tiloista syntynyttä hoitoalijäämää. Yhtiön maksuvalmius pysyi hyvänä tilikaudella.

Lainat

Yhtiöllä ei ole pitkäaikaista vierasta pääomaa.

Poistot

Rakennuksista on tehty 4 %:n jäännösarvopoisto. Koneiden ja kaluston jäännösarvopoisto on 10 %.

Vakuutukset

Kaikki kiinteistöt on vakuutettu Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fenniassa. Vakuutusturva kattaa omaisuusvakuutusten lisäksi vastuuvakuutukset.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiö käynnisti kaupungilta vuonna 2017 siirtyneiden, tyhjiillään olevien terveystalon sekä terveysaseman ja oppimiskeskuksen rivitalojen purkamisen kertomusvuonna. Purkukohteet sisältyivät osana Kuhmon kaupunkikonsernin purkuraakkaan. Yhtiö uusi kertomusvuonna Sormulassa Kouko-hallin lämmitysjärjestelmän ja paineilmakompressorin sekä kurssikeskuksen lämmönsiirtimen.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Paikkakunnan väkiluku jatkoi hienoista laskua ja työttömyysaste parani. Puunjalostusyrityksillä on merkittävä vaikutus Kantolan alueen tilojen käytölle ja koko paikkakunnan työllisyydelle. Hallituksen käsityksen mukaan yhtiön toiminta jatkuu häiriöttä seuraavien 12 kk:n aikana.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on -117.868,25 euroa.

3.4 KONSERNIN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018 1 000 €	2017 1 000 €
Toimintatuotot	52 066	50 941
Toimintakulut	-108 581	-106 694
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta		2
Toimintakate	-56 514	-55 750
Verotulot	27 788	29 097
Valtionosuudet	32 246	32 233
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	21	86
Muut rahoitustuotot	845	1 492
Korkokulut	-244	-224
Muut rahoituskulut	-1 332	-242
Vuosikate	2 810	6 691
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelmanmukaiset poistot	-4 872	-4 885
Arvonalentumiset	-9	-210
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut	-3	
Tilikauden tulos	-2 075	1 596
Rahaston muutokset	12	12
Laskennalliset verot		
Vähemmistöosuudet	-238	-159
Laskennalliset verot	-135	-147
Valmistus omaan käyttöön		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 436	1 302

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	47,95	47,75
Vuosikate/Poistot, %	57,56	131,33
Vuosikate, euroa/asukas	337,18	787,26
Asukasmäärä	8 333	8 499

3.5 KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018 1 000 €	2017 1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 810	6 691
Satunnaiset erät	-3	
Tulorahoituksen korjauserät	465	747
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-11 986	-20 934
Rahoitusosuudet investointimenoihin	348	160
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	169	542
Toiminnan ja investointien rahavirta	-8 198	-12 795
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainauksen lisäys	-2	-155
Antolainasaamisten vähennys	152	6
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13 979	21 025
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 619	-4 383
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 266	-186
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	92	107
Vaihto-omaisuuden muutos	-79	10
Saamisten muutokset	-2 107	-902
Korottomien velkojen muutokset	2 925	2 528
Rahoituksen rahavirta	6 075	18 048
Rahavarojen muutos	-2 123	5 253
Rahavarat 31.12.	29 900	32 023
Rahavarat 1.1.	32 023	26 769

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus, %	22,78	31,72
Pääomamenojen tulorahoitus, %	17,45	26,60
Lainanhoitokate	-0,70	1,50
Kassan riittävyys, pv	82	88

3.6 KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018	2017		2018	2017
VASTAAVAA	1000 €	1000 €	VASTATTAVAA	1000 €	1000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	82 919	76 481	OMA PÄÄOMA	42 188	44 636
Aineettomat hyödykkeet	834	927	Peruspääoma	23 580	23 580
Aineettomat oikeudet	226	228	Arvonkorotusrahasto	302	302
Muut pitkävaikutteiset menot	586	684	Muut omat rahastot	12 106	12 117
Ennakkomaksut	23	15	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	8 637	7 334
			Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 436	1 302
Aineelliset hyödykkeet	81 361	74 692	VÄHEMMISTÖOSUUS	3 092	2 854
Maa- ja vesialueet	5 072	5 055			
Rakennukset	40 764	29 158	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 211	11 411	VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	11 467	6 991	Poistoero		
Muut aineelliset hyödykkeet	1 706	1 477	Vapaaehtoiset varaukset		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hank.	10 141	20 600			
Sijoitukset	723	861	PAKOLLISET VARAUKSET	1 922	1 471
Osakkeet ja osuudet	632	620	Muut pakolliset varaukset	1 922	1 471
Muut lainasaamiset	50	202			
Muut saamiset	41	40	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	858	1 017
			Valtion toimeksiannot	448	624
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	405	656	Lahjoitusrahastojen pääomat	289	277
Valtion toimeksiannot		99	Muut toimeksiantojen pääomat	121	117
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	27	20			
Muut toimeksiantojen varat	377	537	VIERAS PÄÄOMA	73 149	64 981
			Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	49 804	40 077
VAIHTUVAT VASTAAVAT	37 885	37 822	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	49 591	39 842
Vaihto-omaisuus	318	239	Lainat julkisyhteisöiltä	213	235
Aineet ja tarvikkeet	318	239	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 987	1 773
Keskeneräiset tuotteet			Ostovelat		
Ennakkomaksut			Muut velat	1 987	1 772
Saamiset	7 667	5 560	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	5 781	10 325
Pitkäaikaiset saamiset	686	557	Joukkovelkakirjalainat	1 312	
Myyntisaamiset			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 446	10 180
Lainasaamiset	686	557	Lainat julkisyhteisöiltä	23	144
Muut saamiset			Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	15 577	12 806
Siirtosaamiset			Saadut ennakot	161	36
Lyhytaikaiset saamiset	6 981	5 003	Ostovelat	4 988	5 827
Myyntisaamiset	3 171	2 925	Muut velat	865	786
Lainasaamiset	57	13	Siirtovelat	9 100	5 755
Muut saamiset	921	999	Laskennalliset verovelat	463	403
Siirtosaamiset	2 832	1 066			
			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	121 209	114 959
Rahoitusarvopaperit	23 959	24 179	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Sijoitukset rahamarkkinainstrum.	23 959	24 179	Omavaraisuusaste, %	37,4	41,3
			Suhteellinen velkaantuneisuus, %	65,1	57,8
Rahat ja pankkisaamiset	5 940	7 843	Konsernin velat ja vastuut-% käyttötuloista	70,9	65,2
			Kertynyt ali-/ylijäämä, 1000 €	6 200	8 637
VASTAAVAA YHTEENSÄ	121 209	114 959	Kertynyt ali-/ylijäämä, 1000 €/asukas	744	1 016
			Konsernin lainat €/asukas	6 726	5 978
			Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	56 047	50 804
			Konsernin velat ja leasingvastuut	8 461	8 273
			Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	743	570
			Asukasmäärä	8 333	8 499

4 TILIKAUDEN TULOS

4.1 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY

Tilikauden tulos	-3 146 803,10

Poistoero

Vähennykset, sumupoistot	42 848,14

Tilikauden alijäämä	-3 103 954,96

Tilikauden 2018 alijäämä -3 103 954,96 euroa merkitään kohtaan tilikauden yli-/alijäämä.

5 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

5.1 KUHMON KAUPUNKISTRATEGIA

Tavoitekuva

Kuhmo – globaalisti tunnettu biotalouden menestystarina metsän keskellä

Tavoitekuva perustuu seuraaviin vahvuuksiin

Metsäklusteri, puutuoteosaaminen ja biotalous

Puhdas luonto ja asuinympäristö

Maailman kamarimusiikin pääkaupunki

Hyvän kasvun ja oppimisen ympäristö

Kiehtova sijainti idän ja lännen rajalla

Strategian ja toiminnan painopistealueet tavoitekuvaan pääsemiseksi

Yritystoiminta ja investoinnit

Kunnan asukkaiden hyvinvointi

Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Talous

Johtaminen ja työyhteisöosaaminen

5.2 TOIMINTASUUNNITELMA 2018 JA SEN TOTEUTUMINEN

Strategian painopiste: YRITYSTOIMINTA JA INVESTOINTIEN KASVU	
Toimenpiteet 2018	Valmiusaste, kommentit
KESKUSHALLINTO - Otetaan käyttöön uudistetut hankintaohjeet - Aktivoidaan hankintatyöryhmän työskentely - Järjestetään yrittäjä- ja hankintatapahtumia yhteistyössä kaupunkiympäristön ja vetovoisuuden palvelualueen kanssa - Edistetään paikallisia hankintoja	Hankintaohjeet ovat valmistuneet ja hyväksytty hallituksessa. Yrittäjä- ja hankintatapahtumia on järjestetty.
VETOVOIMAISUUDEN PALVELUALUE - Woodpolis-hankkeet Woodpolis 2020 Virtuaalikampus Puupohjaiset ratkaisut korjausrakentamisessa - Elinkeinoitoimi-hankkeet Kuhmon matkailun kehittämishanke Kalastusmatkailun edistäminen, koskien kartoitushanke - Osallistuminen Elsa-hankkeeseen (yhteistyötä työllisyyden hoidon sekä kasvun ja oppimisen palvelualueen kanssa)	Käynnistyi 1/18 Kirjattu Kainuun Siltasopimukseen Woodpolis IPT-yritys-ryhmähanke Kainuun Etu Oy Yhteistyö Suomussalmen kanssa sekä Wild Taiga johtoryhmän käynnistyminen Käynnistyi 6/2018 Rahoitus saatu ja hanke on käynnistynyt
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE - Perusopetuksen jokaisella yksiköllä on yhteistyötä/kontakteja yrityksiin; TET-harjoittelupaikkoja järjestetään monipuolisesti - Lukio on säännöllisesti yhteyksissä yrittäjiin ja sidosryhmiin - Ammatillisen koulutuksen reformin mahdollisuuksien hyödyntäminen - Osallistuminen Elsa-hankkeeseen	Alaluokilla tutustumiskohteina Petola ymv, yläluokilla TET-suunnitelman mukaan Sidosryhmäyhteistyötä on tehty suunnitellusti. Työn alla on yhteistyön lisääminen yrittäjien kanssa Reformiin liittyvää työtä tehdään Työpaja osallistuu hankkeeseen, joka käynnistyy 1/2019

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE 1. Tehdään tarvittavat kaavoitukset 2. Laadukas ja palveleva rakennuslupien käsittely 3. Rakennetaan tarpeiden mukaisesti infra uusille yritystonteille 4. Järjestetään hankintailtoja yhteistyössä vetovoimaisuuden palvelualueen ja keskushallinnon kanssa 5. Panostus lähiruoan osuuden kasvattamiseen hankinnoista	Kaavamuutoksia Tuupalan ja Kantolan alueilla ja Lammasjärven ranta-osayleiskaava viireillä. Rakennus-, poikkeus- ja ympäristölupia haetaan sähköisesti Lupapiste-ohjelmalla. Hankintailtoja pidettiin kolme kpl. Lähiruoan käyttö on lisääntynyt.
Strategian painopiste: KUNNAN ASUKKAIDEN HYVINVOINTI	
Toimenpiteet 2018	Valmiusaste, kommentit
KESKUSHALLINTO 1. Hyvinvointikysely asukkaille 2. Kaupungin/kaupunkikonsernin ydintoimintojen määrittäminen 3. Kaupungin edunvalvonta sote- ja maakuntauudistuksessa (sote-palvelut, maasetupalvelut jne...); palvelujen paikallisuus, laatu/palvelevuus 4. Laaditaan hyvinvointikertomus	Jatkuvaa Suunnittelu menossa.
VETOVOIMAISUUDEN PALVELUALUE Kulttuuri- ja tapahtumapalvelut: 1. Kirjasto toimii monitoimitalona; tavoitteena 35 kpl erilaista tapahtumaa, 20 kpl näyttelyitä, kokous- ja luento-tapahtumat 2. Kirjasto toimii oppimisympäristönä peruskoulun ja lukion oppilaille 3. Valmistaudutaan omatoimikirjaston käyttöön ottamiseen vuonna 2019 4. Kaiku-kortti toimintaa jatketaan 5. Monipuolinen tapahtumatarjonta	69 kpl tilaisuuksia, 19 näyttelyä 115 kokous- ja luentotapahtumaa Tuupalan koulun kirjaston käyttö aktiivista AVI:lta saatiin 15.000 € avustus, suunnittelu aloitettu Toteutui 28 kulttuuritilaisuutta

TYÖLLISYYDENHOIDON PALVELUALUE 1. Jatketaan eläke- ja terveys selvitysten hankintaa 2. Vuokrataan Tahko-halli Kantolan teollisuusalueelta; hallissa ja sen piha-alueella jatketaan Green Care -toimintaa ja aktivoidaan pitkäaikaistyöttömiä 3. Toteutetaan kaupungin oma ympäristö- ja työllisyysprojekti 10 kk:n kokeiluna; projektissa työllistettäviä hyödynnetään myös kaupunkiympäristön palvelualueen työtehtävissä 4. Elsa-hanke yhteistyössä vetovoimaisuuden palvelualueen (Woodpolis) ja kaupungin nuorisotoimen kanssa	Kalevalan työterveys Oy:n tekee; sovittu palaverikäytäntö Tahko-halli on vuokrattu ja toiminta on vakiintunut. Projekti toteutui ja projektin työntekijät osallistuivat kaupunkiympäristön palvelualueen työtehtäviin. Elsa-hanke sai myönteisen rahoituspäätöksen. Kh päätti käynnistää hankkeen ja nimesi edustajat hankkeen ohjausryhmään.
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE Varhaiskasvatus: 1. Asiakastytyväisyyskyselyn tekeminen Perusopetus: 1. OPS-kyselyn laadinta ja toteuttaminen huoltajille 2. Digitaalisaation monipuolinen hyödyntäminen 3. Hyte, Koto, aikopa; yhteistyö yksiköiden välillä ja yli kuntarajojen 4. Terveellisten toimitilojen ylläpitäminen 5. Yläkoulun uuden oppimisympäristön suunnittelu Lukio: 1. Toteutetaan asiakaskyselyitä 2. Lisätään digitaalisaation tuomia mahdollisuuksia sekä lähi- että etäopiskelussa ja täydennyskoulutuksessa 3. Yhteistyö oppilaitosten välillä kuntarajat ylittäen 4. Tarjotaan terveelliset opiskelu- ja työskentelyolosuhteet Musiikkiopisto: 1. Toteutetaan asiakaskyselyitä 2. Digitaalisaation monipuolinen hyödyntäminen	Toteutetaan v. 2019 Kysely v. 2019, Digi-tutorit koulutuksessa ja kouluttajina Koto-suunnitelma laadittu Uusi koulu käytössä ja kivikoulun korjaustarve on kartoitettu Opiskelijakyselyt tehtiin suunnitellusti Digitalisaatiota on hyödynnetty aiempaa enemmän täydennyskoulutuksessa On toteutettu Työn alla eri vaihtoehdot tulevaisuuden lukiorakennukseksi Kyselyt suunnitellusti, ehdotettuja toimenpiteitä otetaan käyttöön Uusia iPadeja käytössä, digitalisaatiota hyödynnetään, osallistuminen koulutuksiin osittain etänä

Nuorisotyö: 1. Hyvinvointikysely kaupunkilaisille 2. Osallistuminen Elsa-hankkeeseen 3. Nuorten harrastekortti- asiaan varataan 15 t€:n määrä- raha (nuorisotyö, menokohta 447000/muut palvelut)	Elsa-hanke käynnistyi 1/2019 Harrastekortti voimassa 7.9.-31.12.2018,
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE Liikuntatoimi: 1. Hopea-Sompa 2018 Tilapalvelut/puhtaus- ja ateriapalvelut: 1. käytetään lähiruokaa aina kun mahdollista Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu: 1. kehitetään sähköistä lupapalvelumenetelmää Kunnallistekniikka: 1. Tehdään suunnitelma katuvalaisimien vaihtamisesta led- valoiksi, toteutus; tutkitaan myös ulkoistusmahdollisuus 2. Kuhmo liittyy kuntien energiatehokkuussopimukseen 2017 – 2025 3. Laaditaan hyvinvointikertomus	Järjestettiin onnistuneesti Käyttö on lisääntynyt Lupapiste-ohjelma käytössä. Vaiheittainen saneeraussuunnitelma on teh- ty. Valaistusta on muutettu katujen paran- tamisen yhteydessä. Energiatehokkuussopimuksen on valmistelu käynnissä. On valmistelussa.
Strategian painopiste: ASUKKAIDEN JA VAPAA-AJAN ASUKKAIDEN OSALLISTUMIS- JA VAIKUTTAMIS- MAHDOLLISUUDET	
Toimenpiteet 2018	Valmiusaste, kommentit
KESKUSHALLINTO 1. Palveluiden muotoilussa hyödynnetään asukkaiden an- tama palaute 2. Asukastyytyväisyyskysely	Kyselyä ei ole tehty Ei tehty
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE 1. Varhaiskasvatuksen vanhempainillat 2. Perusopetuksessa järjestetään kuntalaisille/lapsille/nuo- rille erilaisia vaikuttamismahdollisuuksia (eri-ikäisten vai- kuttamiskanavat) 3. Lukiossa toimii opiskelijakunta 4. Lukiossa toteutetaan asiakaskyselyitä 5. Musiikkiopistossa vanhempainillat + konserttitilaisuudet	Toteutunut 3 krt/päiväkotivuosi Oppilaskunnat toimivat, huoltajatapaamisia toteutettu Toimii aktiivisesti Opiskelijakyselyt on toteutettu Toteutettu

6. Nuorisovaltuuston perustaminen	Nuorisovaltuusto on aloittanut 10/ 2018.
Strategian painopiste: TALOUS	
Toimenpiteet 2018	Valmiusaste, kommentit
KESKUSHALLINTO 1. Kiinteistönhoidon osalta selvitys uudelleen organisoinnista 2. Tehdään selvitys ja käydään neuvottelut Kuhmon Jäähalli Oy:n osakkeiden hankkimisesta kaupungille ja jäähallitoiminnan organisoimisesta osana kaupungin liikuntatointa KAIKKI PALVELUALUEET 1. Palvelujen muotoilun ja talouden sopeuttamisen suunnitelma; valmistautuminen SOTE- ja maakuntauudistukseen, prosessien kehittäminen 2. Hyödynnetään skype-kokoukset ja -koulutukset, vähennetään matkustamista 3. Tehostetaan kaupungin eri yksiköiden välistä yhteistyötä ja tehostetaan näin resurssien käyttöä	Uudelleenharkinnassa Neuvottelut pidettiin. Osakkeita ei hankittu. Uusi sopimus valmisteltu, on neuvottelun alla. Aloitettu Lisääntyneet huomattavasti Aktivoitunut kehittäjäkoulutuksen myötä
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE Yksityistiepalvelut: 1. Uudistetaan yksityistiepalveluiden kokous- ja hallinnointitapaa 2. Tarkistetaan yksityistieavustusten avustuskäytäntöä	Tarkistettu kokous- ja avustus-käytäntöä. Yksityistielain muutos tulossa 1.1.2019, vaikuttaa avustuksiin. Järjestetään yksityistiepäivät 26.10.2018.
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE Perusopetus: 1. Mälikadun päiväkodin lakkauttaminen ja Kontion koulun lakkauttaminen, suurempaan yksikköön siirtyminen → hyödynnetään organisoinnissa, logistiikassa ja prosesseissa 2. Hyödynnetään kuntien välinen yhteistyö suunnittelussa, opetuksessa ja koulutuksessa 3. Elsa-hankkeella tehostetaan kaupungin eri yksiköiden välistä yhteistyötä ja resurssien käyttöä	Toteutui 2/2018 Yhteistyötä suunnittelussa, koulutuksessa ja hankkeissa Työpaja mukana Elsa-hankkeessa, joka alkaa 1/2019

Strategian painopiste: JOHTAMINEN JA TYÖYHTEISÖOSAAMINEN	
Toimenpiteet 2018	Valmiusaste, kommentit
KESKUSHALLINTO 1. Uusi kaupunginjohtaja aloittaa työskentelyn Kuhmossa, johtoryhmätyöskentelyn organisoiminen 2. Rekrytoidaan asiantuntija kehittämään kaupungin digitaalisuutta, järjestelmien hallintaa ja hyödyntämistä, asianhallintaa ja prosesseja yhteistyössä yksiköiden esimiesten kanssa 3. Työtyytyväisyyskysely, tulosten viestiminen ja toimenpidesuunnitelmat	Toteutui Ei rekrytoida toistaiseksi Kysely tehty, purut tehty
KAIKKI PALVELUALUEET 1. Kehityskeskustelut 2. Tyky-päivät 3. Henkilöstöpolitiikan noudattaminen 4. Henkilöstön kehittäminen kehittämis- ja koulutussuunnitelman mukaisesti	Kehityskeskustelu-, Kehittäjä- ja Viestintäkoulutukset/ kasvun ja oppimisen palvelualueen jokaisesta yksiköstä osallistuja/ osallistujia Tuotekehitystyön oppisopimuskoulutus alkamassa

5.3 MITTARISTO

Toiminnan paino- pistealue	KRIITTINEN MENESTYS- TEKIJÄ	MITTARI	TAVOITEARVO (TA 2018)	Toteuma 31.12.2018
YRITYSTOIMINTA JA INVESTOINTIEN KASVU	Yritysmönteisyys päätöksenteossa ja kaupungin toiminnassa Yhteistyö kaupungin ja yrittäjien välillä sekä yrittäjien kesken Koulutetun työvoiman saatavuus ja koulutustason nostaminen Onnistuminen ammattikoulutuksen murroksessa Paikallisuuden huomioiminen hankinnoissa Saavutettavuus Kaupungin imagoviestinnän onnistuminen	Tilastokeskuksen kuntabarometrin liikevaihto- ja palkkasummakehitys Paikallisten hankintojen osuus kaupungin hankinnoista	Myönteinen kehitys	Todella hyvä kehitys vuonna 2018
KUNNAN ASUKKAIDEN HYVINVOINTI	Ydintoiminnot omana tuotantona Onnistunut kaavoitus suhteessa tavoitteisiin Ennaltaehkäisevien toimenpiteiden onnistuminen Reittien, pyöräteiden, polkujen sekä niiden valaistuksen kunto Edunajamisen onnistuminen sote-palveluissa Kotimaisen lähiruoan osuus aterioista Riittävien palvelujen muotoilu asiakkaiden näkökulmasta, eri palve-	Hyvinvointitutkimuksen tulokset/hyvinvointikertomus Asukastyytyväisyys	Positiivinen kehitys Positiivinen kehitys	Kehitys oli positiivista, parantamista edelleen Ei mitattu

	luntuottajia hyödyntäen Eri ryhmien kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämisessä sekä perukassa että taajamassa Hyvä yhteistyö 3. sektorin kanssa Digitaalisaation hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa Saavutettavuus ja toimivat liikenneyhteydet			
ASUKKAIDEN JA VAPAA-AJAN ASUKKAIDEN OSALLISTUMIS- JA VAIKUTTAMIS-MAHDOLLISUUDET	Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia Epävirallisten kontaktien mahdollistaminen Luottamushenkilöiden työpanoksen hyödyntäminen Digikehitystyön onnistuminen	Osallistuvien määrä kaupungin järjestämissä tilaisuuksissa ja kyselyissä Asukastyytyväisyys Kuntalaisaloitteiden määrä Digitaalisten palvelujen kattavuus ja ajantasaisuus	Positiivinen kehitys	Ei mitattu
TALOUS	Sopeutuminen sote- ja maakuntauudistukseen Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut Yhteistyö yli kuntarajojen Johtaminen Yhtiökokousedustajien ja yhtiöiden hallitusten jäsenten oman roolin edellyttämä osaaminen ja toiminta kaupunkikonsernin kokonaiseduksi	Tulos, t€ Vuosikate, t€ Lainan määrä €/asukas Kertynyt yli-/ alijäämä Lainojen keskiporkko % Vuosikate/poistot - %	>0 >2,5 M€ < 4.000 >2,3 M€ < 0,7 % >98 %	- 3,1 M€ - 0,6 m€ 4.378 €/asukas - 183 t€ 0,5 % - 23,62 %

JOHTAMINEN JA TYÖYHTEISÖ- OSAAMINEN	Johtaminen, esimiestyös- kentely ja viestintä tuke- vat strategian toteutusta	Työtyytyväisyys	Positiivinen kehitys	Positiivinen kehi- tys, parannettavaa on
	Osuva koulutus ja henki- löstösuunnittelu	Kehityskeskustelut	100 %	Ei toteutunut
	Laadukkaat henkilöstö- käytännöt	Poissaolo-%	< 5 vuoden keski- arvo (2014-2017 3,64)	3,17
	Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan			
	Uudistuminen ja kehitty- vät toimintatavat			

5.4 KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN, Kuhmon kaupunki

YHTEENVETO TALOUSARVION TOTEUTUMISESTA

Kuhmon kaupunki	Tuloslaskelma (ulkoinen)									
	Toteuma 2018, €	TA 2018, €	KS 2018 €	KS - TA, ero, €	KS - TA, ero, %	Tot - KS, ero, €	Tot - KS, ero, %	TP 2017, €	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Myyntituotot	3 150 257	3 336 758	3 336 758	0,0	0,0	-186 501	-5,6	3 269 409	-119 152	-3,6
Maksutuotot	761 277	794 075	794 075	0,0	0,0	-32 798	-4,1	767 599	-6 322	-0,8
Tuet ja avustukset	1 087 460	1 116 292	1 116 292	0,0	0,0	-28 832	-2,6	1 287 628	-200 168	-15,5
Muut toimintatuotot	1 673 291	1 684 215	1 684 215	0,0	0,0	-10 924	-0,6	1 678 825	-5 534	-0,3
TOIMINTATUOTOT	6 672 285	6 931 340	6 931 340	0,0	0,0	-259 055	-3,7	7 003 461	-331 177	-4,7
Henkilöstökulut (ulk.)	-15 721 667	-16 260 703	-16 260 703	0,0	0,0	539 036	-3,3	-16 398 518	676 851	-4,1
Palvelujen ostot	-45 107 155	-43 066 678	-43 066 678	0,0	0,0	-2 040 477	4,7	-43 942 796	-1 164 359	2,6
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 127 969	-3 076 663	-3 076 663	0,0	0,0	-51 306	1,7	-3 085 367	-42 603	1,4
Avustukset	-2 087 321	-2 278 539	-2 278 539	0,0	0,0	191 218	-8,4	-2 747 630	660 309	-24,0
Muut toimintakulut	-1 120 299	-993 753	-993 753	0,0	0,0	-126 546	12,7	-489 067	-631 232	129,1
TOIMINTAKULUT	-67 164 412	-65 676 336	-65 676 336	0,0	0,0	-1 488 076	2,3	-66 663 377	-501 034	0,8
TOIMINTAKATE	-60 492 127	-58 744 996	-58 744 996	0,0	0,0	-1 747 131	3,0	-59 659 916	-832 211	1,4
Verotulot	27 787 540	28 457 000	28 457 000	0,0	0,0	-669 460	-2,4	29 096 671	-1 309 131	-4,5
Valtionosuudet	32 246 261	31 887 408	31 887 408	0,0	0,0	358 853	1,1	32 233 497	12 764	0,0
Rahoitustuotot ja -kulut	-142 735	910 000	910 000	0,0	0,0	-1 052 735	-115,7	1 192 799	-1 335 534	-112,0
VUOSIKATE	-601 062	2 509 412	2 509 412	0,0	0,0	-3 110 474	-124,0	2 863 051	-3 464 112	-121,0
Poistot	-2 545 741	-2 550 000	-2 550 000	0,0	0,0	4 259	-0,2	-2 311 223	-234 518	10,1
Poistoeron lisäys/vähennys	42 448	42 448	42 448	0,0	0,0	0	0,0	42 448	0	0,0
Satunnaiset erät	400	0	0	0,0	0,0	400	0,0	0	400	0,0
TILIKAUDEN TULOS (UL)	-3 103 955	1 860	1 860	0,0	0,0	-3 105 815	-166 970,3	594 276	-3 698 231	-622,3

Kuhmon kaupungin tulos toteutui 3 106 euroa talousarvioita heikompana ja oli – 3 104 tuhatta euroa alijäämäinen. Tulokseen ei sisälly poikkeuseriä.

Toimintakate oli – 60 492 (-59 660) tuhatta euroa ja jäi tavoitellusta – 1 747 euroa.

Toimintatuotot olivat 6 672 (7 003) tuhatta euroa. Ne jäivät talousarviosta - 259 tuhatta euroa. Metsänmyyntitilityksiä siirtyi vuodelle 2019 ja ne toteutuivat – 165 tuhatta euroa talousarviota pienempänä. Elinkeinopalveluiden hankkeiden tukieurot toteutuivat – 71 tuhatta euroa ja konevuokratuotot – 84 tuhatta euroa arvioitua pienempinä. Toimintatuot-
toihin sisältyi talousarvion ulkopuolisia myyntivoittoja koneiden myynnistä + 87 tuhatta euroa. Muut palvelumaksut jäivät tavoitteesta – 33 tuhatta euroa.

Toimintakulut olivat 67 164 (66 663) tuhatta euroa ja ylittivät talousarvion 1 488 tuhannella eurolla.

Henkilöstökulut olivat 15 722 (16 398) tuhatta euroa ja alittivat kokonaisuutena talousarvion - 539 tuhannella eurolla, josta palkkojen ja palkkioiden osuus - 161 tuhatta euroa ja henkilöstösivukulujen osuus - 377 tuhatta euroa. Sivukulu-
prosentin toteuma oli 24,5 %, kun se edellisellä vuonna oli 25,31 %. Kasvun ja oppimisen palvelualueella palkat alittivat talousarvion - 140 tuhannella eurolla ja kaupunkiympäristön palvelualueella - 99 tuhannella eurolla. Työllisyyden hoidon määrärahaisten palkkauksessa palkkabudjetti ylitettiin 81 tuhannella eurolla.

Palveluja hankittiin yhteensä 45 107 (43 943) tuhannella eurolla. Palvelujen ostot toteutuivat 2 040 tuhatta euroa bud-
jetoitua suurempina SOTE-kulujen ylityksessä 2 585 tuhannella eurolla. Muiden palveluiden ostot alittuivat - 545 tuhan-
nella eurolla. Merkittävimmät alitukset olivat elinkeinopalveluiden asiantuntijapalveluiden hankinnat – 191 tuhatta euroa ja elinkeinoelämän kehittämismäärärahat - 150 tuhatta euroa. Kaikkia suunniteltuja kehittämishankkeita ei toteutettu. Aluepelastustoimintaan budjetoidut määrärahat alittuivat – 74 tuhannella eurolla.

Aineiden ja tarvikkeiden hankinnat olivat 3 128 (3 085) tuhatta euroa. Aineissa ja tarvikkeissa oli ylitystä yhteensä 51,
josta koulutarvikkeiden hankinnat selittävät 46 tuhatta euroa.

Avustuksia maksettiin yhteensä 2 087 (2 747) tuhatta euroa. Maksetut avustukset alittuivat - 191 tuhannella eurolla. Tästä selittävät lasten kotihoidon tuet ja kuntalisät – 127 tuhatta euroa, työmarkkinatuki – 79 tuhatta euroa, työllistä-

mistuet – 37 tuhatta euroa ja yksityistieavustukset – 77 tuhatta euroa. Konserniavustuksia maksettiin 139 tuhatta euroa ennakoitua enemmän. Kuhmon Yrityssammon hallussa olleita tyhjiä toimitiloja purettiin. Purkukulujen kattamiseksi kaupunki maksoi Yrityssammolle konserniavustusta.

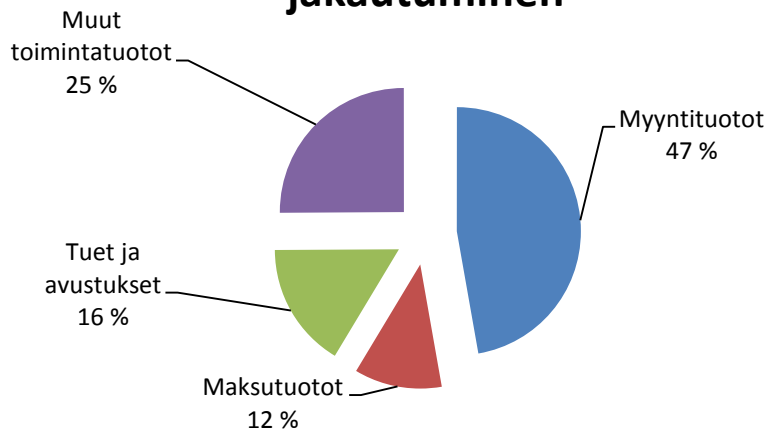
Muut toimintakulut toteutuivat 1 120 (489) tuhannen suuruisina. Muut toimintakulut ylittyivät 126 tuhannella eurolla. Tästä selittää maa-alueiden (tontti Kalevalan kankaalta) myyntitappiot 85 tuhatta euroa.

Verotuottojen toteuma oli 27 788 (29 097) tuhatta euroa. Tuottojen ennustaminen tehdään kuntaliiton asiantuntijoiden toimesta ns. verokehikkoon. Ennustaminen vuonna 2008 oli harvinaisen hankalaa. Verotuotot toteutuivat – 669 tuhatta euroa budjetoitua pienempinä. Pääosin poikkeama johtuu vuoden 2017 verotukseen liittyvistä korjauseurista (palautukset). Kunnan tuloverot jäivät tavoitteesta – 377 t€ ja yhteisöverotuotot – 306 tuhatta euroa.

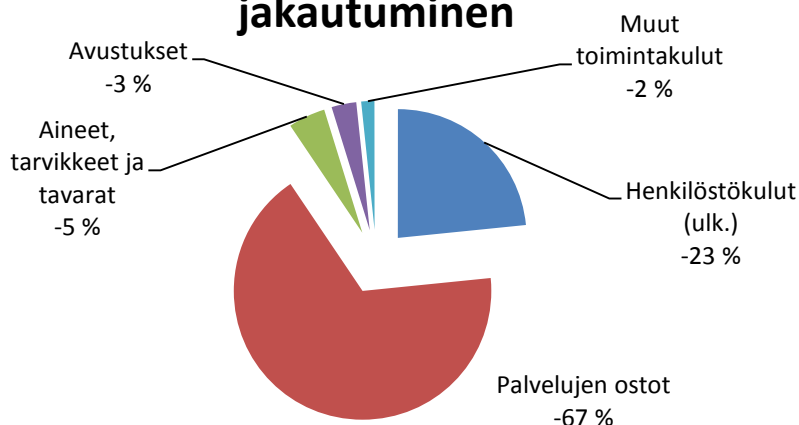
Valtionosuuksia saatiin 32 246 (31 887) tuhatta euroa. Tuotot ylittivät talousarvion + 359 tuhatta euroa.

Rahoitustuotot ja kulut toteutuivat negatiivisina – 143 (1 193) tuhannen euron suuruisina. Rahoitustuotot ja -kulut nettona alittivat talousarvion – 1 052 tuhatta euroa. Korkotuotot ja -kulut toteutuivat nettona 65 tuhatta euroa budjetoitua parempina. Rahoitusarvopapereiden nettotuotto jäi tavoitteesta – 1 117 tuhatta euroa.

Toimintatuotot, 6,7 milj. € jakautuminen

Toimintakulut, 67,2 milj. € jakautuminen

5.5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

KOHDE	TA muutosten jälkeen 2018	TOTEUMA 2018	ERO
Vesi- ja viemärlaitos	-665 600	-743 965	78 365
Talonrakennus	-886 200	-1 264 526	378 326
Kaavatiet	-678 000	-677 480	-520
Puistot ja yleiset alueet	-278 000	-204 200	-73 800
Irtain omaisuus	-831 800	-538 414	-293 386
Kiinteistö- ja osakejärjestelyt	0	46 035	-46 035
YHTEENSÄ	-3 339 600	-3 382 550	42 950

Vesi- ja viemärlaitoksen investoinnit ylittivät 78 tuhannella eurolla. Talohaaroihin liittyvä kustannukset ylittivät 118 tuhannella eurolla ja vastaavasti rahoituksesta jäi toteutumatta 121 tuhatta euroa. Siirtovesijohto- ja viemärikustannukset alittuivat 96 tuhannella eurolla.

Talonrakennuksessa yhtenäiskouluun liittyvistä investoinneista osa jäi vuonna 2017 toteutumatta ja niitä siirtyi vuodelle 2018 383 tuhatta euroa. Vuonna 2017 aloitettuun Tuupalan ruokalarakennus-investointiin liittyviä kustannuksia toteutui vuonna 2018 322 tuhatta euroa. Toteutumatta kokonaan jäivät terveyskeskuksen hanke- ja arkkitehtisuunnittelu (70 t€), urheilukeskuksen katon korjaus (18 t€), Louhelan katto (22 t€) ja Uimahallin peruskorjauksen suunnittelu (10 t€). Valtuuston päätöksellä 16.10.2018 § 58 siirrettiin Piilolan koulun lattian peruskorjaukseen varatusta määrärahasta 45 tuhatta euroa Tuupalan keittiön uunien hankintaa ja 62 tuhatta euroa Jäähallin korjauskustannuksiin sekä päätöksellä § 57 Tuupalan yhtenäiskouluun varatusta määrärahasta uuden koulun piha-alueen rakentamiseen 62 tuhatta euroa ja piharakennuksiin 58 tuhatta euroa.

Kaavateiden osalta Tuupalan koulun lähiliikunta- ja ulkoalueen rakentamisen kustannukset ylittivät 97 tuhannella eurolla. Vastaavasti avustusta lähiliikunta-alueen rakentamiseen saatiin 87 tuhatta euroa enemmän vrt. budjetoituun.

Osa investoinneista irtaimen omaisuuteen jäi toteutumatta tai toteutui suunniteltua pienempänä. Kaupunginhallituksen päätöksen 6.11.2018 § 233 mukaisesti kaupunki lunasti jäähalliyhtiöltä joustokaukalon, pelivalaistuksen ja katsomorakenteet (64 t€). Talousarviossa investointiin oli varattu 138 tuhatta euroa.

Kauden merkittävimmät investoinnit olivat:

Kohde:	Milj. €
Tuupalan uusi koulu	0,4
Tuupalan ruokalarakennus	0,3
Talohaarat	0,3
Siirtovesijohto- ja viemäri	0,2
Tuupalan lähiliikunta- ja ulkoalue	0,2

TARKEMPI SEURANTA INVESTOINNEISTA 2018

		TA muutosten jälkeen 2018	Tot 1 - 12/2018	Tot 1-12/2018/ TA2018 muutosten jälkeen %	TA - TOT 2018
Tilaus		EUR	EUR		EUR
Kuhmo, investoinnit		-3 339 600	-3 382 550	101,3	42 950
1260018	Vesiliittymien rakentaminen (1260000)	-20 000	-8 391	42,0	-11 609
1260089	Siirtovesijohto ja -viemäri	-325 000	-228 464	70,3	-96 536
1260090	Talohaarat	-206 000	-323 598	157,1	117 598
1260019	Viemäriverkoston saneeraus (1260000)	-40 000	-42 438	106,1	2 438
1260091	Oravapolun viemäriverkoston saneeraus	-15 000	-12 690	84,6	-2 310
1260092	Hankarannan viemärikaivojen säätökansist	-15 000	-11 292	75,3	-3 708
1260093	Lakkatie viemäriverkoston saneeraus	-35 000	-28 587	81,7	-6 413
1260094	Pennitien- ja jätev.puhd.tuloviem.sujutus	-90 000	-62 375	69,3	-27 625
1260082	Vesimittarien vaihto	-10 000	-9 293	92,9	-707
1260080	Vesijohtovoventtiilien vaihto	-15 000	-9 005	60,0	-5 995
1260095	Vesihuollon logiikka- ja valvomopäivitys	-50 000	-61 530	123,1	11 530
1260096	Jätevedenpuh.altaan putk.saneer.suunn.	-10 000	-4 359	43,6	-5 641
1260097	Jätevesipumpp.ohjausten muutostyöt	-20 000	-5 836	29,2	-14 164
1260250	Vesi- ja viemärilaitos, rahoit.os., tulo	185 400	63 893	34,5	121 507
	VESI- JA VIEMÄRILAITOS	-665 600	-743 965	111,8	78 365
1261150	Maa- ja vesialueiden myynti		99 262		-99 262
1261152	Maa- ja vesialueiden hankinta		-53 227		53 227
	KIINTEISTÖ- JA OSAKEJÄRJESTELYT	0	46 035		-46 035
1262901	Terveysas.hanke- ja arkkitehtisuunnittelu	-70 000	0	0,0	-70 000
1270136	Terveysasema, varavoima	-70 000	-42 893	61,3	-27 107
1262902	Terveysas.korj.kaukol.kontti ym.	-150 000	-11 204	7,5	-138 796
1270124	Yhtenäiskoulu	0	-382 818		382 818
1270138	Tuupalan ruokalarakennus	-70 000	-175 458	250,7	105 458
1263001	Tuupalan yläkoulun saneer.suunn.ja tot.	-40 000	-62 355	155,9	22 355
1263501	Piilolan koulun lattian peruskorjaus	-142 600	-11 110	7,8	-131 490
1264001	Hietap.koulun keitt.kalust. ja katto	-20 000	-29 382	146,9	9 382
1263601	Urheilukeskuksen katto	-17 900		0,0	-17 900
1263701	Hiihtokeskuksen katto,ulko-ovi,maalau	-42 300	-7 643	18,1	-34 658
1270142	Lohela katto	-22 000		0,0	-22 000
1263801	Rantapaviljongin saneeraus (katto+kaivo)	-29 000	-31 018	107,0	2 018
1263901	Uimahallin peruskorjauksen suunnittelu	-10 000		0,0	-10 000
1270141	Rakennusautomaatio, säätölait. ja valvon	-20 000	-10 013	50,1	-9 987
1270144	Tuupalan P-aluejärjestelyt		-26 592		26 592
1270145	Uuden koulun piharakennukset	-58 000	-55 564	95,8	-2 436
1270146	Uuden koulun piha-alueen rakentaminen	-62 000	-44 746	72,2	-17 254
1270147	Tuupalan ruokalarakennus (omajoht. rak.)		-321 714		321 714
1270134	Terveysasema, laajennus ja muutostyöt		-7 809		7 809
1270159	Jäähallin pukuhuone	-62 400	-44 207	70,8	-18 193
	TALONRAKENNUS	-886 200	-1 264 526	142,7	378 326
1272012	Liikenneturvallisuutta parantavat rakent	-15 000	-5 298	35,3	-9 703
1272108	Sudenpolku	-153 000	-143 836	94,0	-9 164
1272109	Teerenpolku	-41 000	-46 465	113,3	5 465
1272110	Oravapolku	-33 000	-23 382	70,9	-9 618

1272105	Karhunpolku	-127 000	-137 524	108,3	10 524
1272111	Lakkatien päällyst.Huoltotie-Saarikosken	-60 000	-84 095	140,2	24 095
1272091	Korkeamäentie vä Peuranpolku-Riihimäenti	-75 000	-75 654	100,9	654
1272112	Tapionkadun pintavesiviemäröinti	-50 000	-23 386	46,8	-26 614
1272113	Jauratie	-59 000	-76 141	129,1	17 141
1272058	Kainuuntien ja Koulukadun jysintä ja pä	-50 000	-51 396	102,8	1 396
1272092	Kunnallistekniikan suunnittelu (1272042)	-15 000	-10 304	68,7	-4 696
	KAAVATIET	-678 000	-677 480	99,9	-520
1273762	Tuupalan koulun laajen.lähiliik. ja ulko	-140 000	-237 373	169,6	97 373
1273765	Tulot, Tuupalan lähiliikunta-alueen rak.	35 000	121 800	348,0	-86 800
1273068	Urheilukentän nurmipinn.uudistaminen	-60 000	-46 982	78,3	-13 018
1273060	Tulot, Urheilukeskus	12 000	27 000	225,0	-15 000
1273759	Yleisten alueiden suunn. venes. ja parkk	-10 000	-9 949	99,5	-51
1273062	Haatajärven kunnostus	-10 000		0,0	-10 000
1273065	Tulot, Haatajärven kunnostus	5 000		0,0	5 000
1273763	Kantolan alueen sprinklaus	-90 000	-20 463	22,7	-69 537
1273766	Hyryntien linja-autopysäkki		-22 606		22 606
1273767	Tulot, Hyryntien linja-autopysäkki		11 303		-11 303
1273761	Venes. ja viitoit. rak.,koskir. kunnost.	-100 000	-140 932	140,9	40 932
1273901	Tulot, Venesatamien ja viitoitusten rake	80 000	114 000	142,5	-34 000
	PUISTOT JA YLEISET ALUEET	-278 000	-204 200	73,5	-73 800
1284063	Dynasty-asiahallinta ja sähköinen kokous	-11 700	-11 298	96,6	-402
1283032	Kaup.hall/Www-sivujen uusiminen		-8 247		8 247
1283034	Jäähallin kaukalo	-136 700		0,0	-136 700
1283046	Salin kalusteet, Tuupalan alakoulu	-140 000	-126 749	90,5	-13 251
1283040	Käsityön opetustil. varust./Tuupala alak	-30 000	-15 902	53,0	-14 098
1283041	Liikunnan opetustil. varust./Tuupala alak	-55 000	-40 269	73,2	-14 731
1283042	Musiikin opetustil. varust./Tuupala alak	-48 000	-47 350	98,6	-650
1283047	Kalusteet ja tarvikkeet, Tuupala alakoul	-50 000	0	0,0	-50 000
1284043	Kyläkoululle liikunta- ja välituntivälin	-9 000	-8 425	93,6	-575
1283049	Kalusteet ja laitteet, Tuupala yläkoulu	-19 000	-18 465	97,2	-535
1283048	Kalusteet ja tarvikk., Tuupala päiväkot	-25 000	-25 330	101,3	330
1283036	Lukio,laitteet ja kalusteet	-10 000	0	0,0	-10 000
1283039	Irtokalusteet, Tuupalan uusi koulu		-8 893		8 893
1284086	Kuormaaja 7-9 tn, käytetty	-40 000	-37 500	93,8	-2 500
1284087	Ruohonleikkuri	-21 000	-21 355	101,7	355
1284056	Tkn.ltk/Ateriapalv.Tuupalan keittiön kal	-15 000	-13 649	91,0	-1 351
1284067	Siivouskone	-30 000	-16 390	54,6	-13 610
1284073	Kaavan pohjakartan uudistus ja N2000 kor	-15 000		0,0	-15 000
1284088	Lammasjärven osayl.kaavan laatiminen	-25 000	-36 273	145,1	11 273
1284078	Suunnistuskartat Kain.Rastiviikolle+opas	-10 000	-3 297	33,0	-6 703
1273067	Kaupungin hoidossa ol. nuortio- ja tauko	-25 000		0,0	-25 000
1284089	Rak.valvonn.lupapisteohj.+kuntanet	-9 000		0,0	-9 000
1284077	Jäähallin kaukalo	-62 400	-63 592	101,9	1 192
1284092	Tuupalan keittiön uunit 3 kpl	-45 000	-42 894	95,3	-2 106
1284090	Kuhmon koskien kartoitus- ja kunn. hanke		-5 938		5 938
1284091	Tulot, Kuhmon koskien kart.ja kunn. hank		3 563		-3 563
1283991	Kaluston myynti		9 837		-9 837
	IRTAIN OMAISUUS	-831 800	-538 414	64,7	-293 386

5.6 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN

Rahoituksen toteutunut kassavaikutus oli -649 tuhatta euroa, kun talousarvion mukainen kassavaikutus oli 1,3 tuhatta euroa.

Toiminnan vahavirta (vuosikate) toteutui – 3,2 miljoonaa euroa ennakoitua huonompana. Vuosikatteen jäämään suurimmat syyt olivat sote-kulujen ylittyminen 2,6 miljoonalla eurolla, verotuottojen jäänti tavoitteesta 0,7 miljoonalla eurolla ja nettomääräisten rahoitustuottojen ja –kulujen jäänti tavoitteesta 1,1 miljoonalla eurolla. Positiivista vaikutusta kassaan tuli henkilöstökulujen alittaessa budjetin 0,5 miljoonalla eurolla, sote-kuluista puhdistettujen palvelujen ostojen alittaessa budjetin 0,5 miljoonalla eurolla ja valtionosuuksien toteutuessa 0,4 miljoonaa euroa ennakoitua parempana.

Investointien rahavirta toteutui 92 tuhatta euroa ennakoitua suurempana. Tarkemmat erittelyt ovat tilinpäätöksen kohdassa 5.7.

Vuoden 2017 talousarviolainan nostoja (pitkäaikaiset lainat) siirtyi vuodelle 2018. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 4,8 miljoonaa euroa ennakoitua enemmän. Toisaalta lyhytaikaisia kuntatodistussopimuksia kuitattiin pois 5,5 miljoonaa ennakoitua enemmän. Muussa maksuvalmiuden muutoksessa näkyy korottomien velkojen kasvussa SOTE-kuntayhtymän lisämaksu 2,5 miljoonaa euroa, joka vuoden vaihteessa kirjattiin tilivelkoihin. Lyhytaikaiset siirtovelat valtiolle kasvoivat 0,7 miljoonaa euroa. Joulukuun negatiiviset verotilitykset kirjattiin siirtovelkoihin.

Yritys Kuhmon kaupunki		Kuhmon kaupunki	
TA 2018		Kum. toteuma 1 - 12 .2018	Ero TA - TOT
	EUR	EUR	EUR
TOIMINNAN RAHAVIRTA			
Vuosikate	2 509 412,10	-601 061,65	-3 110 473,75
Satunnaiset erät			
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	-54 327,39	-54 327,39
TOIMINNAN RAHAVIRTA	2 509 412,10	-655 389,04	-3 164 801,14
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA			
Investointimenot	-3 594 606,00	-3 833 206,30	-238 600,30
Rahoitusosuudet investointimenoihin	317 400,00	341 557,86	24 157,86
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	122 073,45	122 073,45
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-3 277 206,00	-3 369 574,99	-92 368,99
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-767 793,90	-4 024 964,03	-3 257 170,13
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA			
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET	95 500,00	246 907,34	151 407,34
Antolainasaamisten lisäykset	-22 500,00		22 500,00
Antolainasaamisten vähennykset	118 000,00	246 907,34	128 907,34
LAINAKANNAN MUUTOKSET	673 598,00	-38 402,00	-712 000,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 212 000,00	9 000 000,00	4 788 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 538 402,00	-3 538 402,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-5 500 000,00	-5 500 000,00
OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET			
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET		3 167 711,79	3 167 711,79
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos		2 596,35	2 596,35
Vaihto-omaisuuden muutos			
Saamisten muutos		-41 644,00	-41 644,00
Korottomien velkojen muutos		3 206 759,44	3 206 759,44
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	769 098,00	3 376 217,13	2 607 119,13
RAHAVAROJEN MUUTOS	1 304,10	-648 746,90	-650 051,00
RAHAVAROJEN MUUTOS		-648 746,90	
Rahavarat kauden lopussa		21 488 019,27	
Rahavarat 1.1.		22 136 766,17	

5.7 PALVELUALUEIDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

5.7.1 KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Keskusvaalilautakunta (ulkoinen)										
	Toteuma, 2018, €	Ta 2018, €	KS 2018, €	KS-Ta, €	KS-TA, %	Tot - KS, €	Tot - KS, %	TP 2017, €	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Myyntituotot	15 785			0	0,0	15 785	0,0		0	0,0
Maksutuotot				0	0,0	0	0,0		0	0,0
Tuet ja avustukset		31 896	31 896	0	0,0	-31 896	0,0		0	0,0
Muut toimintatuotot	148			0	0,0	148	0,0		148	0,0
TOIMINTATUOTOT	15 933	0	0	0	0,0	15 933	0,0	0	0	0,0
Henkilöstökulut (ulk.)	-7 582	-16 920	-16 920	0	0,0	9 338	0,0	-10 045	2 462	-24,5
Palvelujen ostot	-3 411	-6 497	-6 497	0	0,0	3 086	0,0	-3 198	-214	6,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-441	-1 330	-1 330	0	0,0	889	0,0	-577	136	-23,6
Avustukset				0	0,0	0	0,0	-212	212	-100,0
Muut toimintakulut	-391	-700	-700	0	0,0	309	0,0	-6	-385	6 761,9
TOIMINTAKULUT	-11 826	-25 447	-25 447	0	0,0	13 621	0,0	-14 038	2 212	-15,8
TOIMINTAKATE	4 107	-25 447	-25 447	0	0,0	29 554	0,0	-14 038	18 145	-129,3

Vuonna 2017 pidettiin kunnallisvaalit ja tammikuussa 2018 presidentinvaali.

5.7.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunta (ulkoinen)										
	Toteuma, 2018, €	Ta 2018, €	KS 2018, €	KS-Ta, €	KS-TA, %	Tot - KS, €	Tot - KS, %	TP 2017, €	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Myyntituotot				0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
Maksutuotot				0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
Tuet ja avustukset				0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
Muut toimintatuotot				0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
Henkilöstökulut (ulk.)	-4 702	-4 400	-4 400	0	0,0	-302	6,9	-5 049	347	-6,9
Palvelujen ostot	-17 113	-14 200	-14 200	0	0,0	-2 913	20,5	-18 150	1 036	-5,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24	-30	-30	0	0,0	6	0,0	-33	9	-28,2
Avustukset				0	0,0	0	0,0		0	0,0
Muut toimintakulut				0	0,0	0	0,0		0	0,0
TOIMINTAKULUT	-21 839	-18 630	-18 630	0	0,0	-3 209	17,2	-23 232	1 393	-6,0
TOIMINTAKATE	-21 839	-18 630	-18 630	0	0,0	-3 209	17,2	-23 232	1 393	-6,0

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2018 aikana 11 kertaa. Henkilöstökulut sisältävät tarkastuslautakunnalle maksetut palkkiot. Tilintarkastusyhteisönä vuosina 2017-2018 toimi KPMG Oy Ab, vastuullisena tilintarkastajana KHT, JHTT Antti Kääriäinen.

5.7.3 KAUPUNGINVALTUUSTO

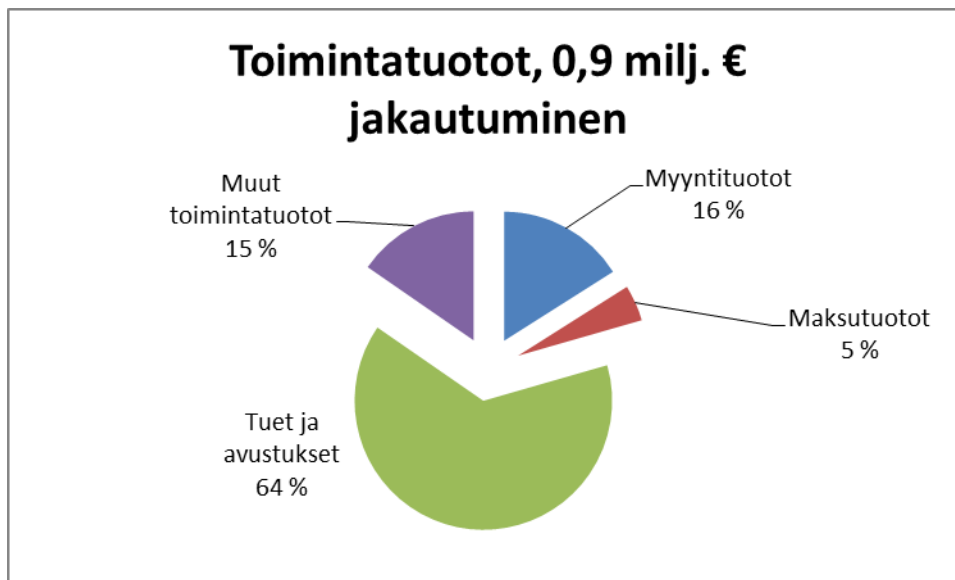
Kaupunginvaltuusto (ulkoinen)										
	Toteuma, 2018, €	Ta 2018, €	KS 2018, €	KS-Ta, €	KS-TA, %	Tot - KS, €	Tot - KS, %	TP 2017, €	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Myyntituotot				0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
Maksutuotot				0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
Tuet ja avustukset				0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
Muut toimintatuotot				0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0	0,0
Henkilöstökulut (ulk.)	-36 769	-30 000	-30 000	0	0,0	-6 769	22,6	-47 553	10 784	-22,7
Palvelujen ostot	-9 158	-7 380	-7 380	0	0,0	-1 778	24,1	-19 556	10 398	-53,2
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-728			0	0,0	-728	0,0	-2 643	1 915	-72,4
Avustukset				0	0,0	0	0,0	-425	425	-100,0
Muut toimintakulut	-6 918	-7 000	-7 000	0	0,0	82	0,0	-7 447	529	-7,1
TOIMINTAKULUT	-53 574	-44 380	-44 380	0	0,0	-9 194	20,7	-77 625	24 051	-31,0
TOIMINTAKATE	-53 574	-44 380	-44 380	0	0,0	-9 194	20,7	-77 625	24 051	-31,0

Kaupunginvaltuusto kokoontui vuoden 2018 aikana 10 kertaa.

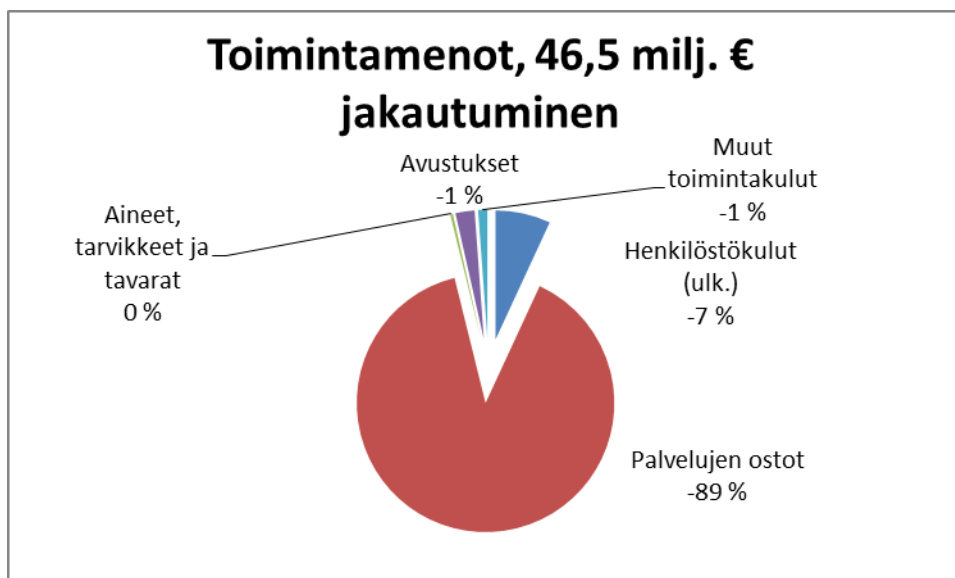
5.7.4 KAUPUNGINHALLITUKSEN TOIMIALA

Kaupunginhallitus (ulkoinen)										
	Toteuma, 2018, €	Ta 2018, €	KS 2018, €	KS-Ta, €	KS-TA, %	Tot - KS, €	Tot - KS, %	TP 2017, €	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Myyntituotot	148 005	140 580	140 580	0	0,0	7 425	5,3	199 293	-51 288	-25,7
Maksutuotot	41 755	37 000	37 000	0	0,0	4 755	0,0	32 340	9 414	29,1
Tuet ja avustukset	591 404	624 896	624 896	0	0,0	-33 492	-5,4	826 446	-235 042	-28,4
Muut toimintatuotot	142 032	161 040	161 040	0	0,0	-19 008	-11,8	177 287	-35 255	-19,9
TOIMINTATUOTOT	923 196	963 516	963 516	0	0,0	-40 320	-4,2	1 235 367	-312 171	-25,3
Henkilöstökulut (ulk.)	-3 217 187	-3 184 552	-3 184 552	0	0,0	-32 635	1,0	-3 472 204	255 017	-7,3
Palvelujen ostot	-41 525 832	-39 387 280	-39 387 280	0	0,0	-2 138 552	5,4	-40 481 169	-1 044 663	2,6
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-153 915	-234 117	-234 117	0	0,0	80 202	-34,3	-218 790	64 875	-29,7
Avustukset	-1 113 222	-1 094 319	-1 094 319	0	0,0	-18 903	1,7	-1 582 520	469 298	-29,7
Muut toimintakulut	-536 846	-538 470	-538 470	0	0,0	1 624	-0,3	-125 245	-411 602	328,6
TOIMINTAKULUT	-46 547 002	-44 438 738	-44 438 738	0	0,0	-2 108 265	4,7	-45 879 928	-667 075	1,5
TOIMINTAKATE	-45 623 806	-43 475 222	-43 475 222	0	0,0	-2 148 585	4,9	-44 644 561	-979 246	2,2

Kaupunginhallituksen alaisten toimintojen toimintakate oli -45,6 (-44,6) miljoonaa euroa ja oli 2,1 miljoonaa euroa ennakoitua huonompi. Toimintatuotot olivat 0,9 (1,2) miljoonaa euroa ja jäivät tavoitteesta -40 tuhatta euroa. Tuet ja avustukset jäivät talousarviosta 33 tuhatta euroa.

Toimintakulut olivat 46,5 (45,9) miljoonaa euroa ja ylittivät budjetin 2,1 miljoonalla eurolla. Ylitys tulee palvelujen hankinnasta. Sote -kulut ylittivät 2,5 miljoonalla eurolla.

Olennaiset tapahtumat vuonna 2018

TULOSKORTIT

KAUPUNGINHALLITUS

TULOSKORTTI			
KESKUSHALLINTO			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysmuotoisuus päätöksenteossa ja toiminnassa Yhteistyö Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus Onnistuminen ammattikoulutuksen murroksessa Paikallisuus hankinnoissa Saavutettavuus Onnistunut imagoviestintä	Tilastokeskuksen kunta- barometrin liikevaihto- ja palkkasummakehitys Paikallisten hankintojen osuus hankinnoista, € ja %	Myönteinen kehi- tys	Todella hyvä kehitys 2018
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Ydintoiminnot omana tuotantona Onnistunut kaavoitus Onnistuneet ennalta ehkäisevät toi- menpiteet Reittien, pyöräteiden, polkujen ja nii- den valaistuksen kunto Onnistunut edunajaminen SOTE- palveluissa Kotimaisen lähiruoan osuus aterioissa Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntä- en Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen ke- hittämisessä Hyvä yhteistyö 3. sektorin kanssa Digitaalisaation hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa	Hyvinvointikertomuksen tulos	Positiivinen kehi- tys	Kertomus te- keillä

Saavutettavuus ja toimivat liikenneyh- teydet			
Painopiste 3: Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallis- tumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia Epävirallisten kontaktien mahdollistu- minen Luottamushenkilöiden työpanos hyö- dynnetty Digikehitystyön onnistuminen	Asukastyytyväisyyskysely	Mitattu tyytyväi- syys kasvaa	Kyselyä ei ole suoritettu
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Sopeutuminen SOTE- ja maakuntauu- distukseen Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimin- tatavat ja muotoillut palvelut Yhteistyö yli kuntarajojen Johtaminen Yhtiökokousedustajien ja yhtiöiden hallitusjäsenten oman roolin edellyttä- mä osaaminen ja toiminta kaupunki- konsernin kokonaisuudeksi	Tulos, t€ Vuosikate, t€ Kertynyt yli-/alijäämä Lainojen keskiporko-%	>0 >poistot >2,5 milj. € <0,8 %	- 3,1 M€ - 0,6 M€ - 183 t€ 0,5
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja vies- tintä tukevat strategian toteutumista Osuvu koulutus ja henkilöstösuunnitte- lu Laadukkaat henkilöstökäytännöt Osaaminen, luottamus, asenne ja moti- vaatio kohdallaan Uudistuminen ja kehittyvät toimintata- vat	Työtyytyväisyys Kehityskeskustelut Poissaolo-%	Positiivinen kehi- tys 100 % <viiden vuoden keskiarvo (2014- 2017 3,64)	Kehitys oli posi- tiivinen! Ei toteutunut 3,17
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
- Asukastyytyväisyyskysely - Ydintoimintojen määrittäminen - Otetaan käyttöön uusi kansallisten hankintojen ohje ja		6/2018	

- Kuntademokratiayhdyshenkilö on nimetty.
- Kuhmon kaupungin hankintaohjeet päivitettiin ja hyväksyttiin hallituksessa.
- Yrittäjä- ja hankintatapahtumia on järjestetty.
- Neuvottelut Kuhmon Jäähalli Oy:n/osakkaiden kanssa käytiin, sopimus laadittu uudelleen ja on hyväksyntäkierroksella.
- Henkilöstön syyspäivä järjestettiin.
- KUNTEKO-kehittäjäkoulutus toteutettiin; osallistujia noin 25, lisäksi toteutettiin 2 pv sparrausta kehittäjille ja esimiehille.
- Lokakuussa alkaa oppisopimuksena järjestettävä Tuotekehittäjän erikoisammattitutkinto-koulutus, johon on osallistunut 17 – 18 henkilöä.
- Perustettiin viestintäryhmä ja toteutettiin viestintäkoulutus. Kaupungille on laadittu uusi viestintäohje/viestintäpolitiikka. Kaupungin näkyvyys mm. sosiaalisessa mediassa on moninkertaistunut.

VETOVOIMAISUUDEN PALVELUALUE

TULOSKORTTI			
Vetovoimaisuuden palvelualue/ELINKEINOPALVELUT JA WOODPOLIS			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysmuutoskyky päätöksenteossa ja toiminnassa	Alueen yritysten liikevaihto kehittyä	+4 %	
Yhteistyö	Uusia liiketoiminta-avauksia Aktiivinen yhteistyö yrittäjäjärjestöjen kanssa, tapaamiset	15 kpl 10 kpl	12 kpl
Uusien yritysten syntyminen (lisäys)	Nettolisäys	+10	-3
Yritysten omistajanvaihdot	Aktiivinen yhteistyö sidosryhmien kanssa	5 kpl	6 kpl
Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	Aktiivinen yhteistyö työllisyydenhoidon hankkeiden kanssa, RekryKainuun ym. toimijoiden kanssa, tapaamiset	6 kpl	5 kpl Vain yritysten omat rekrykurssit
Onnistuminen ammattikoulutuksen murroksessa	Alueella käynnistyy paikallisesti tarjottavia ammatillisia koulutuksia	2 kpl	1 kpl
Paikallisuus hankinnoissa	Hankintaillat	2 kpl	Toteutui
Saavutettavuus	Elinkeinotoimijat tavattavissa	Mahdollisimman nopea reagointi	
Onnistunut imago- ja viestintä	Positiivinen palaute elinkeinotoimijoiden kehittämisestä	10 kpl	
Painopiste 3: Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia	Avoimet tiedotus/keskustelutilaisuudet	2 kpl	
Epävirallisten kontaktien mahdollistuminen	Elinkeinotoimijoiden helpompi lähestyttävyyden	Tuodaan esille helppoja yhteydenottomahdollisuuksia	
Luottamushenkilöiden työpanos hyödynnetty	Elinkeinoelämän työryhmä: kokoukset vierailut	4 kpl 3 kpl	
Digikehitystyön onnistuminen	Positiivinen palaute	10 kpl	

Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut	Elinkeinopalveluiden kustannukset/asukas	Kustannus/asukas verrokkikuntien tasolla	
Yhteistyö yli kuntarajojen	Aktiivinen yhdessä kehittäminen, tapaamiset	2 kpl	Tapaamisia 2 kpl
Yhtiökokousedustajien ja yhtiöiden hallitusjäsenten oman roolin edellyttämä osaaminen ja toiminta kaupunkikonsernin kokonaisuudeksi	Riittävä perehdyttäminen ja yhteisen tavoitekuvan ymmärtäminen, tapaamiset	4 kpl	
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Työhyvinvointi	Positiivinen kehitys	
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Kehityskeskustelut	100 %	
Laadukkaat henkilöstökäytännöt	Henkilöstön sitouttaminen ja motivointi	Positiivinen kehitys	
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan	Uusien toimintamallien rohkea kokeilu ja käyttöönotto	Positiivinen kehitys	
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
Hankkeet: - Woodpolis2020 - Virtuaalikampus - Puupohjaiset ratkaisut korjausrakentamisessa, Yritysryhmähanke Kainuun Etu Oy - Kuhmon matkailun kehittämishanke		1/2018 / TK 4/2018 / TK 3/2018 / TK 3/2018 / TK 4/2018 / KM	Käynnissä Siltasopimus Käynnissä Ei käynnistynyt hanketta, yhteistyön lisääminen Käynnissä

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

Kalastusmatkailun edistäminen

- Kuhmon koskien kartoitus- ja kunnostushankkeen käynnistäminen
- Kalahässäkkä 2018 tapahtuman järjestäminen
- Matkailukalastus Digi aikaan -hankkeen hyödyntäminen
- Vieksinjoen kunnostussuunnittelu-palaveri
- Yhteislupa-alueiden edistäminen, uuden yhteislupa-alueen perustaminen

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

- Rekrykainuu -hankeyhteistyö työvoiman saatavuuden edistämiseksi
- Säännöllinen yhteistyö Kuhmon yrittäjäjärjestöjen kanssa
- Yritysneuvonnan yhteistyö kainuulaisten sidosryhmäorganisaatioiden kanssa
- Idän Taiga ry/Suomussalmen kunta matkailuyhteistyön tiivistyminen

Yritysneuvonta

- Neuvontapalvelujen tuottamista eri kehitysvaiheen yrityksille
- Kehittämishankkeiden edistämistä ja ohjausryhmätyöskentelyä
- Uusien ohjelmalvelujen kehittämistä yhteistyössä yrittäjien ja sidosryhmien kanssa
- Yrittämisen toimintaympäristön edistämistä
- Yritysryhmähankkeiden aktivointia ja perusselvityksiä

Hankkeet

- Virtuaalikampus-hanke kirjattiin Kainuun Siltasopimukseen, haku syksyllä 2019.
- Puupohjaiset ratkaisut korjausrakentamisessa –yritysryhmähanke käynnistyi loppuvuodesta 2018, Woodpolis IPT, hallinnoijana Kainuun Etu Oy.
- Kuhmon matkailun kehittämishanke suunnitteilla, hanke ei ole edennyt hakuvaiheeseen, matkailuyhteistyötä ollaan tiivistetty Suomussalmen kunnan ja Idän Taiga ry:n kanssa.
- Kalastusmatkailun edistäminen, koskien kartoitus- ja kunnostushankkeen käynnistyi 6/2018, etenee hyvin
- Osallistuminen Elsa-hankkeeseen, käynnistyy 1/19
- Pohjois-Kuhmon alueen matkailu- ja ohjelmalveluyritysten ryhmähankkeen kartoitusta.

TULOSKORTTI			
Vetovoimaisuuden palvelualue/MAASEUTUPALVELUT			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysmuutosvalmius päätöksenteossa ja toiminnassa	Osaava neuvonta	Ajankohtaiskoulutus	Lync 8, muita 8
Yhteistyö	Maksut ajallaan	Heti, kun maksulupa saatu	Toteutunut
Paikallisuus hankinnoissa	Yhteistyö yhteistoiminta-alueen, kaupunkiorganisaation ja sidosryhmien kanssa	Jatkuvaa	Tarvittaessa
Saavutettavuus	Toimihenkilöt tavoitettavissa	Lähes päivittäin (pl. loma-ajat)	Toteutunut

Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Ydintoiminnot omana tuotantona Kotimaisen lähiruoan osuus aterioissa	Paikallisen palvelun säilyminen	Palvelupiste Kuhmossa	Kyllä
Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen	Eu –tukien sähköinen laaja haku	132 tilaa	Haku päättyi 15.6.2018
Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämisessä			
Digitalisaation hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa			
Saavutettavuus ja toimivat liikenneyhteydet			
Painopiste 3: Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia	Maaseudun neuvottelukunta kokoukset/kylien kuuleminen	3 kokousta kylillä	Kokoukset 18.6.2018 ja 1.11.2018
Epävirallisten kontaktien mahdollistuminen	Yhteydenotto ilman ajanvarausta puhelimitse ja toimistolla	Päivittäin	Toteutunut
Luottamushenkilöiden työpanos hyödynnetty	Luottamusmiesten kuuleminen ja tiedonvälittäminen kentän asioissa ja edunvalvonnassa	Kuukausittain	Toteutunut
Digikehitystyön onnistuminen			
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Työtyytyväisyys	Positiivinen kehitys	Toteutunut 13.11.2018
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Kehityskeskustelut	100 %	Toteutunut
Laadukkaat henkilöstökäytännöt	Arvostetaan omaa osaamista ja työtä	Nykyinen taso	Jatkuva
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan	Nykyisten muutosten käytäntöön vienti kesken	Pyritään viemään loppuun	
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			

TOIMENPITEET 2018	Aikataulu/vastuu	
- Uuden maaseutusihteerin paneutuminen toimialaan - Edistetään sukupolvenvaihdoiksi markkinoimalla NEUVO-järjestelmän mahdollisuuksia - Toimitaan hankkeiden yhdyshenkilöinä - Kartoitetaan uusia yritystoiminnan mahdollisuuksia maaseudulle yhdessä muiden elinkeinotoimijoiden kanssa - Vaikutetaan maakuntauudistuksen suunnitteluun - Jatketaan lähiruuan käytön edistämistä	v. 2018 Jatkuva Jatkuva Jatkuva Jatkuva Jatkuva	

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Maakuntauudistusta valmisteleavan maataloustuotannon, maaseudun kehittämisen ja ympäristöterveydenhuollon työryhmän työ on alkanut vuoden alusta ja jatkuu edelleen. Säännölliset kokoukset ovat kuitenkin loppuneet kesäkuun alussa. Jatkossa kokoonnutaan tarvittaessa.
- Kunnan maaseutuhallinnon tehtävät sekä maaseudun yritysten ja kylien kehittäminen: Käsitellään maatalouden EU- ja kansallisia tukia ja ylläpidetään maatalouden rekistereitä. Kehitetään maaseudun elinkeinoja yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Päätetään kaupungin kylätoiminnan avustuksista ja suoritetaan kyläyhdistysten neuvontaa yhdessä sidosryhmien kanssa.
- Sukupolvenvaihdossuunnitelmiin ei haettu kaupungin avustusta. Elokuussa 2017 tuli mahdollisuus hakea rahoitusta sukupolvenvaihdosten suunnitteluun ELY:n kautta.
- Vireillä on kymmenisen uutta navettasuunnitelmaa. Perinteiseen maatalouteen on kohdistunut useita eri tekijöitä, jotka ovat huonontaneet kannattavuutta. Tilanteeseen sopeutuminen on jatkunut. Investointien ja sukupolvenvaihdosten suunnitteluun on tullut uusia haasteita. Useamman vuoden äärisääliöt ovat tuoneet omat haasteensa kasvinviljelyyn. Kuivasta kesästä huolimatta rehua on saatu tehtyä riittävästi, että eläinmäärää ei tarvitse vähentää.
- Petovahinkoja on ollut runsaasti.
- Useita maakunnallisia maaseudun hankkeita on käynnissä. Niiden kanssa on tehty yhteistyötä.

TULOSKORTTI			
Vetovoimaisuuden palvelualue/KULTTUURI- JA TAPAHTUMAPALVELUT			
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen	Kirjaston lainaukset/as	18 lainaa/as	17,6 lainaa/as
Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämisessä	Kulttuuritapahtumien kävijämäärä	5000 kävijää	5131 kävijää
	Museoiden kävijämäärä	4000 kävijää	4681 kävijää
Digitaalisaation hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa	Kainet verkkokirjasto		avoinna 24 h/vrk
Saavutettavuus ja toimivat liikenneyhteydet	Kirjaston aukiolo, talvi	47 h/viikko	47 h/viikko
	Kirjaston aukiolo, kesä Omatoimikirjasto	42 h/viikko käyttöön 2019	42 h/viikko 15.000 € AVI:n avustus

Painopiste 3: Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia	Kirjasto toimii kunnan olohuoneena (erilaiset tilaisuudet ja näyttelyt)	35 kpl tilaisuutta 20 kpl näyttelyitä	69 kpl tilaisuutta 19 kpl näyttelyitä
Epävirallisten kontaktien mahdollistuminen			
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut			Matkailuinfo kirjastoon toimenpiteet aloitettu
Yhteistyö yli kuntarajojen	Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastojen aktiivinen yhteistyö	Alueelliset kehittämistiimit ja kehittämishankkeet	Lasten ja nuorten palvelujen työryhmä per.
	Kirjaston kulut €/laina	3,8 lainaa/as	3,7 €/laina
	Kulttuuri- ja tapahtumatuotannon kulut €/asukas	13 €/asukas	13,2 €/asukas
	Museon kulut €/asukas	12 €/asukas	11,7 €/asukas

Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Kehityskeskustelut Työhyvinvointi	100 % Positiivinen kehitys	käyty 100 %
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	AVI:n koulutukset Muu kirjastoalan koulutus	4 koulutuspäivää/ työntekijä	4 koulutuspäivää/ työntekijä
Laadukkaat henkilöstökäytännöt			
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan			kirjastonhoitaja viestintätiimissä
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			matkailuinfo kirjastoon toimenpiteet aloitettu
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
Painopistealue: Kunnan asukkaiden hyvinvointi:			
- Ajantasainen ja laadukas kirjastoaineisto (uutuushankinnat: 2800 kpl kirjoja, 180 kpl musiikkiaänitettä, 180 kpl DVD-levyjä, 110 kpl lehtivuositietoja, e-kirjoja) - Kirjasto on monitoimitalo: tavoitteena 35 kpl tapahtumia, 20 kpl näyttelyitä, kokous- ja luentotilojen käyttö lisääntyy, ajantasainen Kuhmon kotiseutuarkisto		Kirjastotoimen johtaja	Toteutunut
		Kirjaston henkilökunta	Toteutunut

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

KIRJASTO

- Uutuushankinnat: 2908 kpl kirjoja, 150 kpl musiikkiaänitteitä, 137 kpl DVD, 105 kpl lehtivuositietoja, yhteinen e-kirja ja e-äänikirjakokoelma Kainet –kirjastojen kanssa.
- Kirjastossa on järjestetty 69 kpl tilaisuuksia, 19 kpl näyttelyjä sekä kirjaston kokous- ja luentotiloja on käytetty 115 kertaa.
- Kirjastossa toimii säännöllisesti novellikoukku, runopiiri, 3 kirjallisuuspiiriä ja lasten satutuokiot.
- Omatoimikirjasto hankkeeseen on saatu 15.000 € avustus AVI:lta.
- Kirjastossa otettiin käyttöön ceepos-kassajärjestelmä (asiakas voi maksaa myös kortilla).
- Valmistelutyöt Finna:aan siirtymiseksi vuonna 2019 on aloitettu.
- Toimenpiteet matkailuinfon siirtymiseksi kirjaston tiloihin on aloitettu (palveluiden uudelleen muotoilu).

KULTTUURI

- Kuhmon Talvi 1. – 7.1.2018 toteutettiin yhdessä kuhmolaisten kulttuuritoimijoiden kanssa.
- Suomi Soi tapahtumia pidettiin 7 kpl kesä-heinäkuussa.
- Kaikukortti toiminta jatkuu Kainuussa ja Kuhmossa tänä vuonna.
- Kainuun Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ry Kulttura (Kuhmon kaupunki kuntajäsen) on käynnistänyt toiminnan kartoittamalla kuntien toiveet ja mahdolliset yhteistyökumppanit.
- Taiteiden yö –tapahtuma toteutettiin 7.9.

MUSEO

- Tuupalan museossa avattiin apteekki-näyttely kesäkuussa.
- Museo osallistui Kainuun museoviikkoon kesäkuussa (koirapäivä) ja Helenan päivää vietettiin Tuupalan museossa perinteiseen tapaan 31.7.

TYÖLLISYYDENHOIDON PALVELUALUE

TULOSKORTTI Työllisyydenhoidon palvelualue/TYÖHÖN VALMENNUS, KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA, TYÖLLISYYSPROJEKTIT			
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Hyvä yhteistyö 3. sektorin kanssa Onnistuneet ennalta ehkäisevät toimenpiteet Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen	Tiivistynyt yhteistyö 3. sektorin kanssa Eläke- ja terveyspalveluiden tuloksellisuus Kuntouttavan työtoiminnan paikat miehille	Yhteistyö tiivistynyt 70 % etenee sairaslomalle, kuntoutukseen tai eläkkeelle min. 10 kpl	Mökkiläistoimikunta ja Työvire ry järjestivät yhteisen kirppis – tapahtuman. Mikrolainaa haettu 1. kk:n palkkaan (4H – yhdistys). Eläke- ja terveyspalveluissa ollaan tavoitteessa. 73 % sisään tulleista asiakkaista on saanut pitkäkestoisen sairausloman tai eläkeratkaisun. Tahko–halli mahdollistanut kuntouttavan työtoiminnan paikkojen kasvattamisen miehille (6 kpl uusia paikkoja miehille toteutunut helmi-syyskuussa, lisää toteutumassa ennen vuoden 2018 loppua). Tahko-hallilla kuntouttavassa työtoiminnassa oli 11 miestä vuonna 2018.
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
- Jatketaan eläke- ja terveyspalveluiden palveluhankintaa - Työllisyyden hoidon palvelualue vuokraa Tahko-hallin Kantolan teollisuusalueelta Yrityssampo Oy:ltä. Hallissa ja sen pihalla jatketaan GreenCare toimintaa sekä aktivoidaan pitkäaikaistyöttömiä KGC –hankkeessa luodun toimintamallin pohjalta. Tahko-hallia ei tarvitse pitää tyhjillään. - Toteutetaan kaupungin oma ympäristö- ja työllisyysprojekti 10 kk:n kokeiluna. Projektissa työpalvelua tarjotaan myös kaupunkiympäristön palvelualueelle. - Jätetään hankehakemus ELSA -hankkeesta		2018 2/2018 3-12/2018 3/2018 ja alkaminen 9/2018	Jatkettu. Halli vuokrattu ja GreenCare –toiminta aloitettu hallissa keväällä 2018. Tarve hallille on suuri. Oma ympäristöprojekti aloitettu keväällä 2018. Työpalvelua järjestetty kaupunkiympäristön palvelualueelle. Projekti kesti vuoden 2018 loppuun. ELSA –hanke hyväksytty MYR:n 17.9.2018 käsittelyssä. Hanke aloitettu 2.1.2019.

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Ympäristö- ja työllisyysprojektin toiminta alkoi ja jatkui keväällä Tahko-hallissa.
- Te-hallinnosta ohjautunut projektin ehtojen mukaisia työllistettäviä.

ALUEPELASTUSLAITOS

Sopimuksen mukaan Kajaanin kaupunki vastaa Kainuun pelastuslaitoksen toiminnasta. Kuhmon maksuosuus palvelusta vuonna 2018 oli 750.637 euroa (2017 773.245 e).

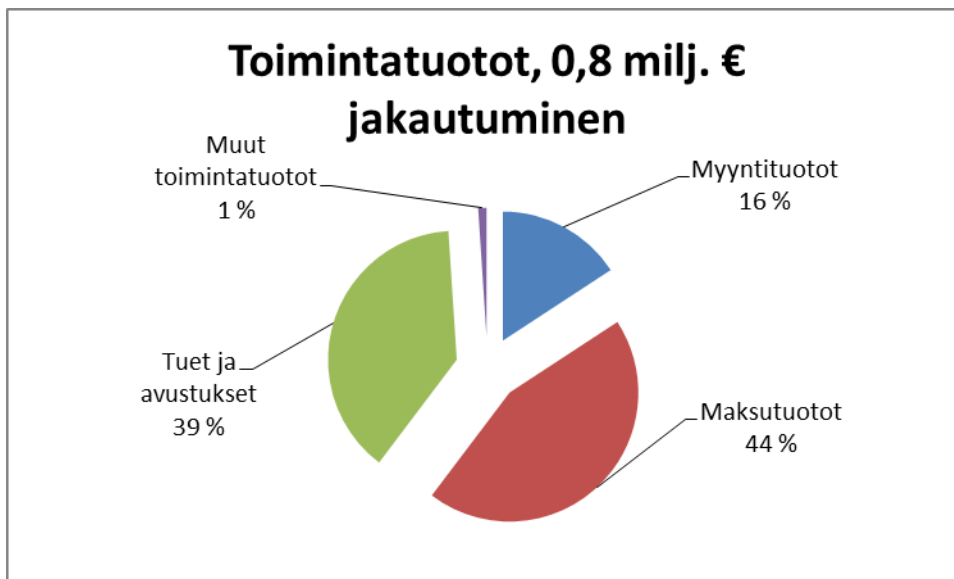
5.7.5 KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE

Sivistyslautakunta (ulkoinen)

	Toteuma, 2018, €	Ta 2018, €	KS 2018, €	KS-Ta, €	KS-TA, %	Tot - KS, €	Tot - KS, %	TP 2017, €	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Myyntituotot	133 021	92 310	92 310	0	0,0	40 711	44,1	118 248	14 773	12,5
Maksutuotot	375 036	398 325	398 325	0	0,0	-23 289	-5,8	418 079	-43 043	-10,3
Tuet ja avustukset	325 472	303 500	303 500	0	0,0	21 972	7,2	362 708	-37 236	-10,3
Muut toimintatuotot	8 782	8 910	8 910	0	0,0	-128	-1,4	24 376	-15 595	-64,0
TOIMINTATUOTOT	842 310	803 045	803 045	0	0,0	39 265	4,9	923 410	-81 100	-8,8
Henkilöstökulut (ulk.)	-8 719 894	-9 088 826	-9 088 826	0	0,0	368 932	-4,1	-9 047 726	327 833	-3,6
Palvelujen ostot	-1 755 087	-1 958 741	-1 958 741	0	0,0	203 654	-10,4	-1 782 491	27 405	-1,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-331 053	-289 674	-289 674	0	0,0	-41 379	14,3	-245 972	-85 081	34,6
Avustukset	-384 847	-518 720	-518 720	0	0,0	133 873	-25,8	-492 305	107 458	-21,8
Muut toimintakulut	-271 953	-295 473	-295 473	0	0,0	23 520	-8,0	-154 798	-117 154	75,7
TOIMINTAKULUT	-11 462 833	-12 151 434	-12 151 434	0	0,0	688 601	-5,7	-11 723 293	260 460	-2,2
TOIMINTAKATE	-10 620 522	-11 348 389	-11 348 389	0	0,0	727 867	-6,4	-10 799 883	179 360	-1,7

Palvelualueen toimintakate vuonna 2018 oli -10,6 miljoonaa euroa eli 728 tuhatta euroa käyttösuunnitelmaa parempi. Vuoteen 2017 verrattuna toimintakate parani 179 tuhatta euroa.

Toimintatuotot olivat 39 tuhatta euroa ennakoitua paremmat, mutta vuoteen 2017 verrattuna 81 tuhatta euroa pienemmät. Verrattaessa vuosia 2017 ja 2018 merkittävimmät toimintatuottoihin vaikuttavat tekijät olivat seuraavat: Varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksuista saadut tuotot alenivat 46 t euroa, perusopetuksen toimintatuotot olivat 12 tuhatta euroa edellisvuotta pienemmät ja nuorisopalvelut saivat 17 tuhatta euroa vähemmän avustuksia.

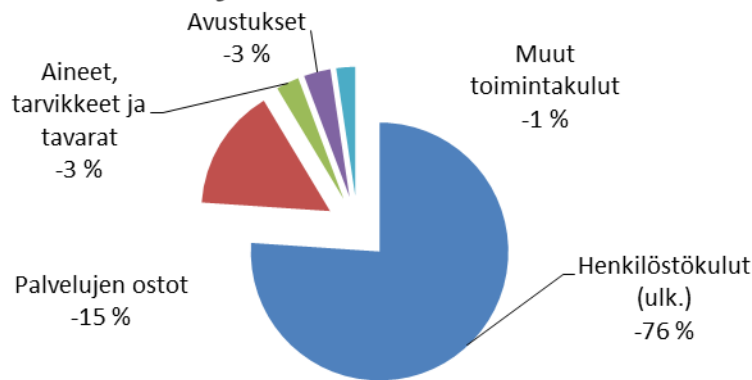

Toimintakulut olivat -11,5 miljoonaa euroa ja alittivat talousarvion 689 tuhatta euroa. Vuoteen 2017 verrattuna toimintakulut pienenevät 261 tuhatta euroa.

Henkilöstökulut olivat 369 tuhatta euroa budjetoitua pienemmät ja 328 tuhatta euroa pienemmät kuin vuonna 2017. Vuonna 2018 henkilöstökulut olivat budjetoitua pienemmät seuraavasti: varhaiskasvatus 111 tuhatta euroa, perusopetus 223 tuhatta euroa, lukiokoulutus 111 tuhatta euroa, musiikkiopisto 7 tuhatta euroa. Nuorisopalveluissa henkilöstökulut olivat 86 tuhatta euroa budjetoitua suuremmat.

Palvelujen ostot toteutuivat 204 tuhatta euroa budjetoitua pienempinä. Kansalaisopistotoiminnan ostot Sotkamolta toteutuivat 43 tuhatta euroa arvioitua edullisemmin ja sairaanhoitajakouutus 11 tuhatta euroa edullisemmin. Avustuksia jaettiin 134 tuhatta euroa budjetoitua vähemmän. Palvelujen ostot olivat 27 tuhatta euroa pienemmät kuin vuonna 2017.

Toimintamenot, 11,5 milj. € jakautuminen

Olennaiset tapahtumat vuonna 2018

TULOSKORTIT

TULOSKORTTI			
Kasvun ja oppimisen palvelualue/VARHAISKASVATUS			
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämisessä Digitaalisaation hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa Saavutettavuus ja toimivat liikenneyhteydet	Asiakastyytyväisyys Digitalisaation hyödyntäminen palveluissa, sähköinen asiointi - hoitoaikojen varaus - sähköinen päiväkirja - sähköinen kirjautuminen päivähoitopaikkoihin Turvalliset ja lain mukaiset kuljetukset	Positiivinen kehitys Häiriöttömässä tehokkaassa käytössä Ei häiriötilanteita	palvelut olleet riittävät lyhytkestoisia häiriöitä viikoittain kaikissa sähköisissä palveluissa toimineet suunnitellusti
Painopiste 3: Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018

Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia Epävirallisten kontaktien mahdollistuminen Digikehitystyön onnistuminen	Vanhempainilaisuuksien määrä	Min 2 krt/vuosi/yksikkö	tot. 3 krt. /v./yksikkö Sähköinen tiedottaminen Wilman kautta otettu käyttöön esiopetuksessa
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut	Perhepäivähoitopaikka €/asiakas Päiväkotipäivähoitoasiakkaat €/asiakas Läsnäolopäivän hinta päiväkotihoidossa (sisältää myös esioppilaiden päivähoiton mutta ei esiopetusta) Päiväkotien huoneistokulut €/m ²	10 390 € 15 400 €/v. 157 € 75 € Tuupalan päiväkotikuusenkuiske Pk. Satumetsä	br 10.755 €/v. netto 9.499 €/v. br 11.649 €/v. netto 0.450 €/v. brutto 80 €/pv (toimintakulut jaettuna läsnäolopäivien määrällä) netto 72 €/pv (toimintakate jaettuna läsnäolopäivillä) 16,84 €/m ² 62,26 €/m ² 53,22 €/m ²
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu Laadukkaat henkilöstökäytännöt Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat	Työhyvinvointimittaus Kehityskeskustelut Lasten lukumäärä/henkilöstö Henkilökohtainen täydennyskoulutus	Positiivinen kehitys 100 % Lain mukainen henkilöstömäärä (mutta ei yli)	Kehityskohteet valittu 78 % toteutunut Kehityskeskustelu-, viestintä- ja kehittäjäkoulutus, pedatiimit, yksikkökohtaiset tiimi- ja talon palaverit, konsultaatio

TOIMENPITEET 2018	Aikataulu/vastuu	
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi • Asiakastyytyväisyyskysely • Mälikadun päiväkodin toiminnan lakkauttaminen ja Tuupalan päiväkotiin siirtyminen talven 2018 aikana. Painopiste 3. Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet • Vanhempainilaisuuksien järjestäminen Painopiste 4: Talous • Mälikadun lakkauttaminen, suuremmat yksiköt • Vähennetään kokouksista aiheutuvaa matkustamista ja lisätään kokouksiin sekä koulutuksiin osallistumista Kuhmosta käsin (etäkokoukset, webinaarit). • Suunnittelutyö- ja koulutusyhteistyö Kainuun alueella Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen • Uuden esiopetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman sisäistäminen ja käytäntöön vieminen. • Lasten ikäluokkien pienentyessä henkilöstön järkevä ja hallittu sijoittaminen varhaiskasvatuksen eri yksiköihin. • Tuupalan uuden toimintaympäristön sujuva arki ja yhteistyö perusopetuksen kanssa. • Työnohjaus, konsultaatio ja yhteisten käytänteiden sisäistäminen	2019 2/2018 2 krt /vuosi (min) 2krt / vuosi	joka toinen vuosi toteutunut tot. 3 krt/ yksikkö toteutunut toteutunut toteutunut; Kainuun varhaiskasv. esimiehet, Aikopa pedatiimien avulla viedään käytäntöön Henkilöstöä siirretty tarvittaessa yksiköstä toiseen yhteistyö käynnistetty, rakenteita luotu, konsultaatiota käytetty tarpeen mukaan ja työnohjausmahdollisuutta tarjottu

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Mälikadun päiväkodin toiminta lakkautui, lapset siirtyivät Tuupalan päiväkotiin 19.2.2018.
- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki muuttui 1.1.2018 alkaen. Perheille päivähoidosta tuli edullisempaa, mutta tämä vaikutti varhaiskasvatuksen maksutuottoihin alentavasti.
- Tuupalan päiväkodin henkilöstö on osallistunut tarpeen mukaan perusopetuksen tiimitunneille ja esi- ja alkuopetuksen yhteistyöhön on laadittu yhteinen vuosikello.
- Elokuusta alkaen kaikki 6-vuotiaiden ikäluokan esioppilaat ovat Tuupalan päiväkodissa, vuoropäiväkotiki Kuusenkuiskeessa on yksi 5-vuotias esioppilas.
- Yksi vakinainen perhepäivähoitaja eläköityi ja kaksi irtisanoutui tehtävästään vuoden aikana (-11 lapsen hoitopaikka). Määräaikaisesti palkattiin kaksi perhepäivähoitajaa (+ 4 lapsen hoitopaikka).
- päiväkodin vakinainen ryhmäavustaja sekä osa-aikainen päiväkotiapulainen eläköityivät, tilalle ei palkattu uutta henkilöstöä.
- 31.12.2018 lapsia oli varhaiskasvatuksen piirissä 35 lasta enemmän kuin edellisellä vuonna.
- Perhepäivähoidossa olevien lasten varahoitopaikkana toimi vuoropäiväkotiki Kuusenkuiske.

- Tuupalan päiväkodin lasten varhaiskasvatus toteutettiin esiopetuksen lomien aikana päiväkoti Satumetsässä ja vuorohoitolasten osalta vuoropäiväkoti Kuusenkuiskeessa.
- Aikopan järjestämään ja opetushallituksen rahoittamaan Leikkikipinää-hankkeen koulutukseen (7 lähiopetuspäivää) osallistui varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitaja. Aikopan Lukukummihanke toteutettiin päiväkotien 5-vuotiaiden lasten ryhmissä.

TULOSKORTTI			
Kasvun ja oppimisen palvelualue/PERUSOPETUS			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysymyönteisyys päätösten teossa ja toiminnassa Yhteistyö Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	1. oppilaitosten ja yrittäjien sekä sidosryhmien välisen yhteistyön määrä	1. Jokaisella yksiköllä on kontakti yrityksiin ja 3. sektorin toimijoihin, oppimisympäristöt monipuolistuvat; TET –harjoittelupäivien määrä (yläkoulu 16 v/lv)	1.-6.lk tutustumiskäyntejä Petola ym. ja 3. sektorin yhteistyö TET-harjoittelu 7.lk: kouluTET (1pv) 8.lk: 5pv
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Onnistuneet ennalta ehkäisevät toimenpiteet Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi Digitalisaation hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa Saavutettavuus ja toimivat liikenneyhteydet	Perusopetuksen laatu sekä tehokkuus Digitalisaation hyödyntäminen oppilaitoksissa ja muussa kaupungin järjestämässä toiminnassa sekä digiverkon /laitteiden kattavuus ja toimivuus Asiakastyytyväisyyden mittaaminen kyselyllä Yhteiskokoukset 3. sektorin toimijoiden kanssa Kuljetussuunnittelun onnistuminen	Vähintään nykyinen taso Listaus käytössä olevista digitaalisista sovellutuksista Vähintään yksi kysely/3 v, tavoitteena hyvä asiakastyytyväisyys Listaus yhteistyökumppaneista, tavoitteena monipuolisuus Toimivat kuljetusaikataulut ja –aikojen lainmuokaus	Asiaan kiinnitetty huomiota. Kaikki 9.lk:n oppilaat saivat päättötodistuksen. Office365 opetuskäyttöä lisätty. Alakoulujen osalta varattu määräraha lisälaitteille (ta 2019). Kannettavia päätelaitteita voidaan käyttää melkein kaikissa yläkoulun tiloissa. Digtutor-yhteistyö toimii. Yhteistyötä seurakunnan, 4H:n ja urheiluseurojen kanssa. Koulukuljetukset toimineet suunnitellusti, myös TA:n näkökul-

			masta
Painopiste 3: Aukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kaikkille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia	Palautteiden /yhteydenottojen/ kokouksiin / vanhempainiltoihin/oppilas- tai opiskelijakunnan toiminnassa järjestettyjen tilaisuuksien määrä	Jokaisella luokka-asteella yhteinen vanhempainilta/lv, oppilaskunnan kokoukset väh. kerta/kk	Huoltajatapaamisia on toteutettu suunnitellusti. Sisältöjä kehitetty. Wilma-tiedottaminen vakiintunut ja lyhyiden tiedotteiden ja kyselyiden teko lisääntynyt.
Epävirallisten kontaktien mahdollistuminen	Tiedottaminen yhteydenottomahdollisuuksista sähköisesti	Sähköinen tiedottaminen lisääntyy, Wilman käyttö	
Digikehitystyön onnistuminen			
Luottamushenkilöiden työpanos hyödynnetty.	Sivistyslautakunnan jäsenet hyvin selvillä palvelualueen tapahtumista	Toiminnasta tiedottaminen ajankohtaiskatsauksen kautta	Ltk kokouksissa on ollut ajankohtaiskatsaus.
	Avoimien ovien tilaisuudet eri yksiköissä kuntalaisille	Vähintään 1 tilaisuus/vuosi	Uutta koulua on esitelty aktiivisesti eri taustaisille ryhmille. Myös vanhemmille.
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut	Talouden tunnusluvut; koko perusopetuksen kustannukset / oppilas	Talousarvion mukaiset toteumat	Edetään TA mukaisesti.
Yhteistyö yli kuntarajojen	Opetustilojen tehokas käyttö suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin	Tilojen kattava käyttö	Tilojen käyttöä seurattu ja kehitetty. Ongelmana on vanhojen tilojen kunto ja toimivuus. Remonttien viivästyminen.
Johtaminen	Kuntarajat ylittävien kokousten sekä muun yhteistyön määrä	Kuntarajat ylittävät yhteiset kokoukset (esim. Aikopan koordinaatio)	Yksi Aikopan järjestämä Kainuun koulutoimen johdon kokous pidettiin Kuhmossa, samoin Kainuun rehtoriyhdistys kävi Kuhmossa. 4 kunnan digitutor-yhteistyö.
	Johtamiseen käytetty resurssi	Johtamiseen / suunnitteluun	Asiaa pohdittu yhdessä kaupun-

		nykyistä enemmän aikaa	gin johdon kanssa.
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu Laadukkaat henkilöstökäytännöt Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat	Yhteisten ohjeiden noudattaminen Uusien käytänteiden soveltaminen työssä Henkilökohtainen täydennyskoulutus Työyhteisön tyhy-tilaisuuksien määrä Kehityskeskustelut	100 % Koko opetushenkilöstön yhteinen koulutuspäivä väh. kerran vuodessa (kuntarajat ylittävänä) Vähintään yksi pv / henkilö/ lv 100 %; joko yksilö- tai ryhmäkeskusteluina	Suunnitellusti PO:n yhteinen vuosisuunnitelma ja jory Kehityskeskustelukoulutus kaikille. Kehittäjä- ja viestintäkoulutukset menossa. Työrauhakoulutuksessa työpari, Liikkuva koulukoulutuksiin osallistuttu. Yksi Tuupalan yhteinen tyhy-iltapäivä pidetty ja alakoulun tyhyryhmä kokoontunut kuukausittain. Henkilöstön tyhy-kyselyt käsitelty ja jatko-toimenpiteistä sovittu. Alakoulujen osalta kehityskeskustelut aloitettu ryhmäkeskusteluina. Yläkoululla toteutettu office365 jaetulla arviointi ja suunnittelulomakkeella. Työntekijän ja esimiehen kommentointi. Luokan- ja aineopettajien täydennyskoulutuksia käynnistynyt (LUKI, MA, monilukutaito, arviointi, KS)

	Työnohjaus	Varataan taloudellinen resurssi	Resurssia varattu TA. Tarve kartoitettu.
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
Painopiste 1: Yritystoiminnan ja investointien kasvu 1. Yksiköt ovat yhteyksissä yrittäjiin 2. Kestävän kehityksen ja ekologisten periaatteiden mukainen toiminnan kehittäminen 3. Oppilaitosten positiivisen julkisuuskuvan ylläpitäminen mm. lehdistössä		v. 2018/rehtorit ja opettajat 2. v. 2018/koko henkilöstö sekä lapset ja nuoret 3. v. 2018/rehtorit ja opetushenkilöstö	1. TET-yhteistyö 2. Yhteys otettu Ekokymppiin, ei tapahtumia 3. Koulut ja tapahtumat ovat saaneet paljon uutistilaa
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi 1. Opetussuunnitelmaan liittyvän kyselyn luominen/toteuttaminen huoltajille 2. Lisätään kokouksiin osallistumista omalta työpaikalta käsin etäyhteyksiä hyödyntäen. 3. Digitalisaation monipuolinen hyödyntäminen toiminnoissa. 4. Yhteistyön ylläpitäminen ja kehittäminen yksiköiden sisällä sekä yksikkö- ja kuntarajat ylittäen (hyte, koto, aikopa) 5. Remontoidaan keskustan koulurakennuksia kuntokartoituksessa esiin tulleiden tarpeiden mukaisesti. Yläkoulun uusittavien oppimisympäristöjen suunnittelu.		1. v.2018/kysely huoltajille 2. yksiköiden esimiehet ja henkilöstö 3. koko henkilöstö 4. v. 2018/koko henkilöstö 5. kevät-kesä 2018/tilapalvelut	1. syksyn ohjelmassa 3.Digihankkeen eteneminen Kainuun pienten kuntien yhteistyönä toteutunut 4.Kotouttamisohjelma hyväksytty 5.Yläkoulun remontin suunnittelu on viivästynyt
Painopiste 3. Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet 1. Järjestetään kuntalaisille/lapsille/nuorille erilaisia vaikuttamismahdollisuuksia. Eri-ikäisten vaikuttamiskanavat. 2. Varmistetaan digiverkon /laitteiden /kaupungin palvelusivujen toiminta; koulussa oppilaiden digilaitteiden käyttötavat		1. v. 2018/ yksiköiden esimiehet ja oppilaskuntien vetäjät 2. v. 2018/ palveluista vastaavat henkilöt, koulujen johto	2.opettajia tuettu/ koulutettu digitutorien toimesta
Painopiste 4: Talous 1. Kaupungin palvelut toteutetaan talousarvion mukaisesti. 2. Vähennetään kokouksista aiheutuvaa matkustamista ja lisätään kokouksiin sekä koulutuksiin osallistumista Kuhmosta käsin (etäkokoukset, webinaarit). 3. Mahdollistetaan kehittämistyö varaamalla siihen riittävästi resursseja. 4. Varaudutaan talousarviossa työnohjauksen järjestämiseen. 5. Jatketaan oppilaitos- ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä mm. opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä koulutuksissa.		Koko vuosi 2018 1. esimiehet/siv.j. 2. koko henkilöstö 3. esimiehet, siv.j., kaup.johto 4. esimiehet 5. esimiehet, henkilöstö	1.Suunnitellusti 2. etäyhteyksiä ja webinaareja hyödynnetty 4. TA –varaus 5. Toteutettu
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen 1. Positiivisten asioiden korostaminen; mm. pienimuotoinen, kannustava palkitseminen (kahviliput tms.) 2. Kouluttautuminen /täydennyskoulutustarpeiden päivitys kehi-		1. v. 2018, koko henkilöstö 2. v. 2018, esi-	1. Henkilöstön muistamiset henkilöstöohjel-

tyskeskustelujen kautta 3. Kehityskeskustelujen toteuttamistapojen tarkastelu, kehityskeskustelujen toteuttamiseen liittyvä koulutus. 4. Yhteisten sääntöjen noudattamisen korostaminen. 5. Kannustaminen uusien toimintatapojen kokeilemiseen. 6. Työnohjaamiseen panostaminen. 7. Tuupalan uuden toimintaympäristön sujuva arki ja yhteistyö toimijoiden kesken 8. Johtamisen prosessien tarkastelu ja kehittäminen mm. koulutuksen avulla	miehet 3. v. 2018, siv.joht., esimiehet 4. v. 2018, siv.joht., esimiehet 5. esimiehet, siv.joht. 6. esimiehet 7. esimiehet 8. esimiehet	man mukaisesti, yläkoulun kahviliput kahvilaan 2. ja 3. toteutunut 6. TA –varaus 7. Piha-alueen yhteiskäyttöä pohdittu pontevasti ja toiminta saatu paranemaan 8. Työnjakoa pohdittu

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Kehityskeskustelujen muodon pohdinta ja tuominen arjen kehittämisen työvälineeksi, saatu koko henkilöstöä koskeva koulutus.
- Työnohjauksen saavutettavuus osana tyhy –toimintaa.
- Digitaalisuuden edistäminen niin opetuksessa kuin välimatkojen lyhentäjänä; tieto ja kehittäminen ei ole paikkasidonnaista.
- Uuden koulun piha-alue on saatu kuntoon suoja-aitoja ja yhtä varastoa lukuun ottamatta.
- Uuden koulun liikennejärjestelyt ovat kunnossa.

TULOSKORTTI			
Kasvun ja oppimisen palvelualue/LUKIO JA AMMATILLINEN KOULUTUS			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysmuotoisuus päätöksenteossa ja toiminnassa Yhteistyö	Lukion ja yrittäjien sekä sidosryhmien välisen yhteistyön määrä	vähintään yksi tapaaminen/kk	suunnitteilla projekti työ-elämäyhteistyön lisäämiseksi, toteutettu rekrymessut
Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	Kuhmossa ammattiin opiskelevien määrä	vähintään 25 opiskelijaa	suunnitteilla uusi toimintamalli ammattiin opiskelemiseksi Kuhmossa
Onnistuminen ammattikoulutuksen murroksessa			18 sh-opiskelijaa, 6 talonrakentajaa valmistui 30.11.
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Kulunut kausi Tulos
Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen	Mitattu asiakastyytyväisyys	hyvä (vähintään 3 asteikolla 1 – 5)	tavoitteen mukaisesti

Digitaalisaation hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa Saavutettavuus ja toimivat liikenneyhteydet	Etäopetuksen toteutettavien kurssien määrä Wilman käyttäminen Digitalisaation hyödyntäminen opiskelussa, Täydennyskoulutus Webinaarien avulla Liikenneyhteyksien toimivuus	vähintään 8 etäopetussena tarjottavaa kurssia Wilma käytössä hyödynnetään jatkuvasti hyödynnetään Kuhmossa opiskelu mahdollista myös ulkopaiikkakuntalaisille	venäjän kurssit etäopetuksena Wilma käytössä päivittäinen käyttö hyödynnetään jatkuvasti edelleen haasteena

Painopiste 3: Aukkaiden ja vapaa-ajan aukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia	Opiskelijakunnan kokousten määrä	Vähintään yksi kokous/kk	ajoittain useita kokouksia/kk, nuorisovaltuuston toiminta alkanut, mukana lukiolaisia

Painopiste 4: Talous

Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut Yhteistyö yli kuntarajojen johtaminen	Lukion varsinaisten opiskelijoiden määrä, talousarvion toteuma	110 Käyttösuunnitelman mukainen	106 toteuma suunniteltua pienempi

Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen

Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Työhyvinvointikysely	Saavutetaan nykyinen taso	tyhy ei vaikuta muuttuneen
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Koulutusresurssit/hlö	Koko henkilöstö koulutautuu vuosittain	suunnitellusti
Laadukkaat henkilöstökäytännöt	Kehityskeskustelut	Vakinainen henkilöstö kehityskeskusteluissa vuosittain	suunnitellusti
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan	Henkilöstöpolitiikka-asiakirjan noudattaminen	100 %	suunnitellusti
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			painopisteenä työelämäyhteistyön kehittäminen

TOIMENPITEET 2018	Aikataulu/vastuu	
Painopiste 1: Yritystoiminnan ja investointien kasvu - Lukio on säännöllisesti yhteyksissä yrittäjiin ja sidosryhmiin. - Ammatillisen koulutuksen reformin mahdollisuuksien hyödyntäminen Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi - Toteutetaan asiakaskyselyitä. - Lisätään kokouksiin osallistumista omalta työpaikalta käsin etäyhteyksiä hyödyntäen. - Hyödynnetään digitalisaation tuomia mahdollisuuksia sekä lähi- että etäopiskelussa ja täydennyskoulutuksessa. - Jatketaan yhteistyötä oppilaitosten välillä myös kuntarajat ylittäen. - Tarjotaan terveelliset opiskelu- ja työskentelyolosuhteet. Painopiste 3. Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet - Tarjotaan nuorille vaikuttamismahdollisuuksia opiskelijakunnan toiminnan kautta. - Toteutetaan kyselyitä vuosisuunnitelman mukaisesti. - Tarjotaan monipuolisia vaikuttamismahdollisuuksia myös lukion toimintaan liittyville aikuisille.	Koko vuosi/rehtori, opinto-ohjaaja, opettajat Koko vuosi/siv.johtaja, keh.johtaja Koko vuosi/rehtori Koko vuosi/rehtori ja henkilöstö Koko vuosi/rehtori ja henkilöstö Koko vuosi/koko henkilöstö Koko vuosi/tilapalvelut, rehtori Koko vuosi/ rehtori, opiskelijakunnan ohjaava opettaja Koko vuosi/rehtori Koko vuosi/rehtori	aloitettu koko Kainuuta koskevan hankkeen suunnittelu suunnitellusti suunnitellusti suunnitellusti suunnitellusti osa opetuksesta väistötiloissa, uusia tilaratkaisuja kartoitetaan suunnitellusti suunnitellusti suunnitellusti
Painopiste 4: Talous - Toimitaan talousarvion mukaisesti. - Vähennetään kokouksista ja koulutuksista aiheutuvaa matkustamista ja lisätään osallistumista Kuhmosta käsin (etäkokoukset, webinaarit). - Mahdollistetaan kehittämistyö varaamalla siihen riittävästi resursseja. - Jatketaan oppilaitos- ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä mm. opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä koulutuksissa. Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen - Nostetaan esiin positiiviset asiat, kannustetaan koko työ- ja opiskeluyhteisöä. - Hankitaan täydennyskoulutusta. - Noudatetaan Henkilöstöpolitiikka-asiankirjaa sekä muita yhteisesti sovittuja sääntöjä. - Kannustetaan kokeilemaan uusia toimintatapoja.	Koko vuosi/rehtori Koko vuosi/koko henkilöstö Koko vuosi/rehtori Koko vuosi/rehtori, koko henkilöstö Koko vuosi/ koko henkilöstö Koko vuosi/ koko henkilöstö Koko vuosi/rehtori ja koko henkilöstö Koko vuosi/rehtori ja koko henkilöstö	käyttösuunnitelma alittunee suunnitellusti haasteena muun työn määrä suunnitellusti suunnitellusti suunnitellusti suunnitellusti suunnitellusti

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

1. Opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman noudattaminen.
2. Työ terveellisen opiskelu- ja työskentely-ympäristön takaamiseksi.
3. Yhteistyö sekä Kainuun lukioden että muiden yhteistyötahojen kanssa mm. työelämäyhteistyön kehittämiseksi ja koulutusten järjestämiseksi.
4. Lukion ja musiikkiopiston yhteistyön syventäminen, keväällä 2019 toteutetaan yhteinen musikaali.

TULOSKORTTI			
Kasvun ja oppimisen palvelualue/MUSIIKKIOPISTO			
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen Eri ryhmien (perukassa ja taa-jamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämises-sä	Kuhmossa järjestetyn musiikkiopistotoiminnan laatu; asiakaskyselyn tulos Digitalisaation hyödyntäminen oppilaitoksissa Palaute opiskelijoiden vanhemmilta lukuvuosittain	Positiivinen palaute TVT musiikkiopistojen opetussuunnitelman tukena -hankkeen toteutuminen musiikin perusteiden opettaminen osittain etänä Osallistuminen 100 % Asiakastyytyväisyys	Palaute on ollut pääosin positiivista. Täydennyskoulu-tusta webinaarin avulla. Tällä hetkellä kaikki opetus on lähiopetusta. Asiakastyytyväisyys on jatkuvasa seurannassa.
Painopiste 3: Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia Epävirallisten kontaktien mahdollistuminen	Konserttien lukumäärä Vanhempainiltoihin osallistuminen Henkilöstön tavoitettavuus	9/toimipiste 100 % Yhteydenottoihin vastaaminen 100 %	Toteutuu Osallistuminen vanhempainiltoihin on ollut vähäistä. Toteutuu
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut Yhteistyö yli kuntarajojen	Musiikkiopiston kokonaiskustannukset €/varsinainen opiskelija Musiikkiopiston yhteistyösopimuksen toteutuminen Yhteistyö muiden musiikkiopistojen kanssa	noin 3500 € Sopimuksen mukaan Tapaamiset vähintään kaksi kertaa vuodessa	3231€ Toteutuu Toteutuu Toteutuu

Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Työhyvinvointikyselyn tulos Kehityskeskustelut	Positiivinen kehitys 100 %	Rehtori osallistuu johtamiskoulutukseen.
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Koulutussuunnitelmien toteutuminen	100 %	
Laadukkaat henkilöstökäytännöt	Henkilöstöpolitiikka-asiakirjan noudattaminen	Noudatetaan	Noudatetaan
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan	Uusi opetussuunnitelma	Toteutuu	Toteutuu
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat		Opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2018	Uusi ops käytössä ja kokeilussa.
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi - Asiakastytyväisyysskyselyjen toteuttaminen - Digitalisaation monipuolinen hyödyntäminen toiminnoissa.		Lukukausittain/rehtori koko vuosi/rehtori ja henkilöstö	Toteutettu Vaati lisää perehtymistä
Painopiste 3. Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet Vanhempainiltojen, tapahtumien sekä konserttien järjestäminen		Koko vuosi/rehtori ja henkilöstö	Toteutuu.
Painopiste 4: Talous - Osa opetuksesta toteutetaan etäyhteyksien kautta - Lisätään koulutuksiin osallistumista Kuhmosta käsin - Jatketaan oppilaitos- ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä mm. opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä koulutuksissa.		Syyslukukausi 2018/rehtori koko vuosi/rehtori ja henkilöstö	Kaikki opetus on tällä hetkellä lähiopetusta. Koulutuksiin osallistutaan osin etänä.
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen - Uusi opetussuunnitelma valmistuu - Kesämuusikkokausi 2018 toteutuu		Lautakuntakäsittely toukokuussa/rehtori ja henkilöstö	Uusi ops hyväksytty 06/2018

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Kesämuusikkokausi toteutui onnistuneesti 2018. Kesämuusikoilla oli noin 55 keikkaa, jotka toteutuivat Kuhmon lisäksi Sotkamossa, Suomussalmella ja Lieksassa.
- Uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2018.
- Uuden opetussuunnitelman sisällöt antavat aihetta opetushenkilökunnan täydennyskoulutukselle. Sitä on järjestetty.
- Sellonsoiton päätoiminen tuntiopettaja aloitti työnsä 1.8.2018.
- Kuhmon musiikkiopisto palkkasi iltavahtimestarin 3.9.2018 alkaen. Työntekijä toteuttaa työn ohessa virastovahtimestarin tutkinnon oppisopimuskoulutuksena.

- Kuhmon musiikkiopiston täyttää 25 vuotta. Merkkivuotta juhlistetaan opettajien konsertilla la 24.11. Kuhmossa ja su 25.11. Sotkamossa.
- Kuhmon musiikkiopiston oppilaat osallistuivat menestyksekkäästi kilpailuihin.

TULOSKORTTI			
Kasvun ja oppimisen palvelualue/NUORISOPALVELUT			
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Onnistuneet ennalta ehkäisevät toimenpiteet	Hyvinvointikyselyn tulokset		
Onnistunut edunajaminen SOTE-palveluissa	Yhteiskokoukset oppilaskuntien kanssa	Positiivinen kehitys min 2 / vuosi	Oppilaskuntien kanssa pidetty kokouksia
Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen	Etsivän nuorisotyön asiakkuudet	50 nuorta	Etsivät tavoittaneet 74 nuorta
Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämisessä	Työpaja-asiakkaiden määrä	30	Työpajalla 33 valmentautujaa
Hyvä yhteistyö 3. sektorin kanssa			
Digitaalisaation hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa			
Painopiste 3: Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kaikille kuntalaisille soveltuvia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia	Nuorisovaltuusto	Kuhmossa toimii oma nuorisovaltuusto	Nuorisovaltuusto perustettu lokakuussa 2018.
Epävirallisten kontaktien mahdollistuminen			
Luottamushenkilöiden työpanos hyödynnetty			
Digikehitystyön onnistuminen			
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoil-	Nuorisotoimen nettokäytömenot €/alle 29 v asu-	180 €/ nuori	143 €/nuori

lut palvelut	kas		
Yhteistyö kaupungin muiden sektoreiden kanssa ja yli kuntarajojen	€/asukas Etsivän nuorisotyön kaupungin kustannus €/asiakas Kaupungin kustannukset työpajatoiminnasta €/asiakas	38 €/ asukas 700 €/ asiakas 7200 €/ asiakas	32 €/asukas 415 €/asiakas 4050 €/asiakas
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Työhyvinvointi	positiivinen kehitys	
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Kehityskeskustelut	100 %	100 %
Laadukkaat henkilöstökäytännöt			
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi - Hyvinvointikyselyn järjestäminen (kaupunkilaajuisen) - Elsa-hanke yhteistyössä Woodpoliksen ja työvoimapalveluiden palveluyksikön kanssa		6/2018 Hankeaikataulun mukaisesti	Elsa-hanke käynnistyy 1/19
Painopiste 3. Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet Nuorisovaltuuston perustaminen ja toiminnan organisointi		Aikataulu	Perustettu lokakuussa 2018
Painopiste 4: Talous Elsa-hankkeella tehostetaan toimintaa.		Hankeaikataulun mukaisesti	Hanke alkaa tammikuussa 2019
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen - Elsa-hankkeella lisätään yhteistoimintaa - Vapaa-aikatoimen johtajan osa-aikaistuminen; toiminnan organisointi ja resurssointi			

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Elsa-hankkeen aloitus siirtynyt vuodelta 2018 vuoden 2019 tammikuuhun.
- Nuorisovaltuuston toiminta käynnistyi lokakuussa 2018.
- Nuorisopalvelujen esihenkilö vaihtunut 1.7.2018 alkaen.

KANSALAI SOPISTO

Kuhmon kansalaisopiston toiminnan järjestämisestä vastaa Sotkamon kunta. Kuhmon maksuosuus palvelusta vuonna 2018 oli 89.282 euroa ja 2017 vuonna 94.044 euroa. Toiminnan järjestämisvastuu siirtyi Sotkamon kunnalle vuonna 2017 ja vastaavasti toimintaan liittyvä valtionosuus menee suoraan Sotkamon kunnalle.

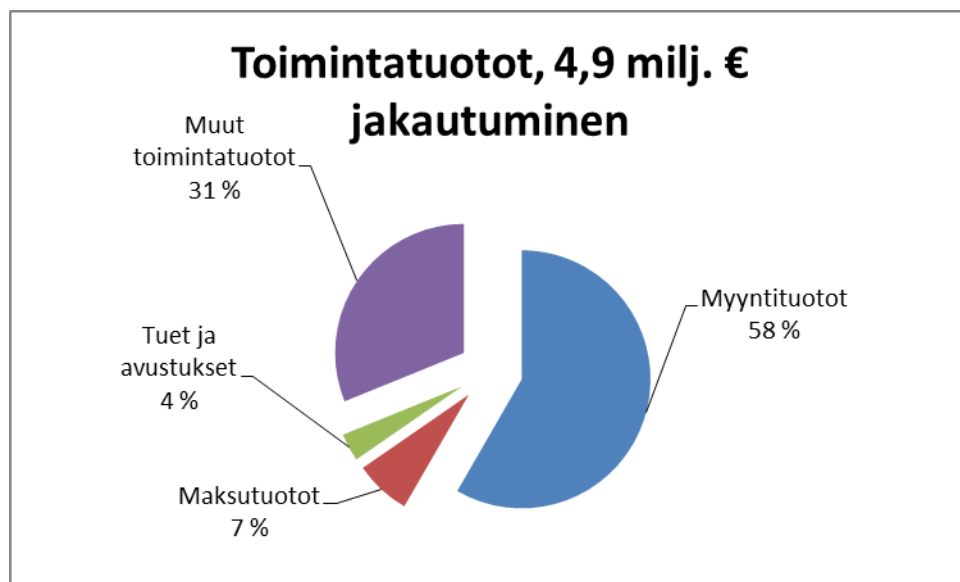
SAIRAANHOITAJAKOULUTUS

Sairaanhoitajakoulutus alkoi Kuhmossa syyskuun alussa 2017. Koulutuksen järjestää Kajaanin ammattikorkeakoulu. Kuhmon kaupungin maksuosuus koulutuksesta oli vuoden 2017 syyskaudelta 5.652 euroa (asiakaspalvelujen ostot 5.504 e, muut kustannukset 148 e) ja vuodelta 2018 10.699 euroa (asiakaspalvelujen ostot 5.972e e, muut kustannukset 4.726 e).

5.7.6 KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE

Tekninen lautakunta (ulkoinen)										
	Toteuma, 2018, €	Ta 2018, €	KS 2018, €	KS-Ta, €	KS-TA, %	Tot - KS, €	Tot - KS, %	TP 2017, €	Muutos, € 2018-2017	Muutos, % 2018-2017
Myyntituotot	2 853 446	3 103 868	3 103 868	0	0,0	-250 422	-8,1	2 951 868	-98 422	-3,3
Maksutuotot	344 486	358 750	358 750	0	0,0	-14 264	-4,0	317 180	27 306	8,6
Tuet ja avustukset	170 584	156 000	156 000	0	0,0	14 584	9,3	98 474	72 109	73,2
Muut toimintatuotot	1 522 329	1 514 265	1 514 265	0	0,0	8 064	0,5	1 477 161	45 168	3,1
TOIMINTATUOTOT	4 890 845	5 132 883	5 132 883	0	0,0	-242 038	-4,7	4 844 684	46 161	1,0
Henkilöstökulut (ulk.)	-3 735 533	-3 936 005	-3 936 005	0	0,0	200 472	-5,1	-3 815 940	80 407	-2,1
Palvelujen ostot	-1 796 789	-1 692 580	-1 692 580	0	0,0	-104 209	6,2	-1 638 232	-158 557	9,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 641 808	-2 551 512	-2 551 512	0	0,0	-90 296	3,5	-2 617 351	-24 457	0,9
Avustukset	-589 252	-665 500	-665 500	0	0,0	76 248	-11,5	-672 168	82 916	-12,3
Muut toimintakulut	-304 191	-152 110	-152 110	0	0,0	-152 081	100,0	-201 571	-102 620	50,9
TOIMINTAKULUT	-9 067 573	-8 997 707	-8 997 707	0	0,0	-69 866	0,8	-8 945 262	-122 311	1,4
TOIMINTAKATE	-4 176 728	-3 864 824	-3 864 824	0	0,0	-311 904	8,1	-4 100 578	-76 150	1,9

Toimintatuotot olivat 2,6 (2,9) miljoonaa euroa ja jäivät tavoitteesta – 250 tuhatta euroa. Metsänmyyntituotot jäivät budjetista – 165 tuhatta euroa. Jätevesimaksut jäivät alle tavoitteen – 100 tuhatta euroa.

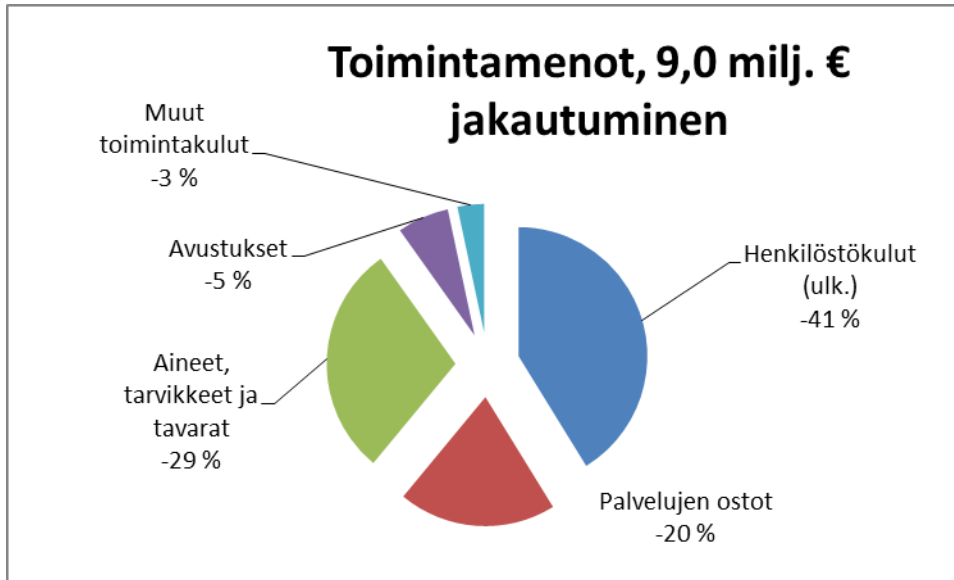
Henkilöstökulut olivat 3,7 (3,8) miljoonaa euroa ja alittivat budjetoidun – 200 tuhannella eurolla. Alituksesta palkkojen ja palkkioiden osuus oli 99 tuhatta euroa ja loput henkilöstösivukuluja. Tilapalveluissa henkilöstökulut alittuivat – 84 tuhannella eurolla.

Palveluja hankittiin 1,8 (1,6) miljoonalla eurolla ja budjetti ylittyi 104 tuhatta euroa. Alueiden käyttöpalveluissa asiantuntijapalveluja ostettiin 74 tuhatta euroa budjetoitua suuremmalla summalla.

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin käytettiin 2,6 (2,6) miljoonaa euroa ja budjetti ylittyi 90 tuhannella eurolla. Ylitys tapahtui tilapalveluissa. Kaukolämmön ostoihin käytettiin 123 tuhatta euroa budjetoitua enemmän.

Avustuksia maksettiin 589 (672) tuhatta euroa ja ne alittivat budjetin – 76 tuhannella eurolla. Alitus tulee yksityis-teiavustuksista.

Muut toimintakulut olivat 304 (206) tuhatta euroa ja niissä ylitystä budjettiin 152 tuhatta euroa. Ylityksestä 88 tuhatta euroa tulee alueiden käyttöpalveluista, jossa muihin kuluihin kirjattiin Kalevalan alueen tontin myyntitappiota – 85 tuhatta euroa. Tilapalveluiden muut toimintakulut ylittyivät 85 tuhannella eurolla. Tästä selittyy 53 tuhatta euroa vuokrakulujen kasvusta kaupunkikonsernin tilajärjestelyihin liittyen. Lisäksi maksettiin ennakomattomasti 44 tuhatta euroa huoneiden ilmanpuhdistajien vuokria.

Olennaiset tapahtumat vuonna 2018

TULOSKORTIT

TULOSKORTTI			
Kaupunkiympäristön palvelualue/ALUEIDEN KÄYTTÖPALVELUT			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysmuotoisuus päätöksenteossa ja toiminnassa Yhteistyö	Yritystoimintaa tukevat kaavahankkeet	Yritystoiminnan mahdollistaminen	Kantolan kaavamuutos laadittu ehdotusvaiheeseen
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Onnistunut kaavoitus Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämisessä	Kaavahankkeet/rakentamisen mahdollistaminen	Myönteinen rakennuslupapäätös	Tuupalan koulualueen asemakaavamuutos ehdotusvaiheessa tarkennuksia odottaen. Lammasjärven rantaosa-yleiskaava luonnosvaiheessa sekä Jonkerin rantaasemakaava vireillä

Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut Yhteistyö yli kuntarajojen	Yksikön toimintakulut €/asukas	25,68 €/asukas	39,60 €/as, Kalevalakylän kiinteistön myynnin myyntitappio nostaa poikkeuksellisesti kustannuksia
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu Laadukkaat henkilöstökäytännöt Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat	Kehityskeskustelut Työhyvinvointitapahtuma	Kaikki käyvät Vähintään yksi / työntekijä	Käyty Järjestetty
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
- Varaudutaan nopeisiin toimenpiteisiin kaavoituksessa yrityshankkeiden/investointien niin vaatiessa. - Esimiehet pitävät kehityskeskustelut alaisilleen - Työhyvinvointitapahtuma joko luentona, virkistyspäivänä tai työtoimintana		Maanmittausinsinööri Tekninen johtaja	Sormulan alueen asemakaavamuutos käynnistymässä Pidetty 18.9.

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Tuupalan ja Kantolan asemakaavamuutos ehdotusvaiheessa ja Lammasjärven rantaosayleiskaavan laatiminen vireillä.
- Työhyvinvointikyselyn purkutilaisuus ja kehittämistoimenpiteet pidetty 31.5.
- Kehityskeskustelut käyty.
- Tehtäväkuvat käyty läpi.
- Maa-kaupat Kalevalan leirintäalueella tehty.
- Kaavan pohjakartan uudistus tehty ja N2000 korkeusjärjestelmään siirtyminen suoritettu.
- Sormulan asemaakaavamuutos käynnistymässä yritystoiminnan laajenemisen vuoksi.

TULOSKORTTI			
Kaupunkiympäristön palvelualue/KUNNALLISTEKNIikka			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysmuutos päätöksenteossa ja toiminnassa	Infra ei ole este yritysten investoinneille Kuhmos- sa	Palaute yrityksiltä positiivinen	Myönnetty kuitukaapelin rakentamiseen alueen käyttö- lupia. Yhteisra- kentamista ELY:n kanssa.
Yhteistyö	Hankintailat/ tapahtu- mat	1 kpl	Hankintata- paamisia 3 kpl.
Paikallisuus hankinnoissa			
Saavutettavuus			
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Ydintoiminnot omana tuotantona	Led-valaistuksen osuus katuvalaistuksesta -%	Keskustan eloho- pealamput 953 kpl vaihdetaan ledeiksi	Led-valaistus tehty remon- toiduille kaduil- le.
Onnistuneet ennalta ehkäisevät toi- menpiteet			
Reittien, pyöräteiden, polkujen ja niiden valaistuksen kunto	Säästöt energiakulutuk- sessa	1 %	Rahallinen sääs- tö 15 % v.2017 verrattuna
Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntä- en	Katujen ja reittien kun- toon liittyvät onnetto- muudet	0 kpl	5 tiedossa ole- vaa liikenneko- laria
Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehit- tämiseksi	Hyvinvointikertomus Asukastytytyväisyys	Positiivinen kehi- tys Positiivinen kehi- tys	Suunnitteilla
Digitaalisaaion hyödyntäminen työssä, opiskelussa ja harrastuksissa	Peruskoulun 6. luokan oppilaiden uintitaito-%	93 %	85%
	Liikuntapaikkojen kävi- jä määrä kpl/vuosi	130000 kpl	142600
Saavutettavuus ja toimivat liikenneyh- teydet			Liikenneyhtey- det toimivassa kunnossa.
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimin-	Liikuntapalveluiden ko-	< 118,60 €/asukas	109,68 €/as

tatavat ja muotoillut palvelut	konaiskustannus €/ asukas		
Yhteistyö yli kuntarajojen	Liikenneverkkopalveluiden kustannukset €/asukas	< 71,55 €/asukas	75,77 €/as
Johtaminen	Viherpalveluiden kustannus €/asukas	20,87 €/asukas	19,68 €/as
	Vesihuoltopalveluiden kustannus €/asukas	91,22 €/asukas	97,00 €/as
	Vesihuollon tuottojen osuus kustannuksista	147 %	131 %
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Kehityskeskustelut	Kaikki käyvät	Käyty 100 %
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Työhyvinvointikysely	Positiivinen kehitys	
Laadukkaat henkilöstökäytännöt	Työhyvinvointitapahtuma	Vähintään yksi / työntekijä	Järjestetty
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan			
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
Painopistealue: Yritystoiminta ja investointien kasvu		Tekninen johtaja	3 hankintatapahtumaa
- Mahdollisten uusien yritystonttien infran rakentaminen - Järjestetään hankintailtoja paikallisille yrittäjille			
Painopiste: Kunnan asukkaiden hyvinvointi		Tekninen johtaja	Käyty
- Suunnitelma elohopealamppujen vaihdosta ledeiksi ja leasingrahoituksen neuvottelu - Kuntien energiatehokkuus sopimukseen 2017 – 2025 liittymisen; toimenpiteet - Ostetaan paikallisilta tuottajilta ja yrityksiltä tuotteita ja palveluita mahdollisimman paljon - Hyvinvointikertomuksen laadinta - Koululaisten opetus uimahallin väen toimesta		Tekninen johtaja	Valmisteilla
Painopistealue: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen		Vapaa-aikatoimenjohtaja	
- Esimiehet pitävät kehityskeskustelut alaisilleen. - Työhyvinvointitapahtuma joko luentona, virkistyspäivänä tai työtoimintana		Tekninen johtaja ja esimiehet	Käyty 100 % Pidetty 18.9.

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Hankintailtoja pidetty kolme.
- Kuntarahoituksen kanssa käyty rahoitusneuvotteluja katuvalojen vaihtamiseksi ledeiksi. Rahoitus tulee kilpailuttaa, jos tehdään leasing –rahoituksella. Leasingrahoituksella tehtävä valaisimien vaihto huomattavasti kalliimpi menettelytapa kuin vaiheittainen vaihto omana investointina.
- Kehityskeskustelut pidetty.
- Työhyvinvointikyselyn purkutilaisuus ja kehittämistoimenpiteet pidetty 31.5.
- Tehtävänkuvat käyty läpi.
- Katuinvestointikohteet tehty.
- Jämäksen vesihuoltohanke noin puolivälissä.
- Asiakastytytyväisyyskysely vesihuollossa antoi kohtalaisen hyvän tuloksen.

TULOSKORTTI			
Kaupunkiympäristön palvelualue/TILAPALVELUT			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysmuotoisuus päätöksenteossa ja toiminnassa Yhteistyö Paikallisuus hankinnoissa	Lähiruoan hankintojen lisääminen	Hankintojen määrä kasvaa nykyisestä vähintään 5 %	Kasvanut Yhteisiä hankintatapahtumia Lisääntynyt ainakin ryynien ja marjojen osalta, tulossa kotipalveluleivät ja eväsleivät
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Ydintoiminnot omana tuotanto Kotimaisen lähiruoan osuus aterioissa Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen Eri ryhmien (perukassa ja taajamassa) kuuleminen hyvinvointipalvelujen kehittämisessä	Lähiruoan lisäys	Kasvaa nykyisestä 5 %	Kasvanut
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut Yhteistyö yli kuntarajojen Johtaminen	Tilapalvelujen kiinteistöhuollon ja hallinnonnin kulut €/asukas	< 240,83 €/asukas	460,96 €/as, huom! Tal.arv. luvuista puuttuu n. n. 1 milj.€ sekä tuloista että me-

	Ateriapalvelujen kulut €/asukas	< 215,98 €/asukas	noista 220,15 €/as
	Siivouksen kulut €/ asukas	< 80,33 €/asukas	74,77 €/as
	Tilojen käyttö-%	100 %	
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Kehityskeskustelut	Kaikki käyvät	Käyty
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Työhyvinvointitapahtuma	Vähintään yksi / työntekijä	Järjestetty
Laadukkaat henkilöstökäytännöt			
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan			
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
- Hankesuunnittelun aloittaminen yhdessä Soten kanssa - Neuvottelut. Reagoitiin tilojen korjauksiin tarvittaessa - Selvitys kiinteistönhoidon organisoinnista - Esimiehet pitivät kehityskeskustelut alaisilleen. - Työhyvinvointitapahtuma joko luentona, virkistyspäivänä tai tyky-toimintana		Tekninen johtaja, tilapalvelupäällikkö, ateria- ja siivouspalveluiden päällikkö	Käynnissä Käyty. Pidetty 18.9.

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Terveysaseman hankesuunnittelu aloitettu. Samoin Tuupalan ja Piilolan rakennussuunnittelu tehty. Piilolan koulua ei ehditty toteuttaa kesän aikana, joten esityksenä siirtyy ensi vuodeksi. Lukion yläkerrasta paljastui myös kosteusvaurioita, joten hanke laajenee. Pohdintana myös lisätilojen rakentaminen Tuupalan yläkoulun yhteyteen.
- Sisäilma-asioihin kiinnitetty huomattavasti enemmän huomiota.
- Tuupalan ruokala tehty omana työnä valmiiksi. Taloudellinen loppuselvitys valmisteilla Peruspaasi Oy:n laskuista. Käräjäoikeuden käsittely vuoden 2019 puolella.
- Rantapaviljongin katto tehty.
- Jäähallin pukuhuoneremontti kasvoi investointikohteeksi.
- Työhyvinvointikyselyn purku ja kehittämistoimenpiteet pidetty 31.5.
- Tehtävänkuvat käyty läpi.

TULOSKORTTI			
Kaupunkiympäristön palvelualue/RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖNSUOJELU			
Painopiste 1: Yritystoiminta ja investointien kasvu			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Yritysmuotoisuus päätöksenteossa ja toiminnassa	Rakennuslupien käsittely-aika	3 vkoa täydellisen rakennuslupan jättämisaikajärjestelmästä	Täydelliset hakemukset käsitelty tavoitteen mukaan.
Yhteistyö			
Painopiste 3: Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Digikehitystyön onnistuminen	Sähköinen rakennuslupahakemus	Ohjelma hankittu, lupien käsittely sähköisesti	Toiminnassa.
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut	Rakennusvalvonnan kustannukset €/asukas	< 13,82 €/asukas	14,67 €/as
Yhteistyö yli kuntarajojen	Rakennusvalvonnan tuottojen osuus kustannuksista	65 %	57,4 %
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Kehityskeskustelut	Kaikki käyvät	Kesken
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Työhyvinvointitapahtuma	Vähintään yksi / työntekijä	Järjestetty
Laadukkaat henkilöstökäytännöt			
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan			
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			

TOIMENPITEET 2018	Aikataulu/vastuu	
- Lupapisteen ohjelma otetaan käyttöön ja jatkossa kaikki lupakäsittely sähköisesti. - Esimiehet pitävät kehityskeskustelut alaisilleen. - Työhyvinvointitapahtuma joko luentona, virkistyspäivänä tai tyky-toimintana	Tekninen johtaja ja rakennusvalvojat	Käynnissä Pidetty 18.9.

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Lupapisteen ohjelma otettu käyttöön sekä rakennusvalvonnassa, että ympäristönsuojelussa. Tehty päätöksiä ohjelmalla. Paljon keskeneräisiä lupakäsittelyitä, koska hakijat eivät ole täydentäneet hakemuksiaan.
- Työhyvinvointikyselyn purku ja kehittämistoimenpiteet pidetty 31.5.
- Tehtäväkuvat käyty läpi.
- Hankittu kiinteistöveroselvitysohjelma, jossa voidaan verrata kaupungin omaa rakennustietokantaa maanmittauslaitoksen ja verottajan tietokantoihin. Tiedoissa merkittäviä eroja.

TULOSKORTTI			
Kaupunkiympäristön palvelualue/YKSITYISTIEPALVELUT			
Painopiste 2: Kunnan asukkaiden hyvinvointi			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Reittien, pyöräteiden, polkujen ja niiden valaistuksen kunto Riittävien palvelujen asiakaslähtöinen muotoilu eri palvelutuottajia hyödyntäen Saavutettavuus ja toimivat liikenneyhteydet	Asuttujen yksityisteiden kunnossapito mahdollistaa syrjäseudulla asumisen, turvalliset koulukuljetukset ja yritystoiminnan vaatimat kuljetukset	Yksityistiet joka päivä liikennöitävässä kunnossa	Tiet olleet liikennöitävässä kunnossa yhtä päivää lukuunottamatta, jolloin paikoin suuria ongelmia. Joissakin auraslinjoissa ollut huomauttamista kuluvalle talvikaudella
Painopiste 4: Talous			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Kehittyvät ja aikaan sopeutuvat toimintatavat ja muotoillut palvelut	Yksityisteiden hoidon ja hallinnoinnin kustannukset €/asukas	< 112 €/asukas	100,70 €/as
Painopiste 5: Johtaminen ja työyhteisöosaaminen			
Kriittiset menestystekijät	Mittari (toimialakoht.)	Tavoitearvo 2018	Toteuma 2018
Johtaminen, esimiestyöskentely ja viestintä tukevat strategian toteutumista	Kehityskeskustelut	Kaikki käyvät	Kesken
Osuva koulutus ja henkilöstösuunnittelu	Työhyvinvointitapahtuma	Vähintään yksi / työntekijä	Järjestetty

Laadukkaat henkilöstökäytännöt			
Osaaminen, luottamus, asenne ja motivaatio kohdallaan			
Uudistuminen ja kehittyvät toimintatavat			
TOIMENPITEET 2018		Aikataulu/vastuu	
• Uudistetaan yksityistiepalveluiden kokous- ja hallinnointitapa. • Tarkistetaan yksityistieavustusten avustuskäytäntö			Tehty

Tiivistelmä vuoden 2018 keskeisistä toimenpiteistä/tapahtumista

- Uudet tarkistetut kokous- ja avustuskäytänteet otettu käyttöön.
- Kattilakosken sillan peruskorjaushanke tehty.
- Työhyvinvointikyselyn purku ja kehittämistoimenpiteet pidetty 31.5.
- Kehityskeskusteluista käyty 50 %.
- Tehtäväkuvat käyty läpi.

6 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

6.1 TULOSLASKELMA

Ulkoiset erät

	<i>1.1. - 31.12.2018</i>	<i>1.1. - 31.12.2017</i>
Toimintatuotot		
Myyntituotot	3 150 256,68	3 269 408,85
Maksutuotot	761 276,79	767 599,25
Tuet ja avustukset	1 087 460,17	1 287 628,26
Muut toimintatuotot	1 673 290,88	1 678 825,01
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-11 873 216,56	-12 248 045,84
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-3 428 373,19	-3 530 983,67
Muut henkilösivukulut	-420 077,32	-619 488,54
Palvelujen ostot	-45 107 155,46	-43 942 796,11
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-3 127 969,24	-3 085 366,65
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	0,00	0,00
Avustukset	-2 087 320,87	-2 747 629,81
Muut toimintakulut	-1 120 298,96	-489 066,61
Toimintakate	-60 492 127,08	-59 659 915,86
Verotulot	27 787 539,58	29 096 671,02
Valtionosuudet	32 246 261,00	32 233 497,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	64 874,28	67 656,51
Muut rahoitustuotot	1 018 442,97	1 509 635,07
Korkokulut	-189 895,87	-182 788,54
Muut rahoituskulut	-1 036 156,53	-201 704,54
Vuosikate	-601 061,65	2 863 050,66
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 541 222,02	-2 183 275,07
Kertaluonteiset poistot		
Arvonalentumiset	-4 519,43	-127 948,04
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Tilikauden tulos	-3 146 803,10	551 827,55
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	42 848,14	42 448,14
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 103 954,96	594 275,69

6.2 RAHOITUSLASKELMA

	<i>I.I. - 31.12.2018</i>	<i>I.I. - 31.12.2017</i>
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	-601 061,65	2 863 050,66
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	-54 327,39	637 461,95
Toiminnan rahavirta	-655 389,04	3 500 512,61
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 833 206,30	-13 701 425,76
Rahoitusosuudet investointimenoihin	341 557,86	145 815,94
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	122 073,45	526 392,73
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 024 964,03	-9 528 704,48
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainauksen lisäykset		-177 186,84
Antolainasaamisten vähennykset	246 907,34	106 432,23
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	9 000 000,00	13 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 538 402,00	-3 215 201,90
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-5 500 000,00	500 000,00
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	2 596,35	-3 942,00
Vaihto-omaisuuden muutos		
Saamisten muutos	-41 644,00	196 581,49
Korottomien velkojen muutos	3 206 759,44	1 916 386,15
Rahoituksen rahavirta	3 376 217,13	12 323 069,13
Rahavarojen muutos	-648 746,90	2 794 364,65
Rahavarat 31.12.	21 488 019,27	22 136 766,17
Rahavarat 1.1.	22 136 766,17	19 342 401,52

6.3 TASE

VASTAAVAA		2018	2017	VASTATTAVAA		2018	2017
		€	€			€	€
A	PYSYVÄT VASTAAVAT	56 661 453,36	56 072 532,41	A	OMA PÄÄOMA	33 468 254,10	36 572 609,06
I	Aineettomat hyödykkeet	584 984,85	662 646,83	I	Peruspääoma	23 580 369,60	23 580 369,60
I	Aineettomat oikeudet	584 984,85	662 646,83	II	Arvonkorotusrahasto	299 350,12	299 350,12
II	Aineelliset hyödykkeet	46 955 780,55	46 041 310,28	III	Muut omat rahastot	9 771 155,36	9 771 555,36
I	Maa- ja vesialueet	4 452 832,04	4 469 351,02	IV	Edellisten tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 921 333,98	2 327 058,29
2	Rakennukset	30 191 839,01	18 250 589,08	V	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 103 954,96	594 275,69
3	Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 112 535,03	8 279 824,34	B	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	368 736,84	411 184,98
4	Koneet ja kalusto	1 786 251,30	1 620 083,86	I	Poistoero	368 736,84	411 184,98
5	Muut aineelliset hyödykkeet	220 595,28	220 595,28	C	PAKOILLISET VARAUKSET	800 734,40	843 067,04
6	Ennakkomaksut ja keskenäiset hankinnat	1 191 727,89	13 200 866,70	I	Muut pakolliset varaukset	800 734,40	843 067,04
III	Sijoitukset	9 120 687,96	9 368 575,30	D	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	249 143,64	238 844,19
I	Osakkeet ja osuudet	8 935 300,30	8 936 280,30	I	Valtion toimeksiannot	249 143,64	238 844,19
2	Muut lainasaamiset	148 655,42	395 562,76	2	Lahjoitusrahastojen pääomat	249 143,64	238 844,19
3	Muut saamiset muilta	36 732,24	36 732,24	E	VIERAS PÄÄOMA	47 049 380,24	43 881 022,80
B	TOIMEKSIANTOJEN VARAT	13 615,76	5 912,66	I	Pitkäaikainen	35 161 308,39	29 190 649,20
I	Valtion toimeksiannot	13615,76	5912,66	I	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	33 132 160,04	27 341 942,04
II	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet			2	Lainat julkisyhteisöiltä	128 000,00	144 000,00
C	VAIHTUVAT VASTAAVAT	25 261 180,10	25 868 283,00	3	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	1 901 148,35	1 704 707,16
	Valtto-omaisuus			II	Lyhytaikainen	11 888 071,85	14 690 373,60
	Ennakkomaksut			I	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 205 782,00	8 922 402,00
I	Saamiset	3 773 160,83	3 731 516,83	2	Lainat julkisyhteisöiltä	16 000,00	116 000,00
I	Pitkäaikaiset saamiset	1 798 425,63	1 663 473,68	3	Saadut ennakot	121 719,90	
1	Lainasaamiset työyhteisöiltä	1 200 000,00	1 200 000,00	4	Ostovelat	2 952 156,09	3 417 005,58
2	Lainasaamiset osakkuusyrityiltä	476 000,00	463 473,68	5	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	254 454,18	260 641,74
3	Lainasaamiset muilta	122 425,63		6	Siirtovelat	5 333 959,68	1 974 324,28
Lyhytaikaiset saamiset		1 974 735,20	2 068 043,15				
I	Myyntisaamiset	1 315 046,75	963 845,40				
2	Lainasaamiset muilta	47709,13					
2	Muut saamiset	337 689,69	401 739,95				
3	Siirtoasamiset	274 289,63	702 457,80				
II	Rahoitusarvopaperit	19 982 959,91	20 117 701,83				
I	Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	19 982 959,91	20 117 701,83				
III	Rahat ja pankkisaamiset	1 505 059,36	2 019 064,34				
VASTAAVAA YHTEENSÄ		81 936 249,22	81 946 728,07	VASTATTAVAA YHTEENSÄ		81 936 249,22	81 946 728,07

6.4 KONSERNITULOSLASKELMA

	2018	2017
Toimintatuotot	52 066 388	50 941 340
Toimintakulut	-108 580 735	-106 694 111
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta	254	2289
Toimintakate	-56 514 092	-55 750 481
Verotulot	27 787 540	29 096 671
Valtionosuudet	32 246 261	32 233 497
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	20 602	85 528
Muut rahoitustuotot	845 374	1 492 315
Korkokulut	-243 835	-224 214
Muut rahoituskulut	-1 332 098	-242 429
Vuosikate	2 809 751	6 690 887
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelmanmukaiset poistot	-4 872 305	-4 885 070
Arvonalentumiset	-9 286	-209 658
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut	-3 344	
Tilikauden tulos	-2 075 184	1 596 160
Rahaston muutokset	11 570	11 635
Vähemmistöosuudet	-237 816	-158 641
Laskennalliset verot	-135 060	-146 659
Valmistus omaan käyttöön		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 436 490	1 302 495

6.5 KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2018 €	2017 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 809 751	6 690 887
Satunnaiset erät	-3 344	
Tulorahoituksen korjauserät	464 946	747 228
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-11 985 952	-20 934 131
Rahoitusosuudet investointimenoihin	348 129	159 711
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	168 533	541 633
Toiminnan ja investointien rahavirta	-8 197 938	-12 794 672
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	150 308	-148 852
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13 978 634	21 024 828
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 619 342	-4 383 400
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 265 940	-185 982
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	91 772	107 086
Vaihto-omaisuuden muutos	-78 864	9 720
Saamisten muutokset	-2 106 594	-902 421
Korottomien velkojen muutokset	2 925 154	2 527 501
Rahoituksen rahavirta	6 075 128	18 048 481
Rahavarojen muutos	-2 122 810	5 253 809
Rahavarat 31.12.	29 899 705	32 022 516
Rahavarat 1.1.	32 022 516	26 768 707

6.6 KONSERNITASE

	2018	2017		2018	2017
VASTAATAVAA	€	€	VASTATTAVAA	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT	82 918 788	76 480 653	OMA PÄÄOMA	42 188 138	44 636 198
Aineettomat hyödykkeet	834 472	927 367	Peruspääoma	23 580 370	23 580 370
Aineettomat oikeudet	225 799	228 452	Arvonkorotusrahasto	301 960	301 960
Muut pitkävaikutteiset menot	585 605	683 975	Muut omat rahastot	12 105 740	12 117 310
Ennakkomaksut	23 069	14 940	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	8 636 558	7 334 063
			Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 436 490	1 302 495
Aineelliset hyödykkeet	81 361 294	74 692 126	VÄHEMMISTÖOSUUS	3 091 611	2 853 794
Maa- ja vesialueet	5 071 602	5 054 741			
Rakennukset	40 764 078	29 158 294	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 210 914	11 410 857			
Koneet ja kalusto	11 466 997	6 990 969	PAKOLLISET VARAUKSET	1 921 802	1 470 581
Muut aineelliset hyödykkeet	1 706 455	1 476 815	Muut toimeksiantojen pääomat		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hank.	10 141 248	20 600 450	Muut pakolliset varaukset	1 921 802	1 470 581
Sijoitukset	723 022	861 160	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMA	858 167	1 017 318
Muut osakkeet ja osuudet	631 937	619 767	Valtion toimeksiannot	448 033	624 028
Muut lainasaamiset	49 757	201 565	Lahjoitusrahastojen pääomat	289 398	276 774
Muut saamiset	41 328	39 828	Muut toimeksiantojen pääomat	120 736	116 517
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	404 743	655 667	VIERAS PÄÄOMA	73 148 837	64 980 796
Valtion toimeksiannot		99 218	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	49 803 587	40 077 008
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	27 488	19 785	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	49 590 633	39 841 519
Muut toimeksiantojen varat	377 255	536 663	Lainat julkisyhteisöiltä	212 954	235 489
			Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 987 442	1 772 833
VAIHTUVAT VASTAAVAT	37 885 024	37 822 368	Ostovelat		333
Vaihto-omaisuus	318 228	239 364	Muut velat	1 987 442	1 772 500
Aineet ja tarvikkeet	318 228	239 364			
Keskeneräiset tuotteet			Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	5 780 655	10 324 556
Ennakkomaksut			Joukkovelkakirjalainat	131 2008	
			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 446 113	10 180 154
Saamiset	7 667 091	5 560 489	Lainat julkisyhteisöiltä	22 535	144 402
Pitkäaikaiset saamiset	686 284	557 044	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	15 577 153	12 806 399
Myyntisaamiset			Saadut ennakot	161 396	35 817
Lainasaamiset	686 284		Ostovelat	4 988 273	5 827 121
Muut saamiset			Muut velat	864 512	785 581
Siirtosaamiset			Siirtovelat	9 100 111	5 755 221
Lyhytaikaiset saamiset	6 980 807	5 003 445	Laskennalliset verovelat	462 860	402 659
Myyntisaamiset	3 171 139	2 925 299			
Lainasaamiset	57 145	13 276			
Muut saamiset	920 815	999 341			
Siirtosaamiset	2 831 707	1 065 529			
Rahoitusarvopaperit	23 959 264	24 179 496			
Sijoitukset rahamarkkinainstrum.	23 959 264	24 179 496			
Rahat ja pankkisaamiset	5 940 441	7 843 020			
VASTAATAVAA YHTEENSÄ	121 208 556	114 958 688	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	121 208 556	114 958 688

7 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

7.1 Jaksotus- ja arvostusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteella mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintahintaisina tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty hankintamenoa mukaisena.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

7.2 TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

7.2.1 TOIMINTATUOTOT (ulkoiset)

	2 018	2 017
Keskusvaalilautakunta	15 933	
Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja		
Kaupunginvaltuusto		
Kaupunginhallitus	923 196	1 235 367
Sivistyslautakunta	842 310	923 410
Tekninen lautakunta	4 890 845	4 844 684
Yhteensä	6 672 285	7 003 461

7.2.2 VEROTULOT

	2 018	2 017
Kunnan tulovero	22 756 212	23 765 659
Osuus yhteisöveron tuotoista	2 887 439	3 190 278
Kiinteistövero	2 143 888	2 140 734
Muut verotulot		
Yhteensä	27 787 540	29 096 671

4.2.3 VALTIONOSUUDET

	2 018	2 017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	26 577 346	26 328 845
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus (+/-)	6 170 212	6 354 236
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-501 297	-449 584
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
Yhteensä	32 246 261	32 233 497

7.2.4 PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

	2 018	2 017
Asiakaspalvelujen ostot	230 009	225 151
Muiden palvelujen ostot	44 877 147	43 717 646
Yhteensä	45 107 155	43 942 796

7.2.5 VALTUUSTORYHMILLE ANNETUT TUET

Kuhmon kaupunki ei ole antanut valtuustoryhmille tukea.

7.2.6 SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET

Aineettomat hyödykkeet	Uudishankinnat Tasapoisto	Uudistaminen Tasapoisto
Kehittämismenot	5 vuotta	
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	
Liikearvo	2 vuotta	
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	3 vuotta	
Muut	5 vuotta	
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	40 vuotta	10-30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	30 vuotta	10-20 vuotta
Talousrakennukset	20 vuotta	10-20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	25 vuotta	10-20 vuotta
Asuinrakennukset	30 vuotta	10-20 vuotta
Muut rakennukset	25 vuotta	10-20 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit	20 vuotta	5-10 vuotta
Puistot, vihervalueet	15 vuotta	
Sillat, laiturit ja uimalat	15 vuotta	5-10 vuotta
Muut maa- ja vesialueet	20 vuotta	
Vedenjakeluverkosto	30 vuotta	
Viemäriverkosto	30 vuotta	
Kaukolämpöverkko	30 vuotta	
Sähköjohdot, muutoasemat, ulko- valaisinlaitteet	20 vuotta	
Muut putki- ja kaapeliverkot	20 vuotta	
Sähkö- vesi- yms laitojen laitos- koneet ja laitteet	15 vuotta	
Liikenteen ohjauslaitteet	15 vuotta	
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	15 vuotta	
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet	7 vuotta	
Liikkuvat työkoneet	7 vuotta	
Muut raskaat koneet	10 vuotta	
Muut kevyet koneet	7 vuotta	
Vesimittarit	10 vuotta	
Jätevesimittarit	5 vuotta	
Atk-laitteet	3 vuotta	
Muut laitteet ja kalusteet	5 vuotta	
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	käytön mukaan	
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset han- kinnat	ei poistoa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	ei poistoa	

7.2.7 KESKIMÄÄRÄISET POISTOT JA INVESTOINNIT VUOSINA 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Suunnitelman mukaiset poistot	2 051 404,29	2 183 275,07	2 541 222,02	2 600 000,00
Investointien omahankintameno	6 028 840,49	13 029 217,09	3 369 574,99	2 575 258,00

ERITTELY POISTOEROSTA

	2018	2017
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	368 736,84	411 184,98
EVL-poistoihin liittyvä poistoero		0,00
Poistoero yhteensä	368 736,84	411 184,98

ERITTELY POISTOERON MUUTOKSISTA

	2018	2017
Poistoeron lisäys (-) ja vähennys (+)		
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	42 448,14	42 448,14
Suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuksessa tehtyjen poistorojojen erotus		
Poistorojojen muutokset yhteensä	42 448,14	42 448,14

7.2.8 PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

	Konserni		Kaupunki	
	2 018	2 017	2 018	2 017
Varautuminen rakennusten purkukuluihin I.I.			843 067	195 067
Lisäykset tilikaudella				648 000
Vähennykset tilikaudella			-42 333	
Varautuminen rakennusten purkukuluihin 31.12.			800 734	843 067
Sote-kuntayhtymän potilasvahinkovakuutus I.I.	536 377	410 742		
Lisäykset tilikaudella	437 826	125 635		
Vähennykset tilikaudella		0		
Potilasvahinkovakuutus 31.12.	974 204	536 377		
Kainuun Jätehuollon kuntayhtymä ennallistamisvaraus I.I.	91 137	82 340		
Lisäykset tilikaudella	55 424	8 797		
Vähennykset tilikaudella				
Ennallistamisvaraus 31.12.	146 561	91 137		

7.2.9 KÄYTTÖOMAISUUDEN MYYNTIVOITOT JA -TAPPIOT

	2018	2017
Muut toimintatulot		
Myyntivoitot		
Määräalojen/kiinteistöjen myynnit	26538,78	10 538,05
Rakennusten myynti	100,00	
Koneiden ja laitteiden myynti	70 808,57	
Yhteensä	97 447,35	10 538,05
Muut toimintamenot		
Myyntitappiot		
Määräalojen/kiinteistöjen myynti	85 452,60	
Osakkeiden myynti		
Rakennusten myynti		
Koneiden ja laitteiden myynti		
Yhteensä	85 452,60	0,00

7.2.10 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

	2018	2017
Osinkotuotot	136 806,78	140 361,01

7.2.11 SATUNNAISET ERÄT

Satunnaisia eräiä ei ollut tilivuoden eikä vertailuvuoden aikana.

7.2.12 OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

	2018	2017
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	659,51	2 233,38
Yhteensä	659,51	2 233,38

7.3 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

7.3.1 TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

7.3.1.1 KÄYTTÖOMAISUUS

	Aineettomat oikeudet			Aineelliset hyödykkeet							Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kilteit rakenteet ja laitteet	Kuljetusvälineet	Koneet ja kalusto	Arvo- ja taide- esineet	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintamenot t.l.	148 611,08	514 035,75	662 646,83	4 469 351,02	18 250 589,08	8 279 824,34	265 421,92	1 354 661,94	220 595,28	13 257 542,70	46 097 986,28
Lisäykset tilikauden aikana	19 545,03	0,00	19 545,03		994 123,96	1 329 156,09	0,00	566 716,58		869 950,43	3 759 947,06
Rahoitusosuudet tilikaudella			0,00	82 743,13	0,00	-299 302,83					-216 559,70
Rahoitusosuuksien selvittelyä										0,00	-56 676,00
Vähennykset tilikauden aikana	-17 802,68		-17 802,68	-99 262,11	-81 313,43	-1 826,39		-204 401,34		-42 255,03	-429 058,30
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00		12 297 986,43	509 818,86		0,00		-12 836 834,21	-29 028,92
Tilikauden poisto	-19 351,50	-60 052,83	-79 404,33		-1 269 547,03	-705 135,04	-64 227,70	-131 920,10			-2 170 829,87
POISTAMATON HANKINTAMENO/KIRJANPITOARVO 31.12.	131 001,93	453 982,92	584 984,85	4 452 832,04	30 191 839,01	9 112 535,03	201 194,22	1 585 057,08	220 595,28	1 248 403,89	46 955 780,55

7.3.1.2 KAUPUNGIN SAAMISET TYTÄRYHTIÖILTÄ, KUNTAYHTYMILTÄ JA OSAKKUUSYHTEISÖILTÄ

Saamisten erittely	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhtiöiltä				
Myyntisaamiset				159 916,56
Pääomalainasaamiset			243 755,01	
Muut pitkäaikaiset lainasaamiset	1 200 000,00		1 200 000,00	
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	1 200 000,00	0,00	1 443 755,01	159 916,56
Saamiset osakkuusyhtiöiltä				
Myyntisaamiset				
Pääomalainasaamiset				
Muut pitkäaikaiset lainasaamiset	476 000,00		463 473,68	
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	476 000,00	0,00	463 473,68	0,00
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset				152 488,20
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset	40 488,00			297 449,34
Yhteensä	40 488,00	0,00	0,00	449 937,54
Saamiset yhteensä	1 716 488,00	0,00	1 907 228,69	609 854,10

7.3.1.3 SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTÄVÄT OLENNAISET ERÄT

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Kainuun sote- kuntayhtymä, ylijäämän palautus				157 992,34
Kainuun sote -kuntayhtymä, alijäämä 2018	2 273 732,58			
Kainuun sote -kuntayhtymä, tukipalvelujen tasaus, tieto-, talous- ja palkkahallinto	12 495,94	18 896,60	40 488,00	16 405,00
Kainuun sote- ja kuntayhtymä, kunnan maksuosuuden laskutuksen oikaisu				107 391,00
Kainuun sote- ja kuntayhtymä, siivouksen lisälaskutus				14 937,00
Kainuun työterveys, siivouksen lisälaskutus				724,00
Kainuun pelastuslaitos, maksuosuuden palautus			74 462,00	50 731,00
Evli Pankki Oyj, palkkionpalautukset			10 833,65	12 648,01
OP Varainhoito Oy, palkkionpalautukset			10 986,29	14 030,14
Koulutuskorvaukset	32 324,38	34 873,26		
Kansaneläkelaitos, työterveyshuolto	106 796,41	94 232,01		86 678,00
Sotkamon kunta, eläkemenooperustein maksu			34 423,76	33 475,24
OP Vakuutus Oy			11 647,14	9 418,76
Työttömyysvakuutusrahasto			21 418,26	8 672,37
Puolangan kunta, kalliin hoidon tasaus	10 260,89	13 195,79		
Projektsaamiset	87 339,27			
Ely-keskus, pakolaiset	42 294,93			
Ely-Keskus, palkkatuki			43 853,52	145 310,40
Ely-keskus, palkkatuen lisätuki				16 996,74
Muut siirtosaamiset	62 620,31	71 515,73	25 517,50	27 047,80
	2 627 864,73	232 713,38	273 630,12	702 457,80

Kuntayhtymien siirtosaamisista on konserniin laskettu kaupungin peruspääomaosuuden mukainen euromäärä.

7.3.1.4 RAHOITUSARVOPAPERIT

Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	Hankintahinta 31.12.2017	Markkina-arvo 31.12.2017	Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Hankintahinta 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kirjanpitoarvo 31.12.2018
Evli Pankki Oyj						
Evli Yrityslaina B	2 299 863,69	2 374 485,95	2 299 863,69	999 981,66	978 429,08	978 429,08
Evli Kehittyvät Markkinat Yrityslaina B	452 603,76	480 313,71	452 603,76	452 603,76	453 520,20	452 603,76
Evli Suomi Select B	232 881,18	318 763,35	232 881,18	211 619,56	259 111,50	211 619,56
Evli Europe B	808 564,88	933 170,48	808 564,88	427 822,13	382 534,16	382 534,16
Evli Likvidi B	699 610,90	699 855,78	699 610,90	1 065 369,15	1 065 058,38	1 065 058,38
Evli High Yield Yrityslaina B				1 864 089,51	1 799 269,31	1 799 269,31
Evli Investment Grade Yrityslaina A	906 192,63	913 270,75	906 192,63	1 890 144,31	1 837 655,39	1 837 655,39
Evli Osakefaktori B	808 822,95	878 013,13	808 822,95	711 135,22	664 853,28	664 853,28
Evli High Yield Yrityslaina A	1 228 525,70	1 265 905,86	1 228 525,70			
iShares Em.Mark.Government Bond Index 12 Eur Hdg	879 279,27	879 278,31	879 278,31	903 939,27	841 994,70	841 994,70
Evli Lyhyt Yrityslaina A	2 009 905,01	1 998 624,55	1 998 624,55	1 961 240,17	1 898 705,74	1 898 705,74
Evli Suomi Select A	212 237,21	218 888,09	212 237,21	262 237,21	247 866,73	247 866,73
DB X-Trackers Euro Stoxx 50 ETF DR	711 443,69	681 798,26	681 798,26	863 591,61	769 709,48	769 709,48
Evli Osakefaktori USA B	663 441,09	701 470,08	663 441,09	536 528,88	527 150,67	527 150,67
iShares Core MSCI World UCITS ETF	575 244,15	603 320,60	575 244,15	350 676,26	332 640,00	332 640,00
iShares Core S&P 500 UCITS ETF				395 278,42	404 131,20	395 278,42
Pankkitili	5 748,92	5 748,92	5 748,92	511,58	511,58	511,58
Saatavat						
Yhteensä	12 494 365,03	12 952 907,82	12 453 438,18	12 896 768,70	12 463 141,40	12 405 880,24
OP Varainhoito Oy						
OP-Vuokratuotto B (tuotto)	359 441,14	390 422,46	359 441,14	359 441,14	403 027,08	359 441,14
OP-Kehittyvät Osakemarkkinat A (kasvu)	530 159,04	563 825,88	530 159,04	376 648,11	348 145,00	348 145,00
Nomura Funds Ireland-Japan Strategic Value II JPY	119 263,17	130 279,06	119 263,17			
OP-Amerikka Pieniyhtiöt A (kasvu)	76 724,46	87 575,10	76 724,46			
OP-Amerikka Indeksi II A (kasvu)	106 854,00	108 282,34	106 854,00			
OP-Amerikka Arvo A (kasvu)	29 378,64	31 688,40	29 378,64			
OP-EMD Local Currency A (kasvu)	73 019,34	74 436,89	73 019,34	49 066,76	46 892,04	46 892,04
JPM Global Corporate Bond Fund A (acc) USD-DUR hgd	463 946,13	475 789,77	463 946,13	908 800,33	874 268,82	874 268,82
JPM Global Corporate Bond Fund EUR Hedged	231 462,63	233 976,58	231 462,63			
OP-Obligaatio Tuotto A	757 624,61	762 871,36	757 624,61			
OP-Obligaatio Prima A	511 717,95	501 695,92	501 695,92	821 851,42	820 682,53	820 682,53
Op-Euro A	477 296,48	477 130,63	477 130,63	330 890,72	330 638,35	330 638,35
Op-High Yield A (kasvu)	341 680,11	391 166,11	341 680,11	271 362,80	291 507,77	271 362,80
OP-Yrityslaina A (kasvu)	1 253 323,38	1 290 719,31	1 253 323,38	906 157,88	907 991,14	906 157,88
BGF Emg Mkts Local Ccy Bond A2 USD	74 020,90	74 170,89	74 020,90	51 126,72	46 272,79	46 272,79
OP-EMD Hard Currency A (Kasvu)	96 878,16	97 014,66	96 878,16	124 262,52	120 683,94	120 683,94
Picket - Small Cap Europe P	305 496,62	365 875,40	305 496,62			
OP - Amerikka kasvu A (kasvu)	73 151,29	73 150,14	73 150,14	345 739,03	334 172,99	334 172,99
OP-Eurooppa Plus A (kasvu)	295 079,13	320 627,66	295 079,13	173 110,68	149 508,79	149 508,79
OP Suomi Pieniyhtiöt A	65 476,91	75 919,44	65 476,91			
OP Suomi Arvo A	103 390,43	113 559,30	103 390,43	215 768,60	191 213,75	191 213,75
OP Japanin Tähdet A	37 934,16	42 026,52	37 934,16	119 884,73	113 749,34	113 749,34
OP Realikorko A (kasvu)	117 583,73	119 655,55	117 583,73	194 424,90	195 175,97	194 424,90
Pictet Funds - EUR Short Term Corporate Bonds-P	350 538,36	350 169,83	350 169,83	457 588,73	451 910,53	451 910,53
OP EMD Hard Currency Sovereign A (kasvu)	227 243,60	247 994,40	227 243,60	260 671,31	259 239,05	259 239,05
DJ Euro STOXX Banks EX Neo	173 073,04	169 789,62	169 789,62			
iShares EURO STOXX BANKS 30-15 IJCITS ETF DE				57 205,86	39 789,26	39 789,26
OP Eurooppa Osinkoyhtiöt A	297 898,13	314 968,71	297 898,13	49 103,22	43 540,10	43 540,10
Eneergy Select Sectotr SPDR ETF	42 529,69	44 526,09	42 529,69	154 599,36	129 726,20	129 726,20
OP Amerikka Analytiikka A	32 895,84	31 727,26	31 727,26			
SPDR S&P Regional Banking ETF	53 029,59	52 603,35	52 603,35	166 402,82	134 730,68	134 730,68
Amudi S&P 500 UCITS ETF				221 724,86	200 122,91	200 122,91
dx x-trackers II iBoxx USD Treasuries UCITS ETF DR				542 429,22	543 297,51	542 429,22
iShares Edge MSCI USA Quality Factor UCITS ETF				114 245,12	100 387,55	100 387,55
SPDR S&P Telecom ETF				55 799,34	51 852,37	51 852,37
OP-Japani A (kasvu)				357 519,87	319 577,82	319 577,82
JPM Morgan Funds - Europe Strategic Value Fund A				95 829,42	91 836,52	91 836,52
Lyxor ETF STOXX Europe 600 Oil and Gas				58 347,45	51 816,82	51 816,82
Lyxor STOXX Europe 600 Healthcare ETF				46 197,00	45 820,80	45 820,80
OP-varainhoitotili	1 588,79	1 588,79	1 588,79	6 684,78	6 684,78	6 684,78
Yhteensä	7 679 699,45	8 015 227,42	7 664 263,65	7 892 884,70	7 644 263,20	7 577 079,67
KAIKKI YHTEENSÄ	20 174 064,48	20 968 135,24	20 117 701,83	20 789 653,40	20 107 404,60	19 982 959,91

7.3.1.5 ARVOPAPERIT 2018

Osakkeet	2018 €	2017 €
Tytäryhteisöosakkeet		
Kuhmon Lämpö Oy	841 233,96	841 233,96
Kuhmon Yrityssampo Oy	2 259 387,00	2 259 387,00
Kiinteistö Oy Kuhmon Kulttuuritalo	39 524,16	39 524,16
Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asunnot	1 660 694,32	1 660 694,32
Kuhmon Lämpöenergia Oy	2 500,00	2 500,00
	4 803 339,44	4 803 339,44
Osakkuusyhteisöosakkeet		
Kuhmon Sampo Kiinteistöt Oy	24 500,00	24 500,00
	24 500,00	24 500,00
Muut osakkeet ja osuudet		
Kuhmon Lämpöenergia Oy, SVOP	1 800 000,00	1 800 000,00
Kuhmon Sampo Kiinteistöt Oy, SVOP	49 000,00	49 000,00
Kuhmon Yrityssampo Oy, SVOP	495 543,05	495 543,05
Neo Industrial Oyj B	9 040,00	10 020,00
Nordic Option Oy (Teknoventure)	126 140,94	126 140,94
Kuhmon Jäähalli Oy	84,09	84,09
Kainuun Etu Oy	20 939,40	20 939,40
Kuntarahoitus Oyj	30 000,00	30 000,00
	2 530 747,48	2 531 727,48
Kuntayhtymäosuudet		
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon Ky	1 405 916,90	1 405 916,90
Kainuun Liitto	58 124,48	58 124,48
Kainuun jätehuollon kuntayhtymä	112 672,00	112 672,00
	1 576 713,38	1 576 713,38
Yhteensä	8 935 300,30	8 936 280,30

7.3.2 TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

7.3.2.1 OMA PÄÄOMA

	2018	2017
Peruspääoma I.I.	23 580 369,60	23 580 369,60
Lisäykset tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella		
Peruspääoma 31.12.	23 580 369,60	23 580 369,60
Arvonkorotusrahaston pääoma I.I.	299 350,12	299 350,12
Siirrot rahastoon tilikaudella		0,00
Siirrot rahastosta tilikaudella		0,00
Arvonkorotusrahaston pääoma 31.12.	299 350,12	299 350,12
Muut omat rahastot		
KehittämISRahaston pääoma I.I.	9 770 000,00	9 770 000,00
Siirrot rahastosta tilikaudella		
Siirrot rahastoon tilikaudella		
KehittämISRahaston pääoma 31.12.	9 770 000,00	9 770 000,00
Tutkimusrahaston pääoma I.I.	1 555,36	1 555,36
Siirrot rahastoon tilikaudella		
Siirrot rahastosta tilikaudella	-400,00	
Tutkimusrahaston pääoma 31.12.	1 155,36	1 555,36
Muut omat rahastot yhteensä	9 771 155,36	9 771 555,36
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	2 921 333,98	2 327 058,29
Tilikauden yli-/alijäämä 31.12.	-3 103 954,96	594 275,69
Oma pääoma yhteensä	33 468 254,10	36 572 609,06

7.3.2.2 KESKEISET LIITETIEDOT

Kaupunki

2018

2017

Vastuusitoumukset

Lainatakaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

8 233 549,86

9 293 351,92

Lainatakaukset muiden puolesta

694 828,87

884 665,61

Yhteensä**8 928 378,73****10 178 017,53**

7.3.2.3 PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

VIIDEN VUODEN KULUESSA TAI SITÄ PIDEMMÄN AJAN KULUTTUA ERÄÄNTYVÄ PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA, TILINPÄÄTÖS 2018

	2019-2023	2024-
Kuhmon Osuuspankki	1 500 000,00	
Kuntarahoitus Oyj	13 241 942,04	21 600 000,00
Kuntarahoitus Oyj, kuntatodistus		
KEVA	144 000,00	
Yhteensä	14 885 942,04	21 600 000,00

PITKÄAIKAINEN JA LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA 31.12.2017

	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	31.12.2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta			
Kuhmon Osuuspankki	1 250 000,00	250 000,00	1 500 000,00
Kuntarahoitus Oyj	31 882 160,04	2 959 782,00	34 841 942,04
Kuntarahoitus Oyj, kuntatodistus			0,00
Yhteensä	33 132 160,04	3 209 782,00	36 341 942,04
Lainat julkisyhteisöiltä			
KEVA	128 000,00	16 000,00	144 000,00
Yhteensä	128 000,00	16 000,00	144 000,00
Lainat muilta luotonantajilta			
	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	33 260 160,04	3 225 782,00	36 485 942,04

7.3.2.4 VELKOJEN ERITTELY

	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat				235 142,95
Muut velat				
Siirtovelat		99 884,90		
Yhteensä	0,00	99 884,90	0	235 142,95
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat				38 492,80
Muut velat				
Siirtovelat		2 644 582,96		97 698,00
Yhteensä	0,00	2 644 582,96	0	136 190,80
Velat osakkuus-, sekä muille omistusyhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat				
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	2 744 467,86	0,00	371 333,75

7.3.2.5 ERITTELY SIIRTOVELOISTA

	2018	2017
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	1 366 205,98	1 380 936,56
Korkojaksotukset	41 577,19	46 487,55
Siirtovelat yhteensä	1 407 783,17	1 427 424,11

7.3.2.6 KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA SHEKKILIMIITTI JA KUNTATODISTUSOHJELMA

	2018	2017
Nordea Pankki Suomi Oyj	1 700 000,00	1 700 000,00
Kuhmon Osuuspankki	1 700 000,00	1 700 000,00
	3 400 000,00	3 400 000,00

Kuhmon kaupunginvaltuustolta on voimassa oleva päätös, jonka mukaan Kuhmon kaupungilla voi olla kerrallaan maksimissaan 7.000.000,00 euron edestä kuntatodistusohjelman mukaista rahoitusta käytössä. Sopimukset on tehty Kuntarahoitus Oyj:n ja Pohjola Pankki Oyj:n kanssa.

7.4 VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

7.4.1 VASTUUSITOUMUKSET

	2018 €	2017 €
Lainavakuudet		
Kalevalan kuntoutuskoti-säätiö	21 734,81	48 134,81
Kiinteistö Oy Kuhmon kulttuuritalo	14 358,72	21 538,24
Kuhmon Lämpö Oy	5 729 191,14	6 635 813,68
Kuhmon Vanhustentaloyhdistys ry	169 094,06	296 530,80
Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asunnot	2 490 000,00	2 636 000,00
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö	504 000,00	540 000,00
Yhteensä	8 928 378,73	10 178 017,53
 Kaupungin osuus Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 31.12., e	48 520 167,00	48 407 289,00
Kaupungin mahdollista vastuuta kattava osuus Kuntien takaus-		
keskuksen rahastosta 31.12., e	31 171,97	31 993,08
	48 551 338,97	48 439 282,08
 Nordea Rahoitus Suomi Oy (sis. alv)		
Leasingvuokravastuut seur. 12 kk	17 203,07	17 203,07
Leasingvuokravastuut 1-5 v	24 542,59	44 655,64
	41 745,66	61 858,71
 Tukirahoitus Oy		
Leasingvuokravastuut seur. 12 kk	37 639,14	42 967,74
Leasingvuokravastuut 1-5 v	5 690,76	39 403,23
	43 329,90	82 370,97
 Op Yrityspankki Oy		
Leasingvuokravastuut seur. 12 kk	54 229,41	57 299,82
Leasingvuokravastuut 1-5 v	75 981,77	51 683,67
	130 211,18	108 983,49
 Kiinteistö Oy Kuhmon Kulttuuritalo		
Leasingvastuut seuraavalla tilikaudella maksettavat	2 051,88	12 769,90
Leasingvastuut myöhemmin maksettavat	2 564,85	5 724,81
	4 616,73	18 494,71
 Kainuun Jätehuollon kuntayhtymä		
Leasingvastuut seuraavalla tilikaudella maksettavat	14 424,92	16 990,68
Leasingvastuut myöhemmin maksettavat	6 103,35	9 425,87
	20 528,27	26 416,55
 Kainuun Liitto		
Vuokravastuut seur. 12 kk	12 238,61	12 771,36
Vuokravastuut, 1-5 v	4 973,40	8 005,61
	17 212,01	20 776,97

	2018 €	2017 €
Kainuun Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä		
Leasingvastuut seuraavalla tilikaudella maksettavat	3 143 163,62	2 831 862,57
Leasingvastuut myöhemmin maksettavat	4 903 604,29	5 096 257,20
Sopimusvastuut hankkeisiin	5 609 704,36	4 353 573,78
	13 656 472,27	12 281 693,55
Kunta ei ole pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan.		
Kuhmon Lämpö Oy		
Ei muiden puolesta annettuja vakuuksia.		
Hankkeiden omarahoitusosuus		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	67 230,37	68 609,00
Myöhemmin maksettavat	63 185,35	24 720,00
	130 415,72	93 329,00
Lainavakuudet		
Kiinteistö Oy Kuhmon kulttuuritalo	14 358,72	21 538,24
Kuhmon Lämpö Oy	5 729 191,14	6 635 813,68
Kuhmon Terva-asunnot Oy	2 490 000,00	2 636 000,00
	8 233 549,86	9 293 351,92
Muiden kuin konserniyhtiöiden puolesta annetut vakuudet		
Kalevalan kuntoutuskoti -säätiö	21 734,81	48 134,81
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö	504 000,00	540 000,00
Kuhmon Vanhustentaloyhdistys ry	169 094,06	296 530,80
	694 828,87	884 665,61

7.4.2 HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

	2018	2017
Henkilöstön lukumäärä		
Kaupunginhallitus	47	64
Sivistyslautakunta	196	210
Tekninen lautakunta	99	113
Yhteensä	342	387
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	12 257 390	12 641 507
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	3 428 373	3 530 984
Muut henkilösivukulut	420 077	619 489
Henkilöstökorvaukset ja muut korjauserät	-384 173	-393 462
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	15 721 667	16 398 518
Henkilöstön määrä henkilötyövuosina		
Toistaiseksi palkattu	247,00	241,41
Määräaikaisesti palkatut	83,64	96,55
Työllistämisvaroin palkatut	17,00	26,90
Yhteensä	347,64	364,86

Henkilötyövuosi kuvaa koko vuoden aikana palvelussuhteessa olleen henkilöstön tekemää työpanosta. Henkilötyövuosi lasketaan siten, että kunkin palvelussuhteessa olevan henkilön työaika muutetaan täyttä työaikaa tekevän vuoden työpanokseksi ja kaikki vuoden aikana tehdyt työpanokset lasketaan yhteen.

	2018	2017
Henkilöstökulut		
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	15 721 667	16 398 518
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	344 618	375 645
Henkilöstökulut yhteensä	16 066 285	16 774 163
Luottamushenkilön palkoista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
Kansallinen Kokoomus r.p.	674	689
Suomen Keskusta	6 201	6 463
Vasemmistoliitto r.p.	806	658
Kuhmon Perussuomalaiset	1 953	1 939
Suomen Sosiaalidemokraatit	1 489	1 785
Kainuun Vihreät ry	648	864
Suomen Kristillisdemokraatit	302	269
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	12 073	12 665
Tilintarkastajan palkkiot		
Lakisääteinen tilintarkastus (KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy)	12 830	12 830
Tilintarkastajien lausunnot	1 350	6 020
Muut palkkiot	765	2 805
Yhteensä	14 945	21 655

7.4.3 VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT ERITTELYT

Konserni

2018

2017

Kuhmon Yrityssampo Oy

Saadut vakuudet

Vuokralaiset

Rahavakuudet

8 907

4 507

Säästökirjavakuudet

Panttaussitoumukset

7 200

7 200

Urakoitsijat

Rahavakuudet

1 920

1 920

Panttaussitoumukset

0

0

Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asunnot *)

Lainat julkisyhteisöiltä

Pantatut kiinnitykset

Valtiokonttori

Maanvuokrasopimusten panttioikeudet

27 163

27 886

Vapaat kiinnitykset

Antajat: vuokralaiset, rahavakuudet

82 005

82 005

Vakuussitoumukset

16 504

16 504

Urakoitsijat, pankkitalletukset

740

740

Urakoitsijat, pankkitakaukset

17 357

17 357

Yhtiön hallussa

16 172 308

16 172 308

Kiinteistö Oy Kuhmon Kulttuuritalo

Lainat rahoituslaitoksilta

1 491 800

1 491 800

(kiinnitykset Nordea Pankilla)

Kuhmon Lämpö Oy *)

Kiinteistökiinnitykset

925 026

925 026

Lainat rahoituslaitoksilta

Lainat, joiden vakuutena yritys- tai kiinteistökiinnitys

5 729 191

6 635 814

Yrityskiinnitykset

Lainojen vakuutena, Kuhmon kaupunki

6 213 759

6 213 759

Sarvelan kaatopiakan sulkemisen jälkeinen vakuutus

Velvoitetarkkailukustannukset

300 000

300 000

Jaurakon maankaatopaikan ja Tervatien lumenkaatopaikan ympäristölupa

Vakuus kattaa mahdollisen ympäristövahingon sattuessa tai toiminnan mahdollisesti loppuessa jätteen käsittelystä ja maankaatopaikan maisemoinnista aiheutuvat kustannukset

10 000

10 000

2018

2017

Kainuun Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Ei ole kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuutta velkojen vakuudeksi

Ei ole antanut muiden omien sitoumuksien vakuuksia

Ei ole vakuuksia samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Ei ole muita annettuja vakuuksia

Sitoumukset hankkeiden rahoitukseen

Kaupungin rahoitusosuus hankkeisiin

Seuraavalla tilikaudella maksettavat

67 230

68 609

Myöhemmin maksettavat

63 185

24 720

*) Kuhmon Lämpö Oy:n ja Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asuntojen lainat ovat konsernitaseessa, mutta siitä huolimatta ne ovat myös taulukossa 7.4.3

7.4.4 MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT

	2018	2017	2016	2008	2005	2004
Leasingvastuut						
erittely taulukossa 4.4.1 Vastuusuositoumukset						
Ei sopimusvastuita						
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu						
Kuhmon kaupunki						
Oppimiskeskus	596 800					596 800
Tuupalan koulun peruskorjaus	1 295 350				1 295 350	
Piilolan koulun peruskorjaus	858 150			858 150		
Hoivakoti, laajennusosa (v. 2016-2017)	1 168 192	70 092	1 098 100			
Yhteensä	3 918 492	70 092	1 098 100	858 150	1 295 350	596 800

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Valtionosuuden palautusaika on **15 vuotta** valtionosuuden myöntämisestä. Nämä tiedot esitetään liitetietoina, vaikka vastuun toteutuminen on epätodennäköistä talousarvioon ja taloussuunnitelmaan perustuen.

7.4.5 ARVONLISÄVERON PALAUTUSVASTUU

	Alv-vastuu	
	2018	2009-2017
Arvonlisäveron palautusvastuu 31.12.		
Vuonna 2008 valmistuneet		
Piilolan koulu	52 684	474 154
Yhteensä	52 684	474 154

Nämä tiedot esitetään liitetietoina, vaikka vastuun toteutuminen on epätodennäköistä talousarvioon ja taloussuunnitelmaan perustuen. Arvonlisäverotuksessa tuli 1.1.2008 voimaan uudet kiinteistöinvestointia koskevat säännökset, jotka koskevat kiinteistöjen uudisrakentamista tai perusrakentamisesta tehtyjen arvonlisäverovähennysten tai -palautusten oikaisuja kymmenen vuoden pituisen tarkistuskauden aikana. Uudet säännökset koskevat myös kuntia ja kuntayhtymien kiinteistöinvestointeja. 1.1.2008 jälkeen valmistuneissa kohteissa arvonlisäveron palautusvastuu on **10 vuotta**.

Ei arvonlisäveron palautusvastuita, konserni

7.4.6 KAINUUN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄN MAKSUOSUUS

Kunta	Asukasluku 2012	Verotulot 2015 = t-2	€/asukas	Valtionosuudet 2015 -STM	Verorahoitus yhteensä	STM Sotelle	rahoituksesta vero-	%-osuus Euro-osuus	Maksuosuus sotelle
Hyrynsalmi	2 406	7 620 661	3 167	5 420 599	13 041 260	5 157 023	3 833 430	3 229 017	11 459 970
Kajaani	37 521	138 410 924	3 689	24 789 677	163 200 602	39 328 856	47 972 207	50 355 750	127 082 575
Kuhmo	8 647	28 852 048	3 337	13 447 381	42 299 429	15 080 788	12 433 759	11 604 866	36 534 287
Paltamo	3 491	10 654 056	3 052	4 730 352	15 384 409	6 055 406	4 522 189	4 685 161	14 272 593
Ristijärvi	1 345	4 656 136	3 462	1 870 096	6 526 232	3 753 777	1 918 362	1 805 082	7 076 800
Sotkamo	10 471	38 969 294	3 722	9 392 714	48 362 008	12 335 736	14 215 831	14 052 799	37 564 343
Suomussalmi	8 187	27 240 161	3 327	12 986 279	40 226 440	15 650 713	11 824 412	10 987 514	36 009 433
	72 068	256 403 280	3 558	72 637 098	329 040 378	97 362 299	96 720 190	96 720 189	270 000 000

Kunta	Asukasluku 2016	Maksuosuus sotelle	€/asukas	Soten alijäämä 2018	Lopullinen kunnan maksuosuus 2018	Lopullinen maksuosuus 2018 €/asukas
Hyrynsalmi	2 406	11 459 970	4 763	759 499,00	12 219 468,85	5 079
Kajaani	37 521	127 082 575	3 387	10 574 239,00	137 656 813,20	3 669
Kuhmo	8 647	36 534 287	4 225	2 585 126,00	39 119 412,49	4 524
Paltamo	3 491	14 272 593	4 088	990 163,00	15 262 756,54	4 372
Ristijärvi	1 345	7 076 800	5 262	400 421,00	7 477 220,73	5 559
Sotkamo	10 471	37 564 343	3 587	3 040 023,00	40 604 365,78	3 878
Suomussalmi	8 187	36 009 433	4 398	2 453 206,00	38 462 639,23	4 698
	72 068	270 000 000	3 738	20 802 677,00	290 802 676,82	4 035

8 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

8.1 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERUSTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhtiöt ja kuntayhtymät.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtiöiden taseisiin merkityt olennaiset keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset ja poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhtiöiden keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintakaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Suunnitelmapoistot on oikaistu suunnitelmaan merkityiksi ja jäännösarvojen ero on korjattu tytäryhteisön oman pääoman erää edellisten tilikausien yli-/alijäämä tai tilikauden yli-/alijäämää vastaan.

Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asuntojen ja Kiinteistö Oy Kuhmon Yrityssammon rakennusten suunnitelmapoistot on oikaistu yhtiöiden antamien tietojen perusteella.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Poikkeavat tilikaudet

Kuhmon Sampo Kiinteistöt Oy:n tiedot on yhdistelty konsernitilinpäätökseen 30.11.2018 laaditun tilinpäätöksen perusteella.

8.2 KONSERNIN OMA PÄÄOMA

	2018	2017
Peruspääoma l.l.	23 580 369,60	23 580 369,60
Lisäys tilikaudella	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	23 580 369,60	23 580 369,60
Arvonkorotusrahasto		
Arvonkorotusrahasto l.l.	301 960,32	301 960,32
Arvonkorotusrahaston purku		
Arvonkorotusrahasto 31.12.	301 960,32	301 960,32
Muut rahastot		
Muiden rahastojen pääoma l.l.	12 117 310,15	12 204 089,07
Siirrot rahastoon tilikaudella	0,00	0,00
Siirrot rahastosta tilikaudella	-11 570,40	-86 778,92
Muiden rahastojen pääoma 31.12.	12 105 739,75	12 117 310,15
Edellisten tilikausien yli-/ alijäämä 31.12.	8 636 558,01	7 334 063,18
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 436 490,13	1 302 494,83
Oma pääoma yhteensä	42 188 137,55	44 636 198,08

8.3 SIIRTOVELKOIHIN SISÄLTÄVÄT OLENNAISET ERÄT

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkavelat (palkkojen ja henkilösivukulujen jaksoitukset)	2 857 791,37	2 767 768,78	1 366 205,99	1 380 936,56
Korkojaksotus			41 577,19	46 487,55
Kainuun Sote, alijäämä v. 2018			2 585 125,96	
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon ky, palautus kunnille, 2016	0,00	127 740,22		
Kuntien rahoitusosuuksien oikaisu	0,00	36 396,24		
Potilasvakuutuskeskus	67 556,14	72 059,30		
KuEL-maksu, palkkaperusteinen			152 767,39	152 891,04
Kunnallinen eläkelaitos, palkkaperusteinen	273 172,82	347 067,32		
Kunnallinen eläkelaitos, työntekijät	93 170,98	0,00		
VaEL-maksu			22 560,13	29 304,27
KuEl ja VaEl, työntekijät			71 951,81	71 129,39
Ay-jäsenmaksut	10 100,42	9 290,22	10 326,68	10 005,87
Pohjola, tapaturmavakuutukset	38 766,27	48 739,78		
Pohjola, työttömyysvakuutukset	37 755,93	8 612,95		
Tukipalvelulaskutus jäsenkunnille	29 699,45	8 612,95	16 944,00	
Tukipalveluiden tasaus, siivous- ja ruokapalveluiden tasaus SOTE			42 513,00	97 698,00
Valtionosuusennakot			15 717,24	123 031,90
Verohallinto, joulukuun 2018 negatiivinen vero			714 453,36	
Muut siirtovelat tytäryhtiöille (lyhytaikaiset)			99 884,90	
Muut siirtovelat	16 639,93	21 663,65	13 603,06	22 410,07
Yhteensä	3 424 653,30	3 447 951,41	5 153 630,71	1 933 894,65

Kuntayhtymien siirtoveloista on konserniin laskettu kaupungin peruspääomaosuuden mukainen euromäärä.

8.4 KONSERNIN TOIMINTATUOTOT (ulkoiset)

	2018	2017
	€	€
Kuhmon kaupunki	6 672 285	7 003 461
Muut palvelut	45 394 104	43 937 879
Yhteensä	52 066 388	50 941 340

8.5 KONSERNIN SATUNNAISTEN TUOTTOJEN JA KULUJEN ERITTELY

	2018	2017
Satunnaiset tuotot		
Kuhmon kaupunki	0	0
Kainuun Sote -kuntayhtymä	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00
Satunnaiset kulut		
Kainuun Sote -kuntayhtymä	3 343,57	
Yhteensä	3 343,57	0,00

8.6 KONSERNIN HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

	2018	2017
Henkilöstön lukumäärä		
Kuhmon kaupunki	342	387
Henkilöstökulut, kaupunki		
Palkat ja palkkiot	15 377 049	16 022 873
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	-344 618	-375 645
Yhteensä	15 721 667	16 398 518
Henkilöstön lukumäärä		
Kuhmon Yrityssampo Oy	0	0
Kiinteistö Oy Terva-asunnot	10	10
Kuhmon Lämpö Oy	17	16
Kuhmon Lämpöenergia Oy	0,1	0,1
Kiinteistö Oy Kuhmon Kulttuuritalo	6	7
Yhteensä	33	33
Henkilöstökulut, muu konserni		
Palkat ja palkkiot	21 639 830	21 079 024
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	-83 788	-66 776
Yhteensä	21 556 042	21 012 248
Henkilöstön lukumäärä, yhteensä	375,1	420,1
Henkilöstökulut, yhteensä		
Palkat ja palkkiot	37 016 879	37 101 897
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	-428 405	-442 421
Yhteensä	36 588 473	36 659 475
Kainuun jätehuollon kuntayhtymän henkilöstömäärä 31.12.	15	17
Kainuun maakunta -kuntayhtymän henkilöstömäärä 31.12.	3 881	3 758

9 VESIHUOLTOLAITOS

9.1 TULOSLASKELMA

(euroa)	2018	2017
Liikevaihto	1 077 613	1 087 434
Liiketoiminnan muut tuotot	1 110	2 055
Tuet ja avustukset	2 983	788
Materiaalit ja palvelujen ostot		
Aineet tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-171 622	-175 208
+/- varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Palvelujen ostot	-308 551	-328 657
Materiaalien ja palvelujen ostot yhteensä	-480 173	-503 865
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-245 835	-247 561
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	-53 199	-54 886
Muut henkilöstösivukulut	-8 749	-12 478
Henkilöstökulut yhteensä	-307 783	-314 926
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-228 782	-204 648
Arvonalentumiset		
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-228 782	-204 648
Liiketoiminnan muut kulut		
Avustukset	-5 768	-4 797
Vuokrat	-17 356	-17 286
Muut toimintakulut	-17 111	-10 545
Liiketoiminnan muut kulut	-40 236	-32 628
LIIEKEYLI-/ALIJÄÄMÄ	24 733	34 211
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-104 810	-104 810
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	-80 077	-70 599
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	-80 077	-70 599
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-80 077	-70 599

VESIHUOLTOLAITOS

9.2 RAHOITUSLASKELMA

(euroa)	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Liikealijäämä	24 733	34 211
Poistot ja arvonalentumiset	228 782	204 648
Rahoitustuotot ja -kulut	-104 810	-104 810
Toiminnan rahavirta yhteensä	148 704	134 048
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-807 857	-478 844
Rahoitusosuudet investointimenoihin	63 893	
Lainakannan muutokset		
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos	-165 406	139 021
Korottomien velkojen muutos kunnalta	190 225	118 605
Korottomien velkojen muutos muilta		
Rahoituksen rahavirta yht.	24 819	257 626
Rahavarojen muutos	-570 441	-87 169
Yhdystilin saldo 31.12	-1 709 575	-1 138 893
Yhdystilin saldo 1.1.	1 138 893	1 051 754
Yhdystilin saldon muutos	-570 682	-87 139

VESIHUOLTOLAITOS

9.3 TASE

(euroa)

	31.12.2018	31.12.2017	VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA					
PYSYVÄT VASTAAVAT	4 750 921	4 235 497	OMA PÄÄOMA	2 354 286	2 434 364
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	2 620 250	2 620 250
Tietokoneohjelmistot	25 694	33 600	Edell. tilikauden yli-/alijäämä	-185 886	-115 287
			Tilikauden yli-/alijäämä	-80 077	-70 599
Aineelliset hyödykkeet	4 725 227	4 201 897	VIERAS PÄÄOMA	1 247 137	1 056 912
Kiinteistöjen liittymismaksut	38 468	38 468			
Rakennukset	609 613	634 378			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 452 704	3 439 026			
Koneet ja kalusto	131 914	70 114	Pitkäaikainen	1 167 648	971 207
Rahoitusosuuksien selvittelytili	-63 893		Lainat rahalaitoksilta		
Ennakkomaksut ja keskeneneräiset hank.	556 421	19 912	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	1 167 648	971 207
VAIHTUVAT VASTAAVAT	-1 149 498	-744 221	Lyhytaikainen	79 489	85 705
Saamiset	-1 149 498	-744 221	Lainat rahalaitoksilta		
Lyhytaikaiset saamiset	-1 149 498	-744 221	Lainat kunnalta	37 021	41 703
Myyntisaamiset	496 185	394 672	Ostovelat		
Valtionosuussaaamiset	63 893		Siirtovelat	42 468	44 002
Yhdystili	-1 709 575	-1 138 893			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 601 423	3 491 276	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 601 423	3 491 276

10 ERÄITÄ KÄSITTEITÄ

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Omavaraisuus-% mittaa kunnan/konsernin omavaraisuutta ja kunnan/konsernin kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä tähtäyksellä. Konsernin tunnusluvun laskennassa otetaan mukaan oman pääoman lisäksi vähemmistöosuus ja konserni-reservi. Koko pääoma edellä olevassa kaavassa tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa.

Rahoitusvarallisuus €/asukas osoittaa, kattavatko rahoitusomaisuus ja pitkäaikaiset sijoitukset vieraan pääoman.

Suhteellinen velkaantuneisuus-% kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot, % toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$

Vuosikate, % poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Vuosikate, €/asukas

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

INVESTOINNIT

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Pääomamenojen tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / (\text{Investointien omahankintameno} + \text{Antolainojen nettolisäys} + \text{Lainanlyhennykset})$

LAINANHOITO

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

MAKSUVALMIUS

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikauden aikana}$

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= $(\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}) / \text{Asukasmäärä}$

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

II LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA 31.12.2018

Päiväkirja	sähköinen Rondo-arkisto
Pääkirja	atk-tulosteina kansiossa ja sähköinen Rondo-arkisto
Tilikohtainen tase	atk-tuloste ja sähköinen Rondo-arkisto
Palkkakortisto	atk-tuloste ja sähköinen Rondo-arkisto
Palkkalistat ja tapahtumaluettelo	atk-tuloste ja sähköinen Rondo-arkisto
Ostolaskupäiväkirja	sähköinen Rondo-arkisto
Ostolaskut ja –reskontralistat	paperilaskut ja sähköinen Rondo-arkisto
Myyntireskontralistat	atk-tuloste ja sähköinen Rondo-arkisto
Tase-erittelyt	erikseen sidottuna

Kaupunkikonserniin liittyen yhteisöjen tilinpäätökset ja toimintakertomukset.

I2 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Kuhmossa 26.3.2019

13 TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kuhmossa . kuuta 2019

KPMG Oy Ab

Antti Kääriäinen
JHT, KHT